

ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
จังหวัดฉะเชิงเทรา

นางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
พ.ศ. 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

FACTORS AFFECTING PEOPLE'S POLITICAL PARTICOPATION CULTURE OF
SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATOIONS IN MUEANG DISTRICT,
CHACHOENGSAO PROVINCE

Miss.Wilawan Srisawang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration
Rajabhat Rajanagarindra University

2018

ชื่อเรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

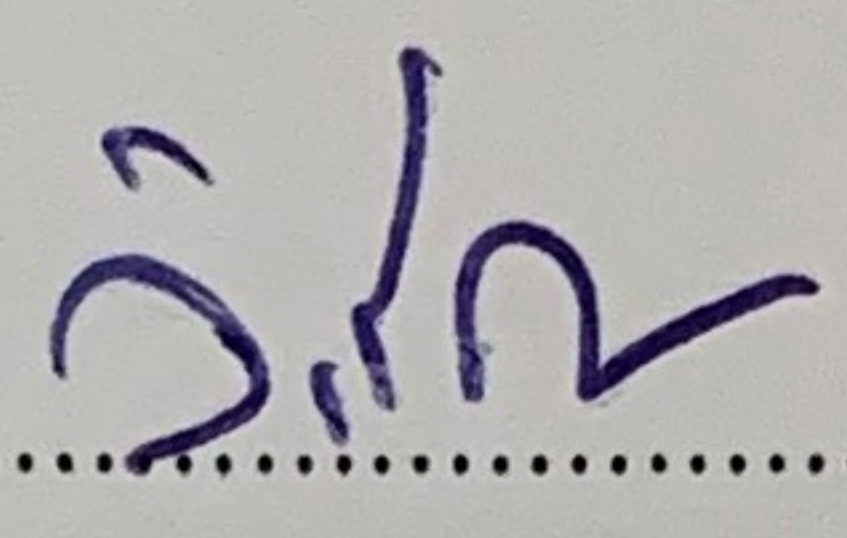
ผู้วิจัย

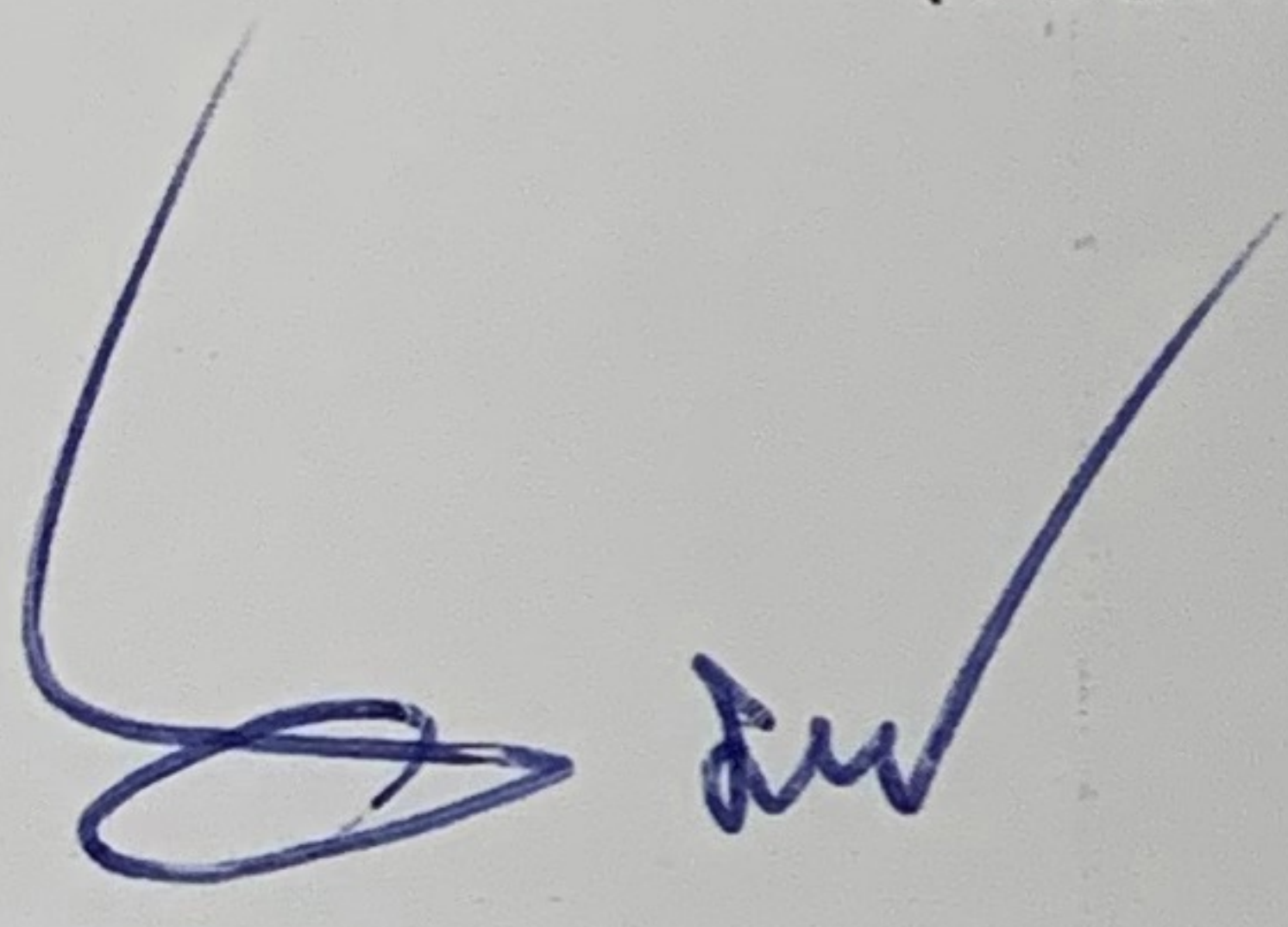
นางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง

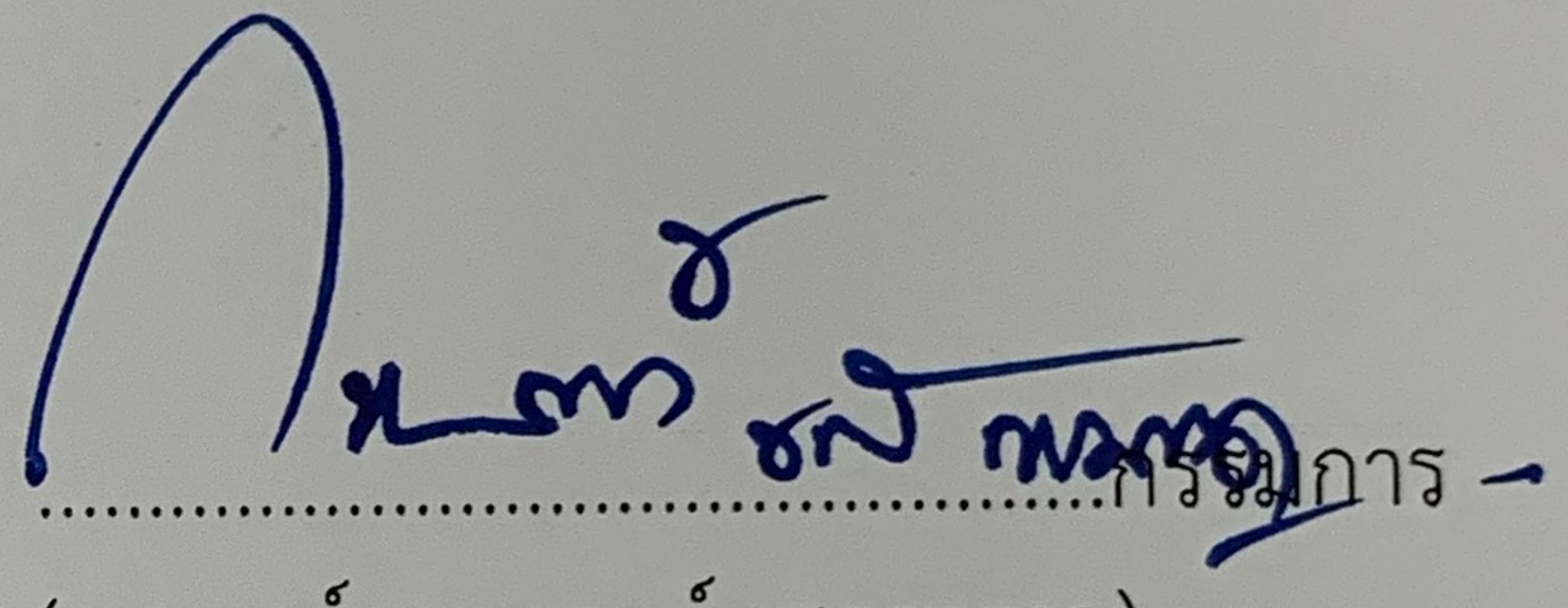
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

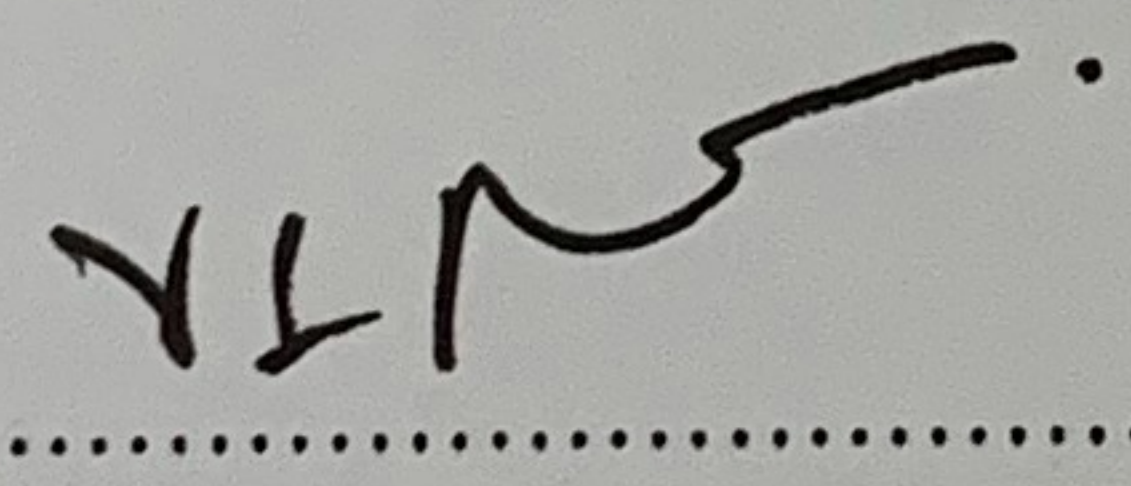
อาจารย์ ดร.อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ
(ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริคองค)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์)

.....กรรมการ -
(อาจารย์ ดร.กานต์ เสกขุนทด)

.....กรรมการและเลขานุการ
(อาจารย์ ดร.วิชุดา จันทรเวโรจน์)

คณะกรรมการอำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

.....
(อาจารย์ ดร.วรพล แวงนอก)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 10 เดือน เม.ย. พ.ศ. 2561

ชื่อเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
ผู้วิจัย นางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง
ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พ.ศ. 2561
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง

2) ระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองการปกครอง เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่คิดว่าความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการเมืองการปกครองนั้น เป็นการเรียกร้องให้ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการ ต่อข้อเรียกร้องต่างๆ ที่มุ่งหวังต่อการได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะเพื่อประโยชน์สูงสุดของตนเอง รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง

คำสำคัญ: วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบล

Title: FACTORS AFFECTING PEOPLE'S POLITICAL PARTICOPATION CULTURE OF SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATOIONS IN MUEANG DISTRICT, CHACHOENGSAO PROVINCE

Researcher: Miss.Wilawan Srisawang

Degree: Master of Public Administration Program in Public Administration

Year: 2017

Advisor: Dr.Ammarin Naknutthaset

ABSTRACT

The objectives of this research were aimed to 1) study the level of factors affecting people's political participation culture of sub-district administrative organizations in Mueang District, Chachoengsao province 2) study the level of people's political participation culture of sub-district administrative organizations in Mueang District, Chachoengsao province and 3) to analyze the level of factors affecting people's political participation culture of sub-district administrative organizations in Mueang District, Chachoengsao province. Samples were 400 people who lived in the areas of the sub-district administrative organizations in Mueang District, Chachoengsao province. Research instrument was Likert scale questionnaire. Statistics used for data collecting were percentage, frequency, means, average, standard deviation and multiple regression analysis.

The research revealed that

1) The overall of factors affecting people's political participation culture of sub-district administrative organizations in Mueang district, Chachoengsao province, was at a moderate level. Considering each aspect ordered to the highest to the least, it was found that the inclination factors toward political system factor and the inclination factors affecting political activities were at moderate level respectively.

2) The overall of people's political participation culture of sub-district administrative organizations in Mueang district, Chachoengsao province was at a moderate level. Considering each aspect, it was found that the exercising the right to vote for election and the campaign were at a moderate level respectively.

3) Factors affecting people's political participation culture of sub-district administrative organizations in Mueang district, Chachoengsao province was the inclination factors of administration structure and the individuals' inclination factors toward campaign respectively. For the inclination factors of administration structure, most of people who lived in the areas of the sub-district administrative organizations thought that the inclination towards administration system was the demand to serve their need in order to secure the public policy for their ultimate benefits.

Keywords: Political Participation Culture, People, Sub-district Administrative Organizations

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจากท่านอาจารย์ ดร.อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้เสียสละเวลาส่วนตัวอันมีค่ามาให้คำแนะนำ การค้นคว้าข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล แก้ไขข้อบกพร่อง ต่างๆ ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอนอย่างยิ่ง เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยตระหนักถึงความทุ่มเทของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ร.ต.อ.ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล ประธานคณะกรรมการ อาจารย์ ดร.กานต์ เสกขุนทด กรรมการ อาจารย์ ดร.วิชุดา จัปทร์เวโรจน์ กรรมการและเลขานุการ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร.ธนบดี ฐานะชาลา อาจารย์ ดร.ภุริวัจน์ รักษาณอนันต์ อาจารย์ วิลาวณิชย์ เอกประเสริฐกุล และอาจารย์ ดร.ธเนศพล อินทร์จันทร์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ตลอดจนขอขอบคุณประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลการวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์กับประชาชน หน่วยงาน และองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง ทุกท่าน ทุกองค์กร จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่คณาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาและขอมอบความกตัญญูแก่ผู้ติดตาม แต่บิดา มารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับและยินดีรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านเพื่อเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาต่อไป

นางสาววิลาวลัย ศรีสว่าง

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	(1)
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(2)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
สารบัญ.....	(5)
สารบัญตาราง.....	(7)
สารบัญภาพ.....	(8)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง.....	12
2.1.1 ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง.....	12
2.1.2 ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง.....	15
2.1.3 ความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง.....	15
2.1.4 องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง.....	16
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	17
2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	17
2.2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	20
2.2.3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	25
2.2.4 กลุ่มพฤติกรรมต่างๆ และเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	28
2.2.5 ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	30
2.2.6 ฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	33
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง.....	33

บทที่	หน้า
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมือง	35
2.4.1 ความหมายของการกล่อมเกลาทางการเมือง.....	35
2.4.2 องค์ประกอบของการกล่อมเกลาทางการเมือง	37
2.4.3 ตัวกลางในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง.....	37
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง.....	41
2.5.1 ความหมายของการรับรู้.....	41
2.5.2 กระบวนการและองค์ประกอบของการรับรู้.....	42
2.5.3 การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	44
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง	46
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
2.7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
2.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ	56
3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	58
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	78
5.1 สรุปผลการวิจัย	79
5.2 อภิปรายผล	82
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	88
รายการอ้างอิง	90
ภาคผนวก	98
ภาคผนวก ก หนังสือราชการ	99
ภาคผนวก ข แบบสอบถามการวิจัย.....	106
ประวัติผู้วิจัย.....	114

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนประชากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	6
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	59
3 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ การศึกษา สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ รายได้ และศาสนา.....	64
4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	67
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง.....	67
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง... ..	68
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง.....	69
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์.....	70
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	71
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง.....	71
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการรณรงค์หาเสียง.....	72
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน.....	73
13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ.....	74
14 ค่าการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุโดยใช้ปัจจัยเป็นตัวพยากรณ์วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	75
15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุของปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	75
16 ผลการทดสอบตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	76

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 แผนภูมิแสดงการรับรู้.....	42
3 แผนภูมิกระบวนการรับรู้.....	43

สำนักวิทยบริการฯ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรราชนครินทร์

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้มีพระราชอำนาจสูงสุดในการปกครองแผ่นดินมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (constitutional monarchy) ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2475 นับถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2559) เป็นเวลากว่า 84 ปี ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการเมืองการปกครองของไทยคือ ประเทศไทยมีประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตลอดระยะเวลาทั้ง 84 ปี ผ่านมาการเมืองไทยจึงเต็มไปด้วยการทำรัฐประหารและยกเลิกรัฐธรรมนูญซ้ำแล้วซ้ำเล่า เหตุใดบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 ถึงแม้ว่าจะมีการวางโครงสร้างไว้เป็นอย่างดี มีการกำหนดองค์กรและระบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐกลับไม่สามารถใช้การได้สมดังเจตนารมณ์ จนต้องเกิดการรัฐประหารขึ้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 เพื่อเปิดทางตันไปสู่การปฏิรูปการเมืองอีกครั้งการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ซึ่งเป็นความพยายามที่จะนำระบอบประชาธิปไตยที่แพร่หลายอยู่ในโลกตะวันตกมาใช้เพื่อแก้ปัญหาของสยามในเวลานั้น แต่วัฒนธรรมอำนาจนิยมและระบบอุปถัมภ์แข็งแกร่งเกินกว่าที่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอันแปลกปลอมสำหรับสังคมไทยจะเข้ามาแทนที่ได้ ทำให้วัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ถูกนำเข้ามานั้นตกตะกอนกลายเป็นวัฒนธรรมประชาธิปไตยอุปถัมภ์ ซึ่งแสดงให้เห็นผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่เต็มไปด้วยการทุจริต เป็นการเลือกตั้งเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ชนะและเป็นประชาธิปไตยแต่ในรูปแบบ (สมบัติ อารังธวงค์, 2550, หน้า 304)

ทุกวันนี้วัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์กลับยิ่ง สยายปีก ครอบคลุมทุกภาคส่วนของประเทศ ในหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และกลายเป็นความเคยชิน เป็นนิสัยหรือเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติแบบปกติของคนไทยไปแล้ว เช่น เมื่อข้าราชการถูกตำรวจจรรยาบรรณตรวจสอบข้อปฏิบัติที่คนไทยคิดคือมีคนรู้จักที่เป็นตำรวจแล้วพอจะช่วยเราได้หรือไม่ ในทางกลับกันผู้ที่ไม่นิยมหรือต่อต้านระบบอุปถัมภ์กลับประสบปัญหาในการทำงานและถูกมองว่า แปลก เช่น กรณีการแต่งตั้งพี่น้องพรรคพวกเพื่อนฝูงให้ได้รับตำแหน่งต่างๆ ในหน่วยงานที่ตนมีอำนาจ หากใครไม่ทำเช่นนี้ ก็จะสร้างความไม่พอใจให้แก่บรรดาพี่น้อง พรรคพวกเพื่อนฝูง และหาว่าไม่เอาพี่น้องหรือไม่เอาเพื่อนเอาผู้แม้ระบบไพร่ และระบบศักดินาจะถูกยกเลิกไปในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ก็มิได้ทำลายความสัมพันธ์ในลักษณะอุปถัมภ์ให้หมดไปจากสังคมไทยตรงกันข้ามเมื่อบทบาทของพ่อค้าเพิ่มมากขึ้นนับแต่การเปิดเสรีทางการค้ากับชาติตะวันตกภายหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง ยิ่งเป็นการดึงคนกลุ่มพ่อค้าจากระบบทุนนิยมให้เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมและความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์ด้วย กลายเป็นวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ เรียกว่า วัฒนธรรมทุนนิยมอภิสิทธิ์ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2551, หน้า 15-16) วัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) เพื่ออธิบายแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมต่างๆ (Almond, 1965) อธิบายว่า วัฒนธรรม

ทางการเมืองหมายถึงแบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคล ที่มีต่อระบบการเมือง และต่อส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง นอกจากนี้ (Almond & Verba, 1965, p. 362) ซึ่งเห็นว่าแบบแผนของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง พิจารณาได้จากความโน้มเอียง 3 ลักษณะ คือ 1) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (cognitive orientation) เป็นความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง 2) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกความรับรู้ (affective orientation) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง 3) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (evaluative orientation) เป็นการใช้อุดมคติและการตัดสินใจในการให้ความเห็นต่างๆ เกี่ยวกับกิจกรรมและปรากฏการณ์ทางการเมือง เมื่อวิเคราะห์ความหมายของ (Almond & Verba, 1965, p. 368) จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้และอบรมกล่อมเกลາทางการเมือง (political socialization) ของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองนั้นจะเริ่มต้นจากการรับรู้และความเข้าใจต่อระบบการเมืองเป็นเบื้องต้นแรก เมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจอย่างไรต่อระบบการเมืองส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองอย่างไรแล้วจะพัฒนาต่อไปเป็นความรู้สึก ความรู้สึกดังกล่าวอาจจะเป็นได้ทั้งความพอใจและไม่พอใจ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จากนั้นจะพัฒนาเป็นความเชื่อ และนำไปสู่การใช้อุดมคติในการตัดสินใจว่ามีบทบาทอย่างไร หรือมีต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นผลจากการประเมินค่าของระบบการเมืองในขั้นสุดท้ายนั่นเอง (Almond & Verba, 1965, p. 368) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยๆ เหล่านี้แทบจะกล่าวได้ว่า ตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่กล่าวถึงข้างต้น จึงไม่แปลกเลยที่ประชาธิปไตยในประเทศไทยล้มลุกคลุกคลานเรื่อยมาเพราะสังคมไทย ไม่มีแนวคิดปัจเจกชนนิยม ไม่เคารพความเป็นปัจเจกบุคคล ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นแต่พยายามเรียกร้องให้ผู้อื่นเคารพสิทธิของตนเอง ในทางตรงกันข้ามก็ละเมิดสิทธิของผู้อื่นบ่อยครั้ง ไม่เชื่อในระบบสังคมเปิด เพราะไม่ยอมให้มีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง กระตือรือร้นที่จะไปตรวจสอบผู้อื่น แต่กลัว หลีกเลียงตลอดจนปกป้องพรรคพวกจากการถูกตรวจสอบ ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างทั่วถึง ประชาชนส่วนหนึ่งมีทัศนคติว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ปกครอง เป็นเรื่องของนักการเมือง เราเป็นประชาชนมีหน้าที่ทำตามที่ผู้ปกครองกำหนด และมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว จากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม แบบไพร่ฟ้าและความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยและความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ชาวสยามทั้งประเทศมิได้เป็นผู้เรียกร้องประชาธิปไตยด้วยตนเอง มีส่วนทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาทางการเมืองอยู่เสมอ ไม่ว่ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งหรือรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารในอดีตก็มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเดียวกัน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันก็มีที่มาจากระบบอุปถัมภ์ ปัญหาการขาดเสถียรภาพของระบบรัฐธรรมนูญ เพราะมีการรัฐประหารอยู่เรื่อยๆ ก็เกิดจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม แม้ว่าการรัฐประหารแต่ละครั้งได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ และสร้างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมา ก็ฉบับก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งซึ่งยังไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมไทยก็คือ สังคมไทยยังขาดความเข้าใจในหลักการและขาดความเป็นประชาธิปไตย แต่ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยๆ ที่มีแนวคิดแบบไพร่ฟ้าอำนาจนิยมและความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ซึ่งถ้าว่ากันอันที่จริงแล้วเป็นสิ่งที่เกิดก่อนรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 600 ปี และมีอิทธิพลต่อระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตของคนไทยเหนือกว่าทบบัญญัติของรัฐธรรมนูญทุกฉบับและ

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยๆ นี้เองที่ทำให้เจตนารมณ์ (ที่ดี) ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (และรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยทุกฉบับซึ่งนำเข้าหลักการของตะวันตกมา) ไม่อาจบรรลุผลได้ จึงคงไม่เป็นการกล่าวเกินความจริงนักที่ผู้เขียนจะอุปมาวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเหมือนตั้งรัฐธรรมนูญที่แท้จริงซึ่งไม่เคยถูกยกเลิก (ชิงชัย มงคลธรรม, 2549, หน้า 17-18)

ระบอบประชาธิปไตยนอกจากจะประกอบด้วย เอกลักษณะที่สำคัญดังกล่าวแล้วในฐานะที่ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองมีปรัชญาดังข้างต้นแล้ว ระบอบประชาธิปไตยจึงประกอบด้วย หลักการสำคัญ 5 ประการคือ 1) หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน (popular sovereignty) ระบอบประชาธิปไตยยึดถือหลักแห่งอำนาจอธิปไตยของปวงชนเป็นเสมือนหัวใจของระบบการเมือง การปกครอง การแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถกระทำได้ทั้งการเลือกตั้งผู้แทนให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการถอดถอนออกจากตำแหน่งทางการเมือง 2) หลักเสรีภาพ (liberty) ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยยึดมั่นว่าเป็นมนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ คุณค่าของมนุษย์อยู่ที่เสรีภาพ 3) หลักความเสมอภาค (equality) เป็นหลักการที่ควบคู่กับหลักเสรีภาพกล่าวคือ มนุษย์จะต้องมีทั้งเสรีภาพและความเสมอภาค 4) หลักกฎหมาย (rule of law) กฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม การใช้หลักกฎหมายทำให้มนุษย์สามารถเอาชนะข้อบกพร่องตามกฎแห่งธรรมชาติ และ 5) หลักเสียงข้างมาก (majority rule) ระบอบประชาธิปไตยจะยึดหลักเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ แต่จะต้องให้ความเคารพและคุ้มครองเสียงข้างน้อย (minority right) (กมล ทองธรรมชาติ, 2555, หน้า 120-122)

การมีส่วนร่วม (participation) เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า การเมินเฉย (apathy) ฉะนั้น คำว่ามีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้นจึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือ ขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคม หรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมหรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุง สถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน (คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม, 2546, หน้า 55)

ปัญหาของวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทย แสดงให้เห็นถึงว่าวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทยไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้น อีกประการหนึ่งคนไทยยังเห็นว่า การเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดแจ้งเกินไป การเมืองเป็นเรื่องของความสกปรก ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้น ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเข้ามาก็มักจะมีวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินทองหรือการช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ไม่ใช่เป็นเรื่องของจิตสำนึกทางการเมือง

ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองคนไทยอีกประการหนึ่งที่ไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การยอมรับในอำนาจนิยมของความเป็นข้าราชการ นั่นคือ ประชาชนโดยทั่วไปมองว่าข้าราชการเป็นชนชั้นผู้นำเมื่อข้าราชการแนะนำหรือชักจูงไปในทางใดประชาชนจึงมักจะปฏิบัติตามโดยไม่ได้แย้งซึ่งไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2556, หน้า 30)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเป้าประสงค์การวิจัยเชิงพื้นที่ชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ เพราะว่าวัฒนธรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงระบอบการปกครองได้ นั่นก็คือ ประเทศใดที่ประชาชนมีระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยสูง แต่ประเทศใดที่ประชาชนมีระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยต่ำไปด้วย ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นไปเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัยดังนี้

1.2.1 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับใด

1.2.2 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับใด

1.2.3 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับใด

1.2.4 ปัจจัยด้านการได้ผลประโยชน์ ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับใด

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3.2 เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3.3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4 สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1.4.1 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับมาก

1.4.2 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมาก

1.4.3 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมาก

1.4.4 ปัจจัยด้านการได้ผลประโยชน์ ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับมาก

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา กำหนดขอบเขตจากการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี หลักการและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีปัจจัยต่อระบบการเมือง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง และปัจจัยด้านการได้รับประโยชน์แนวคิดของ Walter A. Rosenbaum (1975, pp. 6-7) และแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1997, p. 15) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสมัครรับเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะแนวคิดของ Verba & Kim (1978, pp. 53-54)

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

1) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 18 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลำดับที่	องค์การบริหารส่วนตำบล	ประชากร (คน)
1.	ท่าไข่	10,400
2.	บ้านใหม่	2,830
3.	คลองนา	4,919
4.	บางตีนเป็ด	8,614
5.	บางไผ่	4,903
6.	คลองจุกกระเมอ	2,882
7.	บางแก้ว	6,231
8.	บางขวัญ	6,840
9.	คลองนครเนื่องเขต	6,229
10.	วังตะเคียน	6,403
11.	โสธร	6,403
12.	บางพระ	5,774
13.	บางกะไท	4,175
14.	หนามแดง	3,176
15.	คลองเปรง	10,199
16.	คลองอุดมชลจร	8,647
17.	คลองหลวงแพ่ง	11,674
18.	บางเตย	5,993
	รวม	116,292

ที่มา: (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2559)

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 18 องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งสิ้น 116,292 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 125) ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคัดเลือกแบบอย่างง่าย (accidental selection) ซึ่งเป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญพบหรือไม่เฉพาะเจาะจง แต่กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเบื้องต้นบางประการที่สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินการ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ระยะเวลาดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2559 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2560

1.5.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) ตัวแปรอิสระ (independent variable) ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้นำสองแนวคิดของ Walter A. Rosenbaum (1975, pp. 6-7) และแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1997, p. 15) ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

(1) ด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองปกครอง

ก. การประเมินค่าและให้การตอบสนองต่อสถาบันการปกครองหลักของสังคม

ข. การมุ่งหวังต่อการได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะ และการตัดสินใจ

(2) ด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง

ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมือง

การยึดถือคติกา

(3) ด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง

ความสามารถทางการเมืองและควมมีประสิทธิภาพทางการเมือง

(4) ด้านการได้รับผลประโยชน์

ได้รับการจ่ายแจกผลประโยชน์ ได้จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน

ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตนหรือสังคม

2) ตัวแปรตาม (dependent variable) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้นำแนวคิดของ Verba & Kim (1978, pp. 53-54) จำแนกลักษณะวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 ด้าน คือ

(1) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

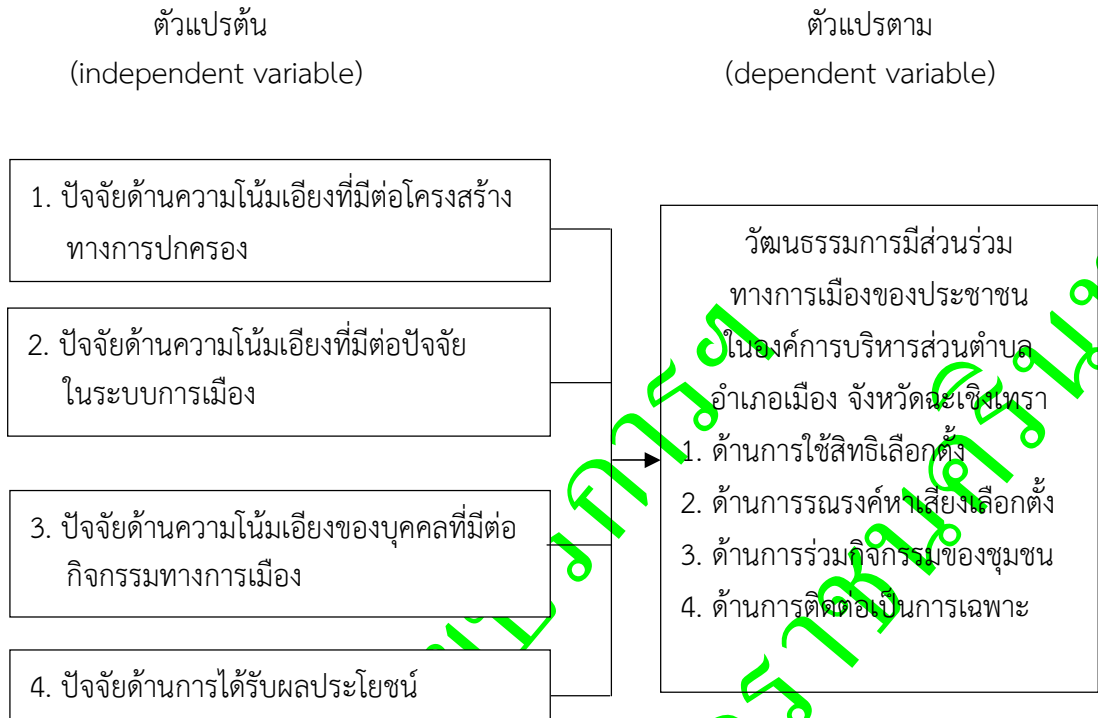
(2) ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

(3) ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน

(4) ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1.7.1 การเมือง หมายถึง กระบวนการใช้อำนาจหน้าที่แบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมสังเกตจากการทำความเข้าใจว่า ใครได้อะไร เมื่อไร และได้มาอย่างไร ถ้าหากจะพิจารณาในเชิงระบบ ได้แก่ กระบวนการที่องค์การทางการเมืองใช้อำนาจหน้าที่แปลงผันความต้องการ และการสนับสนุนของประชาชนไปสู่ผลิตผลในเชิงการตัดสินใจเลือกนโยบาย มาตรการ แนวทาง และระเบียบข้อบังคับไปใช้ในการแบ่งสรรทรัพยากรให้แก่ประชาชนในระบบนั้นๆ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้การเมืองส่วนท้องถิ่นหมายรวมถึงรูปแบบทางด้านโครงสร้าง อำนาจ และหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย โดยในการศึกษานี้จะมุ่งเน้นเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.2 การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง คำว่ามีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า การเมินเฉย (apathy) ฉะนั้น คำว่ามีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็นความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความ

ของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือ ขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึง ความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคม หรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมติชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรง หรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุง สถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชนการศึกษานี้จะมุ่งเน้นเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ) เมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.3 องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง เป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.4 วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของ บุคคล ที่มีต่อระบบการเมืองและต่อส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง นอกจากนี้ Almond ซึ่งให้เห็่นว่า แบบแผนของ ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง พิจารณาได้จากความโน้มเอียง 3 ลักษณะ คือ 1) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (cognitive-orientation) เป็นความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อ ของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง 2) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกความรู้ (affective orientation) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและ ส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง 3) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (evaluative orientation) เป็นการใช้ดุลพินิจและการตัดสินใจในการให้ความเห็นต่างๆ เกี่ยวกับกิจกรรมและปรากฏการณ์ ทางการเมือง เมื่อวิเคราะห์ความหมายของ Almond จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้และอบรม กล่อมเกล้าทางการเมือง (political socialization) ของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองนั้นจะเริ่มต้นจาก การรับรู้และความเข้าใจต่อระบบการเมืองเป็นเบื้องต้น เมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจอย่างไรต่อระบบ การเมืองส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองอย่างไรแล้วจะพัฒนาต่อไปเป็นความรู้สึก ความรู้สึก ดังกล่าว อาจจะเป็นได้ทั้งความพอใจและไม่พอใจ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จากนั้นจะพัฒนาเป็นความเชื่อ และ นำไปสู่การใช้ดุลพินิจ ในการตัดสินใจว่ามีบทบาทอย่างไร หรือไม่ต่อระบบการเมืองซึ่งเป็นผลจาก การประเมินค่าของระบบการเมืองในขั้นสุดท้ายนั่นเอง การศึกษานี้จะมุ่งเน้นเฉพาะองค์การ บริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.5 ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะประกอบด้วย เอกลักษณะที่สำคัญดังกล่าวแล้ว ในฐานะที่ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมือง มีปรัชญาตั้งข้างต้น แล้วระบอบประชาธิปไตย จึงประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ 1) หลักอำนาจอธิปไตยของ ปวงชน (popular sovereignty) ระบอบประชาธิปไตยยึดถือหลักแห่งอำนาจอธิปไตยของปวงชน เป็นเสมือนหัวใจของระบบการเมือง การปกครอง การแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถกระทำได้ทั้งการเลือกตั้งผู้แทนให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการถอดถอนนอกจาก ตำแหน่งทางการเมือง 2) หลักเสรีภาพ (liberty) ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยยึดมั่นว่าเป็นมนุษย์ เกิดมาพร้อมกัเสรีภาพ คุณค่าของมนุษย์อยู่ที่เสรีภาพ 3) หลักความเสมอภาค (equality) เป็นหลักการที่ควบคู่กับหลักเสรีภาพกล่าวคือ มนุษย์จะต้องมีทั้งเสรีภาพและความเสมอภาค 4) หลักกฎหมาย (rule of law) กฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม การใช้หลักกฎหมายทำให้มนุษย์สามารถเอาชนะข้อบกพร่องตามกฎแห่งธรรมชาติ และ

5) หลักเสียงข้างมาก (majority rule) ระบบประชาธิปไตยจะยึดหลักเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ แต่จะต้องให้ความเคารพและคุ้มครองเสียงข้างน้อย (minority right) การศึกษานี้จะมุ่งเน้นเฉพาะ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.6 การปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาส ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้อำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีองค์การของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กร อันมีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่น ในเขตอำนาจของตน การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากร ตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่น ที่สมาชิก ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่ รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครอง ดังกล่าวนี้จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครอง ซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตน สามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของ หน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้ บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

1.7.7 ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ของบุคคล ประกอบด้วย เพศ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในพื้นที่ อายุ และรายได้ ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัด ฉะเชิงเทรา

1.7.8 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ในการกระทำ โดยสมัครใจในเรื่องใดๆ ก็ตาม ซึ่งการกระทำนั้น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

1.7.9 ด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง หมายถึง การประเมินค่าและ ให้การตอบสนองต่อสถาบันการปกครองหลักของสังคมการมุ่งหวังต่อการได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะ และการตัดสินใจของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.10 ด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง หมายถึงความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันทางการเมืองความไว้วางใจทางการเมือง และการยึดถือคติกา ของประชาชนในองค์การ บริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.11 ด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง ความสามารถ ทางการเมืองและความมีประสิทธิภาพทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ เมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.12 ด้านการได้รับผลประโยชน์ หมายถึง ได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์ได้จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตนหรือสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.13 การเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลแต่ละคนในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.14 การหาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมที่พรรคการเมืองจะพยายามชักจูงให้ประชาชนไปเลือกตั้งพรรคของตนโดยใช้วิธีณรงค์หาเสียงแบบต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ การเดินพบปะประชาชน การพูดคุย เป็นต้นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.15 การร่วมกิจกรรมของชุมชน หมายถึง กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลที่มีต่อชุมชนหรือสาธารณะเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง เช่น การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อวัตถุประสงค์ในการออมเงินของสมาชิกกองทุน เป็นต้นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.16 การติดต่อเป็นการเฉพาะ หมายถึง กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นรายบุคคล ผู้วิ่งไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เฉพาะตัวหรือของครอบครัวของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1.8.1 ทำให้ทราบถึงระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.8.2 ทำให้ทราบถึงระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.8.3 ทำให้ทราบถึงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.8.4 ผลการวิจัยสามารถนำไปเสนอต่อผู้นาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้มีระดับที่ดีและเหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา นี้ได้ค้นคว้ารวบรวมแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้เพื่อเป็นแนวทาง ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้วิจัยนำเสนอตามประเด็นดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

แนวปฏิบัติที่ได้วางเป็นแบบอย่างในการยึดมั่นของวิถีการดำเนินงานที่เรียกว่า วัฒนธรรม ถูกหยั่งรากลึกซึ้งไปในทางการเมืองอันเป็นแนวทางหนึ่งที่สะท้อนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ประเทศนั้นๆ ได้อย่างชัดเจนจนกระทั่งมีการเรียกขานตามแต่ละประเทศเช่นวัฒนธรรมทางการเมืองที่มี ประชาธิปไตยแบบไทยๆ โดยมีวิถีการดำเนินแบบต่างๆ เชื้อผู้นำยอมรับที่มีการคอร์รัปชั่นแต่พัฒนาให้ประเทศเจริญ ได้มีการปฏิวัติล้มล้างกฎหมายรัฐธรรมนูญจนประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้ว 19 ฉบับ เป็นต้น จนทำให้นักวิชาการหลายท่านหันมาให้ความสนใจและศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกัน ในหลายประเทศแต่มีจุดร่วมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและกำหนด เป็นประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ดังนี้

2.1.1 ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

อัลมอนด์ (Almond, 1965, p. 398) เป็นผู้เริ่มใช้คำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) เป็นแนวทางในการอธิบายแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองโดยให้คำหมายของคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อค่านิยม และทัศนคติของบุคคลต่อระบบการเมืองและส่วนอื่นๆ ของระบบการเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของ พาย (Pye, 1968, p. 218) ที่ได้ให้ความหมายของ วัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ สภาวะอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการ และมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมืองเป็นกรอบของพฤติกรรมในระบบการเมืองนั้นๆ ส่วนประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองมีทั้งอุดมคติทางการเมืองและบรรทัดฐานในการดำเนินการของ

ระบบการเมืองกล่าวอีกนัยหนึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง โดยระบบการเมืองแต่ละระบบจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของมิติทางจิตวิทยา และอัตวิสัยของการเมือง ส่วน ยิงเกอร์ (Yinger, 1962, pp. 380-381) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า ทศนคติและการอบรมที่บุคคลแต่ละคนได้รับจากระบบการเมืองนั้นๆ อันได้แก่ ความรู้สึกและค่านิยมต่อระบบการเมืองและการประเมินค่าต่อเหตุการณ์ทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีดahl (Dahl, 1966, pp. 352-355) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยในการอธิบายแบบแผนต่างๆ อันแตกต่างกันของความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองที่เด่นชัด ได้แก่ ความรู้สึกหรือการอบรมกลุ่มเกล็ดของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและบุคคลอื่นๆ รวมถึงजारอล บี. แมนไฮม์ (Jarol B. Manheim, 1975, p. 30) ได้ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า แบบแผนของความเชื่อ และทัศนคติที่เกี่ยวกับเป้าหมายทางการเมืองร่วมกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในระบบการเมืองต่างๆ ซึ่งเป้าหมายที่วามันคือ การมีผลประโยชน์ร่วมกันในชั้นมูลฐานและการประเมินค่าที่เหมือนกัน ตลอดจนการเห็นพ้องต้องกันจากการได้รับประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างเดียวกัน และยังพบว่า มีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้นิยามไว้เช่นเดียวกันเช่น เวอร์บา (Verba, 1965, p. 516) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า ระบบความเชื่อที่เกี่ยวกับแบบแผนของกิจกรรมทางการเมือง และสถาบันทางการเมืองไม่ได้หมายรวมสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทางการเมืองแต่หมายถึงสิ่งที่ประชาชนเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งความเชื่อเหล่านี้อาจจะอยู่หลายลักษณะเช่น ความเชื่อในแง่ปัจเจกชนในวิถีชีวิตที่เป็นจริงทางการเมืองหรืออาจจะเป็นความเชื่อในเป้าหมายหรือค่านิยมที่ควรจะนำมาปฏิบัติใช้ได้ และวอร์เตอร์ เอ. โรเซนเบม (Walter A. Rosenbaum, 1975, p. 4) ได้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากประสบการณ์ความโน้มเอียงของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบพื้นฐานของระบบการเมือง ซึ่งสามารถแบ่งศึกษาได้เป็น 3 ระดับ คือ

1) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับความคิดความเชื่อของสมาชิกในสังคมต่อระบบการเมือง เช่น ความชื่นชมการปกครองในระบบประชาธิปไตย การยกย่องเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของคนในสังคม เป็นต้น

2) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการกระทำเป็นแบบแผนวิธีการปฏิบัติในทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งการหาเสียงและการชุมนุมประท้วง เป็นต้น

3) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ซึ่งระบบสังคมได้จัดตั้งขึ้น ได้แก่ สถาบันการเมืองต่างๆ พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

นอกจากนี้ นักวิชาการชาวไทยหลายท่านได้นิยามวัฒนธรรมทางการเมืองไว้เช่นกัน ดังนี้

ลิขิต ธีรเวคิน (2548, หน้า 116) ได้อธิบายถึงวัฒนธรรมทางการเมืองในหลายประเด็น ดังนี้

1) วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบในการคิดเรื่องการเมืองหรืออำนาจของคนในสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยมทางการเมือง

2) เป็นแบบในการกระทำหรือดำเนินการทางการเมือง

3) เป็นส่วนที่เป็นวัฒนธรรมทางสัญลักษณ์และได้สรุปถึงวัฒนธรรมทางการเมืองว่าความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยม บรรทัดฐาน และสัญลักษณ์ รวมทั้งวัตถุทางการเมืองของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2549, หน้า 649) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสังคม (social culture) โดยวัฒนธรรมทางสังคมจะครอบคลุมมิติต่างๆ ทั้งหมด

ในสังคมทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งมิติต่างๆ ทางสังคมจะมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกในสังคมนั้น

ดังนั้น ในการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมใดจึงต้องเข้าใจบริบท (context) ของคนในสังคมนั้นด้วย เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากกระบวนการปลูกฝังอบรมหล่อหลอม กลุ่มเกลาทางการเมือง (political socialization process) ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่สืบต่อเนื่องกันมา เป็นเวลายาวนานจนทำให้บุคคลในสังคมมีความรู้ทางการเมือง (political knowledge) ตามแบบที่ได้รับ การปลูกฝังมาจนกระทั่งกลายเป็นระบบความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้น ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง (political behavior) ของบุคคลในสังคม และเมื่อบุคคลในสังคม มีพฤติกรรมทางการเมืองจนเป็นแบบแผน (pattern) พฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นแบบแผนก็จะกลายเป็น วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้น ส่วน วิชัย ตันศิริ (2548, หน้า 475) ได้อธิบายถึงวัฒนธรรมทางการเมืองว่าควรจะเข้าใจแต่เบื้องต้นว่า คน และวัฒนธรรม มิได้แยกออกจากกันโดยเด็ดขาดวัฒนธรรม หล่อหลอมอุปนิสัย มารยาท และความคิด ค่านิยม ปทัสถานในการประพฤติปฏิบัติของคน คนก็มีบทบาทสำคัญ ในการสร้างวัฒนธรรมดังกล่าว ฉะนั้นเมื่อพูดถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งมีได้หมายถึง วัฒนธรรม ทางศิลปวัตถุ โบราณคดี ในบริบทนี้แต่หมายถึง อักมิตินิ่งของวัฒนธรรมซึ่งเป็นส่วนของปทัสถาน ค่านิยม อุดมการณ์ในวิถีชีวิตของสังคม การเมือง ซึ่งเริ่มต้นที่คนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2542, หน้า 121) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมในทางการเมือง (political culture) ไว้ว่า แนวความคิด หรือทัศนคติในทางการเมืองของคนในสังคมเดียวกัน โดยปกติค่านิยม (value) จะเป็นปัจจัยที่กำหนด พฤติกรรม (behavior) ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมมนุษย์จะได้รับแรงกระตุ้นจากแนวความคิด ทัศนคติ หรือ ความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง วัฒนธรรมซึ่งถือว่าเป็นระบบค่านิยมของคนในสังคมจึงเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมของคนในสังคมนั้นๆ วัฒนธรรมในทางการเมือง (political culture) จึงถือเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมทางการเมืองของคนในสังคมหนึ่ง นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550, หน้า 6) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับ วัฒนธรรมทางการเมืองไทยไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ความคิดและความเข้าใจ (perceptions and ideas) ว่าอะไรคือ ทรัพยากรที่ต้องจัดสรรและแบ่งปันกันจะต้องจัดสรรแบ่งปันแก่ใคร และในเงื่อนไข อะไร และเพื่ออะไรจัดสรรแบ่งปันกันได้ตามที่ทุกคนเห็นว่าชอบธรรม ยังมีความคิดความเข้าใจในเรื่องอื่น เป็นพื้นฐานอยู่ด้วย ได้แก่ ความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับว่าอะไรคือ ส่วนรวมและอะไรเป็นส่วนตัว การกระทำอะไรที่ถือว่าดีแก่ส่วนรวม อะไรคือ ความยุติธรรมอะไรคือ สิทธิเสรีภาพที่ทุกคนมีอย่างชนิด ที่ลิตรอนไม่ได้อะไรคือ สิทธิเสรีภาพที่ทุกคนควรมีอำนาจ และการใช้อำนาจอย่างไรจึงถือว่าชอบธรรม กลุ่มของเขาใครและสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ อย่างไรหรือที่เรียกในปัจจุบันว่า อัตลักษณ์ นั่นเอง นอกจากนี้ ยังสรุปไว้ว่าเพื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องเข้าใจมรดกที่คนไทย ปัจจุบันรับสืบทอดมาจากอดีต รวมทั้งมีสำนึกถึงเงื่อนไขความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นภายในและสภาพโลกาภิวัตน์ที่เราต้องเผชิญอยู่ไปพร้อมกัน และพิชาย รัตนดิถ ญ ภูเก็ท (2552, หน้า 275-276) ได้ต่อยอดถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยไว้ว่า วัฒนธรรมการเมืองของสังคมไทย มีลักษณะทวีลักษณะ ซึ่งแสดงออกผ่านโครงสร้างทางความคิดเชิงปฏิบัติการทางการเมืองและการเลือกตั้ง ของกลุ่มชนสองกลุ่มใหญ่ในสังคม คือ กลุ่มชาวบ้านหรือชาวชนบท และกลุ่มชนชั้นกลางหรือชาวเมือง โครงสร้างทางความคิดเชิงปฏิบัติเป็นการบูรณาการของระบบคิดความปรารถนา ความเชื่อ การรับรู้ การเข้าใจการตีความและการประเมินโลกทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นปรากฏโดยการกระทำทางสังคมของบุคคล หรือกลุ่มคนอย่างเป็นแบบแผนมีความต่อเนื่องขณะเดียวกันก็สามารถถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงได้

2.1.2 ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

อัลมอนด์ และเวอร์บา (Almond & Verba, 1965, pp. 17-23) เปรียบเทียบลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มคนในสังคมต่างๆ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเลย ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความเห็น และไม่ใส่ใจระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมดั้งเดิม ซึ่งเป็นสังคมที่ยังไม่มีบทบาททางการเมือง ในลักษณะของความชำนาญเฉพาะด้าน ความโน้มเอียงทางการเมืองของสมาชิกในสังคมไม่อาจแยกออกจากความโน้มเอียงทางศาสนา และสังคมได้ ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจะพบได้ในกลุ่มคนที่ยากจนและไร้การศึกษา เป็นกลุ่มคนที่ขาดโอกาสในการรับรู้และเข้าใจบทบาทของตนต่อระบบการเมือง

2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมายหรือมีอิทธิพลต่อระบบการเมืองบุคคลเหล่านี้จะยอมรับอำนาจรัฐเคารพ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายบุคคลเหล่านี้ จะไม่เรียกร้องไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจะพบได้ในกลุ่มคนชั้นกลาง ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง โดยทั่วไปแต่มีความเชื่อว่า การเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจและบารมี โดยถือว่าตนเองอยู่คนละโลกกับการเมืองเป็นเพียงประชาชน ซึ่งอยู่ใต้การบังคับบัญชาและมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายเท่านั้น

3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่า และความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อควบคุมกำกับและตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการปกครองเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน บุคคลในสังคมนี้อาจมีความรู้สึกว่าเขาสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองได้ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่จะพบเห็นได้ในชนชั้นกลางของประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง

2.1.3 ความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2540 หน้า 154-155) ได้อธิบายความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ 3 ประการ คือ

1) วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเสริมความชอบธรรมทางการเมือง (political legitimacy) ให้ระบบการเมืองอันเป็นผลทำให้ระบบการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้ประชาชนจะให้ความร่วมมือกับรัฐ โดยการเชื่อฟังคำสั่งของประมุข และปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อเป็นการรักษาระเบียบของสังคมการเมือง

2) วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญในการริเริ่มทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงในแนวทางของวัฒนธรรมทางการเมืองสมัยใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มประเทศตะวันตกเพื่อแก้ไขปัญหาของชาติ และสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

3) วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาการเมือง หากสังคมการเมืองใดที่ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับเป้าหมายของอุดมการณ์ทางการเมือง

ของสังคมนั้นก็สามารถนำอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นมาขึ้นนำเป็นแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนเพื่อบรรลุเป้าหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองนั้น

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2549, หน้า 662) ได้อธิบายถึงความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองว่าการที่สังคมการเมืองของประเทศกำลังพัฒนาที่มีแต่เพียงสถาบันทางการเมืองตามรูปแบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะส่งผลให้สังคมการเมืองดังกล่าว พัฒนาการทางการเมืองไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงได้จำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างให้ประชาชนในสังคมมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องต้องกันมาสนับสนุนด้วย

2.1.4 องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง

วอลเตอร์ เอ. โรเซนเบิม (Walter A. Rosenbaum, 1975, pp. 6-7) ได้อธิบายองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างระเบียบแบบแผนทางการเมืองของคนในประเทศชาติหนึ่งๆ ได้ส่วนประกอบที่เป็นแกนของแนวโน้มนักคิด หรือความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่างๆ ในระบบการเมือง ได้แก่

1) ความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) ความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการปกครอง หมายความว่า การที่ปัจเจกชน ประเมินค่าและให้การตอบสนองต่อสถาบันการปกครองหลักของสังคมอย่างไร

(2) ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยนำเข้าและปัจจัยส่งออก หมายความว่า ปัจเจกชนรู้สึกและตอบสนองต่อข้อเรียกร้องต่างๆ ที่มุ่งหวังต่อการได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะและการตัดสินใจอย่างไร

2) ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่างๆ ในระบบการเมืองแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมือง หมายความว่า ความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานการปกครอง (ชาตริฐเมืองชุมชน) และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องมีความจงรักภักดีผูกพันหรือมีภาระหน้าที่ต่อหน่วยปกครองด้วย

(2) ความไว้วางใจทางการเมือง หมายความว่า ขอบเขตทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่เปิดกว้างร่วมมือและอดกลั้นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะที่ตนเป็นเมืองร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไว้วางใจในทางการเมืองที่แสดงออกต่อความเชื่อของบุคคลว่าบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นมีความหมายต่อเขาในทางที่ดีในการมีชีวิตร่วมกัน

(3) การยึดถือกติกา หมายความว่า แนวความคิดของบุคคลที่ยอมรับและปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของสังคม

3) ความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) ความสามารถทางการเมือง หมายความว่า บุคคลได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองบ่อยครั้งเพียงใด กล่าวคือ บุคคลได้ใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่เขามีอยู่เพื่อกิจกรรมทางการเมืองเพียงใด ซึ่งในกรณีนี้หมายความว่า การประเมินคุณค่าความรู้ความสามารถของเขาในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองด้วย

(2) ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง การมีความรู้สึกว่าการดำเนินการทางการเมืองของปัจเจกบุคคลส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองหรือไม่ ซึ่งหมายถึง ความเชื่อที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ สามารถทำให้สำเร็จได้โดยประชาชน ซึ่งก็คือบุคคลมีสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยกล่าวโดยสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบทางความคิดความเชื่อ ทศนคติ และแนวคิดทางการเมืองที่สั่งสมมากับบุคคลแต่ละยุค แต่ละสมัย จนกลายเป็นแบบแผนแนวทางการปฏิบัติทางการเมืองโดยเป้าหมาย คือ การบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองของปัจเจกบุคคลอย่างมาก แต่ถึงอย่างไรวัฒนธรรมทางการเมืองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้แตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลที่ได้อบรมหล่อหลอมเลาทางการเมืองกลุ่มบุคคล เช่น กลุ่มชนชั้นรากหญ้า (ล่าง) กลุ่มชนชั้นกลาง และกลุ่มชนชั้นสูงจะมีแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้รวมถึงปัจจัยความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองปกครองความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่างๆ ในระบบการเมือง และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การเมือง หมายถึง ระเบียบปฏิบัติช่วยกันจัดบ้านเมืองหรือสังคมหรือโลกให้มั่นคงปัญหาหรือการช่วยแก้ปัญหาบ้านเมืองสังคมทั้งหมดนั่นเอง (พุทธทาสภิกขุ, 2546, หน้า 21) การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นแนวทางหรือกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือไม่ว่าการปกครองรูปแบบใดก็ตาม บทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนย่อมจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาความสมดุลระหว่างผู้บริหารประเทศ (รัฐบาล) กับผู้รับผลประโยชน์อันเกิดจากการบริหารประเทศ (ประชาชน) ซึ่งหากแม้ว่าระบบการเมืองใดก็ตามที่ละเลยในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงเช่นกัน สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำกล่าวที่ว่า การเมืองเป็นเรื่องของคนทุกคน และทุกคนก็ไม่สามารถปฏิเสธผลกระทบทางการเมืองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนได้ คำกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นทฤษฎีวิชาการหลายท่านได้หันมาให้ความสนใจและศึกษาไว้อย่างมากมายจนสามารถสะท้อนแนวคิดต่างๆ ออกมาตามบริบททางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมของตนเอง โดยเฉพาะประเด็นความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผู้ให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลาย เช่น ไมรอน วีเนอร์ ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ในหลายลักษณะต่างๆ ใน 10 ประการ ได้แก่ (Myron Wiener, 1971, pp. 161-163)

- 1) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำในรูปแบบการสนับสนุนหรือเป็นการกระทำเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาล (support and demand)
- 2) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ พยายามเพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการในการใช้อิทธิพล (influence) ต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือการเลือกสรรผู้นำรัฐบาล
- 3) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมือง (legitimate)
- 4) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง (representation)
- 5) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ สภาพที่บุคคลไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (alienation) เพราะเห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากการเฉยเมยทางการเมือง (apathy) เป็นการขาดความสนใจต่อการเมืองทั้งสิ้น
- 6) ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองจะหมายถึง ผู้กระตือรือร้น (active) หรือผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ (activists) เช่น ผู้ที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้งการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

การร่วมประชุมทางการเมืองและการให้ความสนใจต่อปัญหาสาธารณะ นอกจากนั้นยังรวมถึงการเข้าร่วมทางการเมืองในระดับต้นๆ ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (ซึ่งถือเป็นการกระทำที่มีแรงจูงใจน้อยมาก) หรือการไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่มีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการแสดงความคิดเห็นและการแสดงประชามติทางการเมือง รวมทั้งการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน

7) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา (persistence continuum) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นสถาบัน (institutionalized) และมีการจัดตั้ง นอกจากนั้นยังรวมถึงการกระทำที่เป็นครั้งคราวซึ่งเกิดขึ้นมาอย่างทันทีทันใด และบีบคั้นความรุนแรง เช่น การจลาจล การยกพวกตีกัน การรวมกลุ่ม และการลอบฆ่านักการเมือง

8) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่เป็นความพยายามในการที่จะเข้ามาอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการของราชการ (bureaucratic actions) และนโยบายสาธารณะ (public policy)

9) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีผลต่อการเมืองในระดับชาติ (national politics) และการเมืองในระดับท้องถิ่น

10) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำทางการเมือง (political action) แต่ในขณะเดียวกันแต่ละสังคมมีการกระทำทางการเมืองแตกต่างกันออกไปตามบริบทของสังคมนั้นๆ เช่นว่าในสังคมหนึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกิดจากความสมัครใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม หรืออาจเกิดขึ้นเพียงบางครั้งคราวหรือต่อเนื่องอาจถูกต้องตาม กฎหมายหรือไม่ก็ได้ซึ่งการกระทำเหล่านี้เพื่อการมีอิทธิพลในการจัดสรรนโยบายสาธารณะและบริหารนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นการกระทำที่สมัครใจของสมาชิกในสังคมเพื่อที่จะคัดเลือกผู้ปกครอง และกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การชุมนุมทางการเมือง การช่วยเหลือทางการเงินให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง การติดต่อสัมพันธ์กับตัวแทนราษฎร ยังรวมถึงลักษณะที่กระตือรือร้นทางการเมืองพิจารณาจากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงรณรงค์แข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การเสียภาษีการเป็นทหารหรือเจ้าหน้าที่ตุลาการ (Herbert McClosky, 1968, pp. 252-253) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กอฟเฟรย์ เค. โรเบิร์ต ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งการลงคะแนนเสียงการเป็นสมาชิกและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง เช่น ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์เจ้าหน้าที่สถาบันการเมืองกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมืองหรือร่วมฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่ หรือสมาชิกของกลุ่มการเมือง (Geoffrey K. Robert, 1971, p. 145) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังได้สะท้อนให้เห็นว่าเป็นเรื่องของกิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละคนที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับสนับสนุนต่อรัฐบาล ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการรวมบทบาทในการสร้างอิทธิพลผลักดันให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการเท่านั้น ยังรวมถึงกิจกรรมที่เป็นที่สนับสนุนและให้เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติด้วย (ceremonial and support activities) ส่วนผู้ที่ยอมรับรัฐบาลก็แสดงออกโดยการประพฤติกรรมตามคำสั่งหรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ไม่เห็นด้วยก็พยายามสร้างอิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปัญหาใหม่ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นทั้งการต่อต้าน เช่น การเดินประท้วงการก่อจลาจลและทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสียภาษี

การเกณฑ์ทหาร เป็นต้น (Lester W. Milbrath & Goal M. L., 1977, p. 2) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชามูเอล ฮันทิงตัน และจอร์จ ไอโดมิน เกซ ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมหรือการกระทำ ของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำนั้นเป็นไปทั้งถูกต้อง ตามกฎหมายและผิดกฎหมายใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลังทั้งที่สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมถึงกิจกรรมที่การร่วมรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งการรวมตัวกันเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาลการประท้วง และการใช้ความรุนแรง (Samuel Huntington & Jorge I. Dominguez, 1975, p. 33) อนึ่งการมีส่วนร่วม ทางการเมืองจะต้องเป็นเรื่องของกิจกรรมมิใช่ทัศนคติใช้กับบุคคลทั่วไป มิใช่ผู้นำการเมืองหรือผู้นำ ทางการเมืองเพราะเป็นอาชีพที่ถือว่าเป็นเรื่องของการมีบทบาทการเมือง การจะตัดสินใจว่าจะมีส่วนร่วม ทางการเมืองหรือมีบทบาททางการเมืองอาจถือว่าเป็นลักษณะของบุคคลนั้นกระทำอยู่เช่น การเป็นสมาชิกพรรคไม่ได้ทำงานด้านการเมืองเป็นหลัก แต่มีหน้าที่เพียงการไปสวดมนต์หรือหาเสียงให้กับ ผู้สมัครบ้างเป็นครั้งคราวเท่านั้นจึงเรียกได้ว่า เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Samuel Huntington & Joan Nelson, 1982, p. 5) และจะต้องสะท้อนลักษณะที่สำคัญที่ว่า 1) เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของ พลเมืองเฉพาะบุคคล รวมถึงผู้ที่เฉื่อยชาต่อกฎหมายแต่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอาชีพ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่รัฐบาลเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและพวกหัวคะแนน 2) เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งของรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และ 3) เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วม ทางการเมืองในการปกครองโดยการกระทำกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมืองที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อเลือกกำหนดบุคคลในวงการบริหารรัฐบาลหรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามต้องการ (Norman H. Nie & Sidney Verba, 1975, p. 1) สอดคล้องกับแนวคิดของ สุจิต บุญบงการ (2542, หน้า 36-38) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายในเรื่องของกิจกรรม มิใช่ทัศนคติมิใช่เป็นเรื่องของความคิดความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมืองแต่ยอมรับว่า ทัศนคติ ทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมิใช่เป็นกิจกรรม 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองใช้กับบุคคลธรรมดาทั่วไปส่วนนี้การเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้นถือว่าเป็นบทบาททางการเมือง (political role) 3) เป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของ รัฐบาลหรือผู้นำประเทศ และ 4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันรัฐบาลก็ตาม และบางครั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีไม่มาก และไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลา และทุกๆ เรื่อง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการไทยอีกหลายท่านได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนไว้อย่างหลากหลายเช่นเดียวกัน ดังเช่นความหมายที่ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบาย เช่น การเข้าเป็นรัฐบาลการมีอิทธิพลต่อ รัฐบาลการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของ จรูญ สุภาพ (2527, หน้า 310) ยังหมายถึงการมีส่วนร่วม ทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมือง และกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ตอเนื่องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชนเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ของ จันทนา สุทธิจารี (2544, หน้า 410) สอดคล้องกับแนวคิดของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523, หน้า 23-24) ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่างๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมือง ที่จะกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือ

การทำงานของรัฐบาลไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ รวมถึงกิจกรรมง่ายๆ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การถกเถียงปัญหาการเมืองหรือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นต้น ซึ่งการกระทำ อาจจะถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายอาจใช้ความรุนแรงหรือไม่ใช้ความรุนแรงการกระทำต่างๆ อาจโดยสำนัก การเมืองหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้เช่นกัน และต้องสะท้อนการกระทำ (activity) ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลเรียกว่า การมีส่วนร่วมโดยตนเอง (autonomous participation) การมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายโดยอ้อมเรียกว่า การมีส่วนร่วมโดยการถูกระดม (mobilization participation) ของ ทิพาพร พิมพิสุทธิ์ (2521, หน้า 204-205) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2518, หน้า 117) ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า บุคคลที่สนใจทางการเมืองมีความเข้าใจการเมืองเชื่อว่า ตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมืองมีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง ตัวนักการเมือง และคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นคนที่มี ความสามารถในการเข้าสังคม และเป็นคนที่มีความหวังในชีวิต รวมถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นพฤติกรรม ในการกำหนดตัวผู้ปกครอง การถอดถอนผู้ปกครอง การตัดสินใจในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ โดยการร่วมทำประชาพิจารณ์การร่วมผลักดัน การกำหนดนโยบายของรัฐ การวิพากษ์วิจารณ์ และการเคลื่อนไหวชุมนุมทางการเมืองของ สมบัติ ช่างธัญวงศ์ (2549, หน้า 570) นอกจากนี้ สิทธิ พันธุ์พุทธหุน (2541, หน้า 156-157) ได้สรุปความหมายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า กิจกรรมของประชาชน ที่มุ่งจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในระดับต่างๆ ซึ่งรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วม ในทางการเมืองในแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันไปด้วย รวมถึง ถวิลวดี บุรีกุล และคนอื่นๆ (2546, หน้า 8) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความสมัครใจ ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ก็กฎหมายบัญญัติรองรับมีการดำเนินการ แบบจัดองค์กรหรือไม่โดยจะเป็นการกระทำที่มีความต่อเนื่องหรือเป็นครั้งคราวก็ได้ รวมทั้งจะเป็นผลสำเร็จ หรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารงาน นโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น เมื่อพิจารณาจาก แนวคิดของทวิขาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วม ทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทเป็นสำคัญที่ส่งผลการกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำ ทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชุมนุมเรียกร้องของประชาชน ทางการเมืองการตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาล อันมีผลต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การทำประชาพิจารณ์ผลแห่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้

2.2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือว่าเป็นภาพสะท้อนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคประชาชนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งตามแนวคิดของ บาร์เบอร์ เจ. เดวิด ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วม ทางการเมืองไว้ 2 ประการ ดังนี้ (Barber J. David, 1972, p. 3)

1) การมีส่วนร่วมโดยตรงเป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น การบริหารงาน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

2) การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อมเป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการ ปกครองด้วยตนเองโดยตรง แต่เป็นการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ด้วยวิธีการเลือกตั้งโดยประชาชน อย่างเสรี ซึ่งกลไกนี้ต้องการให้ประชาชนเข้ามาควบคุมการบริหารงานฝ่ายปกครองให้เป็นไปตามความต้องการ ส่วนแนวคิดของ เจมส์ อาร์. ทาวน์เซนด์ (James R. Townsend, 1967, pp. 25-29) ได้มองภาพกว้าง

ที่สะท้อนระบอบการปกครองที่ว่า รูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะแบบตะวันตกในประเทศที่มีระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนมักจะเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยความสมัครใจอยู่เสมอ 2) ลักษณะแบบสังคมนิยมวินิสต์ซึ่งประชาชนถูกบังคับให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองในเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่า มีความจำเป็นต่อการบริหาร นอกจากนี้ อัลมอนต์ และ โพลเวลล์ ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ ดังนี้ (Almond & Powell, 1976, pp. 145-146)

1) รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional forms) สามารถแบ่งเป็นรูปแบบย่อยๆ ได้ดังนี้

- (1) การออกเสียงเลือกตั้ง
- (2) การสนทนาเรื่องการเมือง
- (3) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- (4) การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ
- (5) การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

2) รูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional forms) แบ่งเป็นรูปแบบย่อยๆ ดังนี้

- (1) การยื่นข้อเรียกร้อง
- (2) การเดินขบวน
- (3) การเข้าประจันหน้ากัน
- (4) การละเมิดกฎหมายของสังคม
- (5) การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
- (6) สงครามแบบกองโจรและการปฏิวัติรัฐประหาร

อนึ่งในการจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เด่นชัดอีกท่านหนึ่ง คือ เลสเตอร์ ดับเบิลยู. มิลบราธ ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ (Lester W. Milbrath, 1971, pp. 12-16)

1) การเลือกตั้ง (voting) เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นเพียงการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบอบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน เป็นการไปทำตามความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะมีผลทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป

2) การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (party and campaign workers) หมายถึง การมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนน การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนให้ประชาชนลงคะแนนเสียงแก่พรรค หรือผู้สมัครที่ตนขอการลงสมัครรับเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ

3) การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (community activities) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมหรือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้วเพื่อเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับ

ทางราชการในเรื่องปัญหาสังคมผู้มีบทบาทในชุมชน จึงนับว่าเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูง ตลอดจนมีระดับความผูกพันทางจิตใจกับชุมชน

4) การติดต่อกับทางราชการ (contracting officials) เป็นกิจกรรมที่เน้นเฉพาะของบุคคลซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั่นเองเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องการเสียภาษีโรงเรียน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการ เป็นต้น

5) การเป็นผู้ประท้วง (protestors) ขอบเขตของกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบนี้ คือ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือก่อให้เกิดจลาจล (ถ้าจำเป็น) เพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้องการประท้วงที่เปิดเผยต่อสาธารณชน

6) การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง (communicators) ได้แก่ การติดต่อข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมือง เมื่อเขากระทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือส่งคำคัดค้านเมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การร่วมแก้ปัญหาทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชน การให้ความสนใจแก่ทางราชการ และการเขียนจดหมายหรือบทความถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้เข้าร่วมลักษณะนี้มักจะเป็นคนที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือผู้รักชาติแต่จะไม่แสดงออกด้วยการประท้วง แนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ซามูเอล พี. ฮันท์ตัน และโจแอน เอ็ม. เนลสัน เช่นเดียวกัน ซึ่งได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ (Samuel P. Huntington & Joan M. Nelson, 1982, pp. 12-13)

1) กิจกรรมการเลือกตั้ง (electoral activity) หมายถึง กิจกรรมการออกเสียงเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

2) การวิ่งเต้น (lobby) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยใช้ข้อมูลต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

3) กิจกรรมขององค์กร (organization activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องผลประโยชน์เฉพาะอย่างหรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมก็ได้

4) การติดต่อในบางประเด็น (counteracting) หมายถึง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองเป็นส่วนตัวโดยมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัวเฉพาะครอบครัวหรือหมู่คณะของตน

5) การใช้ความรุนแรง (violence) หมายถึง กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อ การตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของรัฐบาลโดยการทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น การก่อการรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า นอร์แมน เอช. ไน และซิดนีย์ เวอร์บา ได้จำแนกรูปแบบและกิจกรรมในการเข้าร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูป ได้แก่ 1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชน หรืออาจจะเป็นแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตน ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนต่อไป 2) การรณรงค์

หาเสียงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากกิจกรรมการณรงค์ทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองได้ การรณรงค์หาเสียงยังเป็นวิธีการสื่อสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่าด้วยเหตุที่ประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะมีความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น เช่น การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงเพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมืองการบริจาคเงินให้กับพรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมือง 3) การติดต่อกับงานของประชาชน คือ การติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลด้วยตัวเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลาเป้าหมาย และเนื้อหาสาระการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง เป็นกิจกรรมที่ต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะ หรือปัญหาส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อร้องเรียนในการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐบาล และ 4) การร่วมในกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจจะกระทำร่วมกันในองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมาก เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วม และอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วย (Norman H. Nie & Sidney Verba, 1975, pp. 9-12) ส่วนนักวิชาการของไทย ได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้เช่นเดียวกัน และมีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกับนักวิชาการชาวต่างชาติ ดังเช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (จันทนา สุทธิจारी, 2544, หน้า 412-414)

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ มีลักษณะที่กฎหมายรองรับให้กระทำได้หรือต้องกระทำ ได้แก่

- (1) การเลือกตั้ง
- (2) การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
- (3) การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
- (4) การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการนั้น จะมีลักษณะที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และมีกฎหมายกำหนดข้อห้ามไว้อย่างชัดเจน ไม่มีกฎหมายรองรับว่าให้กระทำได้ ได้แก่

- (1) การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง
- (2) การก่อความไม่สงบทางการเมือง

นอกจากนี้ วรทิพย์ มีมาก และคนอื่นๆ (2547, หน้า 48-49) ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์การรวมตัวกันของบุคคลเป็นกลุ่ม หรือองค์กรในสังคมจะมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเท่านั้น โดยไม่มีเป้าหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับเป้าหมายของแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไป บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามสิ่งที่กลุ่มตนต้องการ เช่น สมัชชาคนจนก็จะเรียกร้องให้รัฐแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน หนี้สินของเกษตรกร ฯลฯ กลุ่มผู้ประกอบการเอกชน ก็จะเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเดิม หรือการออกกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มของตน เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายการค้า และการลงทุน ฯลฯ บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาล

จัดทำนโยบาย หรือโครงการที่กลุ่มตนได้ประโยชน์ เช่น การสร้างบ่อนกาสิโน การขยายเวลาปิดสถานเริงรมย์ เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมืองเป็นการเข้ามารวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองที่คล้ายคลึงกันเป้าหมายหลักจะอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งผ่านนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตามการเข้ามารวมตัวกันรูปแบบพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีก เช่น การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน การดูแล และรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม การสร้างผู้นำทางการเมือง การควบคุมติดตาม และตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนก็สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรค การเข้าประชุมพรรค การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพรรค การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ฯลฯ

3) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไปออกเสียงเลือกตั้งถือเป็นรูปแบบที่มีความสำคัญของการบริหารในระบอบประชาธิปไตย แต่สิ่งที่จะต้องตระหนัก คือ ประเทศที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือประเทศที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันอย่างมากมาย ไม่ได้หมายความว่า ประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นต้องมีลักษณะดังนี้

(1) การใช้สิทธิโดยอิสระ กล่าวคือ การไปออกเสียงต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับหรือข่มขู่หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการไปออกเสียง

(2) การเลือกตั้งโดยสิ้นการออกเสียงต้องกระทำในคูหาเลือกตั้งแต่เพียงลำพังโดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วยเฉพาะผู้กับัตรเท่านั้นที่จะทราบว่าตนเองออกเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใด การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคลไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้

(3) ความเสมอภาคในการเลือกตั้งบุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนละหนึ่งเสียงเท่านั้น บัตรที่มีการกาหมายเลขมากกว่าหนึ่งหมายเลขถือเป็นบัตรเสีย

(4) ความเป็นกลางบุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรมไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

4) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออกบุคคล มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อต่างๆ ร้านกาแฟ บ้านเรือน สถานที่ สาธารณะ ฯลฯ รัฐบาลต้องไม่ขัดขวางหรือห้ามปรามการแสดงออกของประชาชนโดยเฉพาะ โครงการที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน และชุมชนรวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ แล้วรัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนลงมือดำเนินการเสมอ เช่น การสร้างท่อก๊าซ การสร้างเขื่อน การสร้างสนามบิน ฯลฯ นอกจากนี้การแสดงออกที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การชุมนุมหรือการประท้วงโดยสงบ และปราศจากอาวุธรัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้แสดงความโปร่งใสในการทำงานออกมาให้มากที่สุด สำหรับกรเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศ และต้องเข้าไปรับผิดชอบในกิจการบ้านเมืองในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้ ประชาชนต้องไม่ละเลยหรือเพิกเฉยการกระทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคม หน้าที่สำคัญยิ่งของประชาชน คือ การสร้างเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารบ้านเมืองดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ว่า ในบ้านเมืองนั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย

จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายได้ ดังนั้น เมื่อก้าวโดยสรุป ผู้วิจัยสามารถสรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่ 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่กฎหมายรับรอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย และได้รับการตราไว้ในกฎหมายอย่างถูกต้องอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผิดกฎหมายเป็นการชุมนุมที่มีอุดมการณ์ ล้มล้างสถาบันใดสถาบันหนึ่ง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองมักจะเป็นไปตามกลุ่มผลประโยชน์ และลักษณะของการแสดงออกได้เช่นกัน เช่น แสดงออกทางการเมือง การเขียนการโฆษณา การวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น

2.2.3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนได้สามารถวัดความมากน้อยได้ จึงมีนักวิชาการหลายท่านได้จัดเรียงลำดับการมีส่วนร่วมไว้ เช่น เลสเตอร์ ดับเบิลยู. มิลบราธ ได้จัดเรียงลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมาก ได้แก่ (Lester W. Milbrath, 1965, p. 18)

- 1) การที่บุคคลตอบสนองสิ่งเร้าทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง
- 2) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 3) การอภิปรายถกเถียงปัญหาทางการเมือง
- 4) การพยายามพูดจาชักชวนผู้อื่นเพื่อไปออกเสียงเลือกตั้ง
- 5) การคิดเครื่องหมาย หรือแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียง
- 6) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง
- 7) การช่วยเหลือทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครเลือกตั้ง
- 8) การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง
- 9) การสละเวลาเพื่อช่วยเหลือเสียงเลือกตั้ง
- 10) การเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง
- 11) การเข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการกลางของพรรคการเมือง
- 12) การช่วยหาทุนให้พรรคการเมือง
- 13) การสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
- 14) การได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและพรรคการเมือง

นอกจากนี้ ไมเคิลรัช ได้จัดลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 10 ระดับ เรียงจากสูงไปต่ำไว้อย่างน่าสนใจ ได้แก่ (Micheal Rush, 1992, p. 112)

- 1) การดำรงตำแหน่งด้านการบริหารหรือการเมือง (holding political or administrative officer) ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- 2) การแสวงหาตำแหน่งด้านการบริหารหรือทางการเมือง
- 3) การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็ง (active membership) ในองค์การทางการเมือง (political organization) ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์
- 4) การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกเฉยๆ (passive membership) ในองค์การทางการเมือง ซึ่งหมายถึง การเป็นสมาชิกโดยไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างไร เพียงแต่เป็นการจ่ายค่าสมาชิกอยู่เป็นประจำเท่านั้น

5) การมีส่วนร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็งขององค์การที่คล้ายคลึงกับองค์การทางการเมือง (quasi political organization) ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายที่มีหน้าที่ (function) เกี่ยวกับการเมืองเป็นบางส่วนเท่านั้น

6) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกเฉยๆ ขององค์การที่คล้ายคลึงกับองค์การทางการเมือง

7) การเข้าร่วมในรูปแบบการชุมนุมในที่สาธารณะหรือชุมนุมเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองการร่วมเดินขบวนต่างๆ (demonstration)

8) การเข้าร่วมในรูปของการอภิปรายถกเถียงข้อปัญหาทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการ (informal political discussion)

9) การเข้าร่วมในรูปของการให้ความสนใจทั่วไปต่อเรื่องราวทางการเมือง

10) การเข้าร่วมในรูปของการใช้สิทธิเลือกตั้ง (voting)

แนวคิดของ แอนกัส แคมเบล ได้สรุปการจัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 3 ระดับ ได้แก่ (Angus Campbell, 1968, p. 459)

1) ระดับสูงแสดงถึงการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและเข้าร่วมอื่น ๆ

2) ระดับกลางแสดงถึงการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

3) ระดับต่ำแสดงถึงการไม่มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแม้ว่าจะมีส่วนร่วมอื่นๆ ก็ตาม

นอกจากนี้ยังพบว่า มีนักวิชาการของไทย ได้จัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีที่สอดคล้องกับแนวคิดของ แอนกัส แคมเบล แต่มีรายละเอียดที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของคนไทย ซึ่งได้จัดแบ่งไว้ 3 ระดับ จากระดับต่ำไปหาระดับสูง และยังมีนักวิจัยได้ดังนี้ (ชัตติยา กรรณสูต, 2535, หน้า 128-130)

1) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

(1) ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

(2) ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไปเลือกตั้งเฉยๆ โดยไม่มีเหตุผล

(3) ระดับต่ำๆ ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยถูกชักจูง

(4) ระดับต่ำกลาง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเป็นหน้าที่

(5) ระดับต่ำสูง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเสียงของตน คือ พลังในการเปลี่ยนแปลง

นโยบายบุคคลเหล่านี้จึงมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองมาก

2) การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแบ่งได้ ดังนี้

(1) ระดับปานกลางต่ำ ได้แก่ การเข้าร่วมในระดับสมาชิกทั่วไป โดยมีสิทธิลงคะแนนเสียงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในนโยบายกลุ่ม

(2) ระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการของกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจแทนสมาชิกคนอื่น

(3) ระดับปานกลางสูง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจและมีโอกาสในการสร้างบารมีให้คนยอมรับได้

3) การเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทน ซึ่งอาจจะเป็นผู้แทนในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ก็ตามแบ่งได้ ดังนี้

(1) ระดับสูงต่ำ ได้แก่ ระดับที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มให้สมัครให้เข้ารับการเลือกตั้ง
ในนามของกลุ่มหรือพรรคได้

(2) ระดับสูงปานกลาง ได้แก่ ระดับที่ผู้สมัครได้รับการคัดเลือก คือ

ก. ระดับท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล

ข. ระดับจังหวัด ได้แก่ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภา กทม.

ค. ระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา

(3) ระดับสูงสุด ได้แก่ ระดับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง และได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองเช่นตำแหน่งกรรมการตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นต้น

นอกจากนี้ ฌรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2527, หน้า 10) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับสูง
ไประดับต่ำ ดังนี้

1) ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
นายกเทศมนตรี

2) ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น

3) การช่วยโฆษณาหาเสียงเช่นการแจกใบปลิวการวางแผนเลือกตั้ง

4) การเข้าร่วมโดยทางอ้อม เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ เกี่ยวกับปัญหาบ้านเมือง
การยกปัญหาการเมือง การติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง

5) ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

6) การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การไม่รู้จักความเป็นไปทางการเมือง

รวมถึงนักวิชาการไทยอีกท่านที่ได้สะท้อนระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 3 ระดับ คือ
1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปัจเจกบุคคล 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับองค์การ
หรือกลุ่ม และ 3) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549,
หน้า 579) นอกจากนี้แล้วยังพบว่า (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2548, หน้า 64) ได้สะท้อน
แนวคิดการมีส่วนร่วมในมิติหนึ่งของการเป็นประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลด้วยการวัดระดับการเป็นประชาธิปไตย
และธรรมาภิบาล จึงมักจะวัดที่ระดับของการมีส่วนร่วมด้วยปัจจัยหนึ่งแต่ในที่นี่จะให้ความสำคัญกับ
การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นมิติหนึ่งของการเป็นประชาธิปไตย โดยมีลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง
โดยเมื่อปี 2543 ถวิลวดี บุรีกุล ได้พัฒนามาจาก Milbrath (1965) และ Roth & Wilson (1980) ได้สรุปไว้
ให้เข้าใจอย่างเป็นระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ตามที่ (ถวิลวดี บุรีกุล และคนอื่นๆ, 2549, หน้า 8-9)
ซึ่งระดับของการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ทั้งที่เป็นการบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญโดยตรงและกิจกรรม
ที่เป็นผลโดยอ้อม จากการที่รัฐธรรมนูญได้เปิดกว้างไว้เพื่อทำความเข้าใจระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนโดยใช้คำถามที่ถามถึงความถี่ของการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

1) ความสนใจและการมีส่วนร่วมระดับต่ำ

(1) พุดคุยเรื่องการเมือง

(2) ไปลงคะแนนในการเลือกตั้งท้องถิ่น

(3) ไปลงคะแนนในการเลือกตั้งระดับชาติ

(4) พุดชักชวนผู้อื่นให้ไปลงคะแนน

(5) ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง

2) ความสนใจและการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง

- (1) มีการติดต่อกับนักการเมือง
- (2) เคยบริจาคเงิน หรือสิ่งของ
- (3) ร่วมชุมนุม ฟังการหาเสียง หรือแนะนำตัว
- (4) เข้าร่วมในเวทีสาธารณะ
- (5) มีการรวมตัวกับคนอื่นเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม
- (6) ช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียง
- (7) บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง
- (8) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

3) ความสนใจและการมีส่วนร่วมระดับสูง

- (1) ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมือง
- (2) ลงสมัครรับเลือกตั้ง

ตั้งแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีหลายระดับตามแต่บริบทที่ผู้เขียนแต่ละท่านจะหยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์ เช่น บริบทเชิงพื้นที่ก็จะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับชาติถึง อย่างไรก็ตามยังสามารถมองลงไปในระดับท้องถิ่นลงไปอีกมาก ด้วยเหตุนี้หากพิจารณาถึงความมากน้อยเป็นเกณฑ์ในการวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยสามารถแบ่งอย่างกว้างๆ ได้ 3 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก ปานกลาง และน้อย

2.2.4 กลุ่มพฤติกรรมต่างๆ และเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนย่อมสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของกลุ่มต่างๆ และเงื่อนไขของการเข้ามามีบทบาท ซึ่งประเภทของกลุ่มพฤติกรรมของผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง มีหลายประเภทดังนี้ (จรรยา สุภาพ, 2514, หน้า 254-269)

- 1) ชนชั้นนำระดับสูงและชนชั้นนำระดับกลาง พิจารณาจากการใช้ตำแหน่งและชื่อเสียง
- 2) บุคคลระดับอื่นที่มีบทบาททางการเมือง และมีส่วนในการใช้อำนาจทางการเมืองด้วย
ได้แก่
  - (1) ผู้ที่อยู่ในระดับชั้นของสังคมที่สามารถใช้อิทธิพลทางการเมืองได้
  - (2) ผู้ที่มีความตื่นตัวและเป็นผู้ดำเนินการทางการเมือง
  - 3) เป็นผู้ที่สนใจเข้าร่วมในการประชุมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมระดับเล็กหรือใหญ่
  - 4) เป็นผู้ช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
  - 5) เป็นผู้ติดต่อกับสมาชิกรัฐสภา หรือเจ้าหน้าที่ทางการเมือง หรือหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่เป็นการแสดงความคิดเห็น หรือชี้แนะ หรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางการเมือง
  - 6) เป็นผู้ที่พบปะสนทนาในเรื่องทางการเมืองกับบุคคลทั่วไป
  - 7) กลุ่มผลประโยชน์
  - 8) พรรคการเมือง

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเมืองมากขึ้นเป็นลำดับทั้งต่างประเทศและในประเทศ ซึ่งเด่นชัดที่จุดเมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 หรือวันมหาวิปโยค

เป็นเหตุการณ์ที่นักศึกษาและประชาชนในประเทศไทยมากกว่า 5 แสนคน ได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญจากรัฐบาลเผด็จการ

สาเหตุที่สำคัญในการทำให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น (จิโรโชค บรรพต และคนอื่นๆ, 2542, หน้า 460-465) ได้แก่

- 1) จำนวนมหาวิทยาลัยมีมากขึ้น
- 2) แต่ละมหาวิทยาลัยมีนักศึกษามากขึ้น
- 3) สภาพความเป็นเมืองและที่ตั้งของมหาวิทยาลัย
- 4) การพัฒนาทางวิทยาการ

5) นักศึกษามีสภาพอยู่ระหว่าง หรืออยู่ริมขอบ หมายถึง การเข้ากับบทบาทหนึ่งไม่ได้มันได้สถานภาพมีลักษณะที่ไม่แน่ชัดอาจจะเรียกได้ว่าเป็นช่วงที่ไม่อยู่คงที่กล่าวคือนักศึกษาอยู่ในวัยที่ครึ้งๆ กลองๆ หรือที่ภาษาไทยเก๋านิยมเรียกว่า สะเทิน และใช้ว่า สะเทินหนุ่ม สะเทินสาว คือ ยังไม่เป็นผู้ใหญ่มากนักและก็ไม่ใช่เด็กนัก

6) สภาพทางจิตวิทยา คือ จริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางหรือการยึดมั่นหลักการบนปลาย (ethic of absolute ends) ซึ่งแม็กซ์เวเบอร์ ได้กล่าวไว้ว่า นักศึกษามักยึดหลักจริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางสุดกู่ (ethic of absolute ends) หมายถึง การมีทัศนคติ และค่านิยมในเชิงอุดมคติ ซึ่งเป็นการขาดการคำนึงถึงสภาพที่เป็นจริง หรือความรับผิดชอบในโลกที่เป็นจริง (ethic of responsibility)

7) อิทธิพลจากคณาจารย์ นักศึกษาย่อมได้รับอิทธิพลจากผู้สอนไม่มากก็น้อย ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งการเป็นปฏิปักษ์ทางปัญญาแนวคิดเชิงเสรีนิยม และบรรยากาศทางปัญญา

8) อิทธิพลจากเนื้อหาของวิชาการ ดังเช่นว่า นักศึกษาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทางด้านทฤษฎีมีแนวโน้มที่จะยุ่งเกี่ยวกับการเมือง โดยเอนเอียงไปทางเสรีนิยมมากกว่าผู้ที่อยู่สาขาภาคปฏิบัติหรือภาคทดลองที่ประกอบอาชีพได้ทันทีสำหรับผู้ที่อยู่ในสาขาเกษตรกรรม แพทย์ วิศวกรรม หรือบริหารธุรกิจ มีแนวโน้มที่สนใจเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับอาชีพของตนเอง โดยเฉพาะจึงสนใจเรื่องทางการเมืองน้อย

9) อิทธิพลจากภูมิหลังทางสังคม นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดี มักเลือกเรียนวิชาทางศิลปศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ และมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติไปในทางเสรีนิยม

10) ประวัติและประเพณีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยใดที่เคยมีประวัติเกี่ยวกับการเมืองมาแล้วในอดีต มักทำให้นักศึกษารุ่นใหม่ๆ เจริญรอยตามชื่อเสียง หรือกิตติศัพท์เดิม

11) บุคลิกภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวเชิงการเมืองของนักศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักจะมีเงื่อนไขของประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไข ดังนี้ (สนั่น วงศ์พิฑฒัน, 2529, หน้า 23-24)

(1) ประชาชนต้องมีอิสระในการเข้าร่วม หมายความว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะดีหรือไม่เป็นไปโดยการบังคับหรือถูกชักจูงโดยให้ประชาชนได้ตระหนักว่าการเข้ามีส่วนร่วมนั้น จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

(2) โอกาสหรือช่องทางที่ประชาชนจะเข้าร่วมได้ต้องมีหลากหลายโดยเฉพาะกระบวนการวางแผนพัฒนาต่างๆ จะต้องไม่จำกัดโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำ หรือตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ เท่านั้น แต่ต้องหมายรวมถึงประชาชนในฐานะผู้เสียภาษีอากร ซึ่งควรที่จะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ด้วย

(3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมการที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ก็คือ การที่รัฐตระหนักว่าประชาชนเป็นผู้ได้รับผลการพัฒนา ดังนั้นเพื่อให้เกิดการยอมรับหรือให้ความร่วมมือในการวางแผนที่กำหนดขึ้นจึงจำเป็นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเต็มใจ

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะกลุ่มพฤติกรรมใดๆ ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเสมอ คือ เงื่อนไขที่เป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ของการเมือง ได้แก่ 1) ความเป็นอิสระของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ช่องทางในการเข้าร่วมทางการเมืองต้องหลากหลาย และ 3) กระบวนการทางการเมืองทุกขั้นตอนต้องเกิดจากการยอมรับของประชาชนด้วย

2.2.5 ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ส่วนลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีการจำแนกไว้ 2 ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549, หน้า 583-595)

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไป โดยความหมายที่เป็นรูปธรรมจะมีลักษณะของการแสดงออกซึ่งการกระทำทางการเมือง โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ได้แก่

(1) การกำหนดตัวผู้ปกครองเป็นการแสดงออกทางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นั่นหมายถึง ผู้นำทางการเมืองจะมีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองหรือไม่นั้น หรือจะดำรงอยู่ได้ยาวนานเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับ การยอมรับหรือการให้ฉันทานุมัติจากประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

(2) การผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลในสังคมประชาธิปไตยทั่วไป จะมีลักษณะเป็นพหุสังคม คือ เป็นสังคมที่ประกอบด้วย กลุ่มที่มีความหลากหลาย อาทิขบวนการสมาคมกลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีวัตถุประสงค์เฉพาะของกลุ่มการเมืองเคลื่อนไหวต่างๆ จะเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตนหรือของกลุ่ม ดังนั้นการผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล โดยกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์มักจะมีผลต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

(3) การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ซึ่งถือว่าเป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพของการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย การแสดงออกของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ การกระทำของรัฐบาลทั้งในเรื่องนโยบายและการบริหารงานถือเป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

(4) การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง ถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้รัฐบาลรู้ว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายและการกระทำของรัฐบาล และเพื่อแสดงการเรียกร้องให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างรวดเร็ว ซึ่งการชุมนุมมี 2 ประเภท ได้แก่ การชุมนุมเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนรัฐบาลและการชุมนุมเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านรัฐบาล

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง

การพิจารณาลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น สามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เลสเตอร์ ดับเบิลยู. มิลบราท ได้ดังนี้

- (1) การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง
- (2) การใช้สิทธิเลือกตั้ง
- (3) การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง
- (4) การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน

- (5) การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์
- (6) การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง
- (7) การบริจาคเงิน
- (8) การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง
- (9) การร่วมรณรงค์ทางการเมือง
- (10) การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง
- (11) การร่วมประชุมแกนนำของพรรค
- (12) การร่วมระดมทุน
- (13) การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง
- (14) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประเทศไทยยังได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 เช่นเดียวกัน ซึ่งได้กำหนดลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา 87 วรรค 5 ประการ ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, หน้า 28)

- 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบขององค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น
- 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่
- 5) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

สุจิต บัญงการ (2542, หน้า 45-51) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2475 พอสรุปได้ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยที่เห็นได้ชัดเจน และมีความชอบธรรม คือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีขึ้นเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นการหยาบย่นให้โดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงการปกครองมิได้เกิดขึ้นจากการเรียกร้องของมวลชนทั้งหลาย อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในขณะนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองความตื่นตัวทางการเมืองยังไม่มากนัก
- 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยนั้นมักมีบทบาทในการสร้างความชอบธรรมแก่การปกครองของผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 การขยาย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น นอกจากจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมือง ให้เป็นสมัยใหม่แล้ว คณะผู้ก่อการยังเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังสามารถใช้เป็นที่มา แห่งความชอบธรรมของระบบใหม่ได้อีกด้วย

4) นอกจากการเลือกตั้งแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีการแสดงออกในลักษณะ การเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้นำทางการเมือง รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์กับ นักการเมืองเพื่อหวังผลให้รัฐบาลตัดสินใจในทางที่เป็นคุณประโยชน์กับตน

5) การใช้ความรุนแรงทางการเมือง ถือว่าการใช้ความรุนแรงทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วม ทางการเมืองแบบหนึ่งถือเป็นการใช้กำลังเพื่อมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลการใช้กำลังอาจมุ่งเพื่อก่อให้เกิด ความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือต่อชีวิตก็ได้การใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายแต่การใช้ความรุนแรง อาจมีสาเหตุต่างๆ กันออกไปตามประเภทของความรุนแรง เช่น มีการประท้วงการรัฐประหารหรือการปฏิวัติ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เช่น การเข้าไปมีบทบาทในการแสดงออกของกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้งการรณรงค์ทางการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมประท้วง เป็นต้น และอีกลักษณะหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมทางการเมือง ภูมิปัญหาการเมือง การติดครุฑที่มีตราพรรคการเมือง เป็นต้น

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1997, p. 15) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม ที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่แท้จริงนั้น จะต้องประกอบด้วย ขบวนการ 4 ด้าน คือ

1) ปัจจัยด้านการวางแผน (planning) หมายถึง ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและ ประเมินผล และประการสำคัญ คือ การตัดสินใจ เช่น ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผนงาน หรือวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ และที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ คลองเขื่อน

2) ปัจจัยด้านการทำให้บังเกิดผล (implementation) หมายถึง ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ในการจัดการ และบริหารทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริการ เช่น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นของตนเองร่วมกับองค์การ บริหารส่วนตำบล

3) ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ (utilization) หมายถึง ประชาชนจะต้องมีความสามารถ ในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเองและการควบคุมทางสังคม เช่น ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการนำกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ไปใช้ประโยชน์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนได้

4) ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (obtaining benefits) หมายถึง ประชาชนจะต้องได้รับการ แจกจ่ายผลประโยชน์จากหน่วยงานในพื้นที่ฐานที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวม เช่น ประชาชนควรได้รับผลประโยชน์ใดๆ ที่รัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรให้กับประชาชน ทุกคนได้เท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น รัฐบาลมีนโยบายให้เงินหมู่บ้านละห้าล้านบาท ประชาชนทุกคน ควรจะมีสิทธิ์ได้รับการแบ่งปันในรูปแบบต่างๆ ที่เท่าเทียมกัน

2.2.6 ฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำว่า ฐาน หมายถึง กลุ่มหรือองค์กรที่บุคคลสังกัดโดยมีจุดมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีการที่เป็นของตนเอง ซึ่งแต่ละกลุ่มแต่ละองค์กรต่างก็มีจุดมุ่งหมายและวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งผลอันเป็นที่ปรารถนาอาจคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกัน หรืออาจขัดแย้งกับของอีกกลุ่มหนึ่งหรือองค์กรหนึ่งก็ได้ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านกลุ่มหรือองค์กรนี้จะสร้างอิทธิพลในลักษณะที่กว้างขวางกว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคลมาฐานของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมี 4 รูปแบบ ดังนี้ (สิทธิพันธ์ พุทธทูน, 2541 หน้า 166-167)

1) **ชนชั้นทางสังคม (social class)** โดยปกติแล้วพวกที่ร่ำรวยกับพวกที่ยากจนจะมีผลประโยชน์แตกต่างกันและความแตกต่างนี้เองที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง ผู้ที่นำเสนอแนวความคิดขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่เด่นที่สุด คือ คาร์ล มาร์กซ์

2) **กลุ่มชุมชน (communal groups)** หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และ สัญชาติที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น ในสังคมที่มีระดับของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสูงรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มชุมชนจะอยู่ในรูปของสันติวิธี เป็นต้น

3) **กลุ่มเพื่อนบ้าน (neighborhood group)** หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ตั้งบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เช่น ชมรมหมู่บ้านเสรี ชมรมหมู่บ้านสหกรณ์ เป็นต้น

4) **กลุ่มขนาดเล็ก** หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีความผูกพันต่อกันอย่างแน่นแฟ้น เช่น กลุ่มอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นการจับกลุ่มกันระหว่างบุคคลที่มีฐานะความมั่งคั่ง และอิทธิพลไม่เท่าเทียมกัน และอยู่ในรูปของการใช้ประโยชน์ระหว่างกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงควรดำเนินกิจกรรมนั้นผ่านฐานทางการเมืองที่เป็นองค์กรหรือกลุ่มทางการเมืองทั้งที่อยู่ในรูปแบบชนชั้นทางสังคม กลุ่มชุมชน กลุ่มเพื่อนบ้านและกลุ่มขนาดเล็ก

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

การเมืองเป็นเรื่องของทุกคนซึ่งเป็นคำกล่าวที่ไม่เกินจริงอย่างแน่นอน เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน และผลจากการเมืองนี้เองที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์ได้แสดงพฤติกรรมบางอย่างออกมาเช่น การประท้วงเมื่อไม่พอใจกับการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาล การต่อต้านและเรียกร้องเมื่อมีนโยบายใดนโยบายหนึ่งมีผลกระทบทางลบกับประชาชน รวมถึงการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ประชาชนได้แสดงพฤติกรรมออกที่ชัดเจนที่สุด และถูกต้องตามกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้น วิถีชีวิตของมนุษย์ย่อมหนีไม่พ้นจากการเมืองเพราะการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรูญ สุภาพ (2514, หน้า 1) ที่กล่าวว่า ชีวิตมนุษย์ทุกรูปทุกนามไม่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากอิทธิพลอำนาจหรือแรงกระทบกระเทือนของการเมืองได้ ไม่ว่านุชย์จะเข้าไปในลักษณะหรือกระบวนการในการเมืองหรือไม่ก็ตาม พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมเกี่ยวหรือผูกพันกับการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (นันทนา วรธนะภูติ, 2539, หน้า 40) ได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกในการกระทำหรือการปฏิบัติที่มีผลก่อให้เกิดการพัฒนาร่วมมือหรือขัดแย้ง และวิถีทางที่ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมกลุ่มตนเองและสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งคนเราต้องมีการกระทำที่มีผลกระทบต่อตัวบุคคลสังคม และระบบการเมืองทางใดทางหนึ่งด้วย Lester W. Milbrath

& Goel M. L. (1971, p. 1) ได้ชี้ให้เห็นว่า ในชีวิตประจำวันของเรานั้นจะเห็นว่าระบบการเมืองไม่รวมเฉพาะการเมืองที่เป็นทางการเท่านั้น แต่จะรวมถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลด้วย ดังนั้น ระบบการเมืองจึงต้องเป็นองค์การที่แน่นอน เช่น พรรคการเมืองกลุ่มผลประโยชน์ และพฤติกรรมที่ควบคุมการตัดสินใจของรัฐบาล ฉะนั้นพฤติกรรมทางการเมือง จึงหมายถึง พฤติกรรมซึ่งมีอิทธิพลหรือตั้งใจให้มีอิทธิพลต่อผลผลิตการตัดสินใจของรัฐบาลด้วย นอกจากนี้ (อนุสรณ์ ลิมมณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ, 2520, หน้า 20-36) ได้ชี้ให้เห็นว่า อิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มีด้วยกัน 5 ประเภท ดังนี้

1) อิทธิพลทางสังคมจากกลุ่มต่างๆ ซึ่งในระบบสังคมหนึ่งๆ จะมีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมอื่นๆ และทุกสังคมจะมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะของตนเอง เราแบ่งกลุ่มสังคมเป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มปฐมภูมิสมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เช่น ครอบครัว และกลุ่มทุติยภูมิ สมาชิกมีความสัมพันธ์กันทางด้านอาชีพ และศาสนา ส่วนกลุ่มอ้างอิงสมาชิกมีความพยายามเลียนแบบอย่างกัน เช่น เลียนแบบค่านิยม และเป้าหมายการดำเนินชีวิต ดังนั้น การแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มเหล่านี้มีความสำคัญ ดังนี้

(1) กลุ่มปฐมภูมิ (primary group) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่ป้อนกระบวนกาเรียนรู้ให้แก่เด็กอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ควรไม่ควร เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะมีความรู้สึกกับผิดชอบ และรู้หน้าที่ควรปฏิบัติในฐานะพลเมืองดีได้ นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนที่เป็นองค์การที่สำคัญในการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติให้แก่เด็กอีกทางหนึ่งด้วย

(2) กลุ่มทุติยภูมิ (secondary group) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมือง โดยการป้อนข้อมูลข่าวสาร และการติดต่อสื่อสารกันในระหว่งกลุ่ม เช่น กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มศาสนา และกลุ่มข้าราชการ เป็นต้น

(3) กลุ่มอ้างอิง (reference group) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองเช่นเดียวกัน เช่น กลุ่มชนชั้นทางเศรษฐกิจ สังคม กลุ่มศาสนา กลุ่มเชื้อชาติ และกลุ่มชุมชน เป็นต้น

2) อิทธิพลทางสังคมจากชนชั้นในสังคม หมายถึง สถานภาพและชนชั้น ซึ่งอาจวัดได้จากอาชีพรายได้ และการศึกษา เป็นต้น การศึกษาที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับชนชั้นและพฤติกรรมทางการเมือง กล่าวคือ คนที่อยู่ในชนชั้นสูงจะมีพฤติกรรมทางการเมืองคล้ายๆ กับผู้ที่มีการศึกษาสูง ส่วนความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ คือ ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่า ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือชุมชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเมือง ซึ่งเหตุผลในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ได้แก่ มีกำลังทรัพย์ และเวลาที่เกี่ยวเนื่องกับการเมือง ทั้งโดยตรงและอ้อม

3) อิทธิพลของบุคลิกภาพต่อพฤติกรรมทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมือง และการแสดงออกทางการเมืองของบุคคล สืบเนื่องมาจากสถานภาพทางสังคม มรดกทางวัฒนธรรม และสภาพจิตใจของแต่ละบุคคล เช่น ลักษณะความเป็นประชาธิปไตย ความสามารถในการควบคุม ต้องการอำนาจ มีความอดทนอดกลั้นต่อความไม่แน่นอน เป็นต้น

4) อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งวัฒนธรรม หมายถึง พฤติกรรมทุกอย่างของชีวิตมนุษย์ อันเป็นแบบแผนของสังคมที่ยึดมั่นถือปฏิบัติกันทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา สังคม การทหาร และอื่นๆ ซึ่งอิทธิพลของวัฒนธรรมนี้จะส่งผลที่สำคัญยิ่งต่อความมั่นคงทางการเมืองด้วย

5) อิทธิพลของโครงสร้างต่อพฤติกรรมทางการเมือง คือ การเข้าร่วมในทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดคุณสมบัติผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งส่งผลในการจำกัดการเข้าร่วมทางการเมืองของผู้ที่มีการศึกษาต่ำและสถานภาพทางสังคมต่ำด้วย

นอกจากนี้ พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ที่แสดงออกมายังขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัย ความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและพลัง เช่น อาหาร เสี่ยงปิ่น เป็นต้น ทศนคติ และสถานการณ์ (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, 2518, หน้า 24-36) ดังนั้น เมื่อต้องการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองให้เข้าใจอย่างละเอียดลออจำเป็นที่จะต้องพิจารณาตรวจสอบสิ่งเร้า ในปัจจุบันผลกระทบของบุคลิกภาพในการเลือกสิ่งเร้า ตลอดจนข้อสมมติ 3 ประการ คือ ความเชื่อ ทศนคติ และความต้องการทางสรีรวิทยา และจิตวิทยา เพื่อจะช่วยให้เราเข้าใจถึงสิ่งซับซ้อนของกระบวนการ ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี และจะทำให้เข้าใจดียิ่งขึ้น (พีระศักดิ์ หินเมืองเก่า, 2537, หน้า 25) กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่า พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนสามารถแสดงออกมาในทางลักษณะภายในของปัจเจกบุคคล ได้แก่ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพ เป็นต้น และแสดงออกโดยอาศัยลักษณะภายนอกที่เป็นสภาวะแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ ศาสนา การศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และองค์กรต่างๆ เป็นต้น

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

คำว่า การกล่อมเกลาทางการเมือง ได้มีการใช้คำนี้ในหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้ทางการเมือง การขัดเกลาทางการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง การเรียนรู้ชีวิตทางการเมือง สังคมกรรมทางการเมือง สังคมประกิตทางการเมือง ซึ่งทั้งหมดนี้ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า political socialization ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงยกคำศัพท์ทั้งหมดไว้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยมีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมาย และแสดงแนวคิดไว้ดังนี้

2.4.1 ความหมายของการกล่อมเกลาทางการเมือง

ทินพินธุ์ นาคตะ (2517, หน้า 16-18) ได้ชี้ให้เห็นว่าการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยทั่วไป เป็นการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทำต่อกัน และเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ทั้งในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกับการเมือง และไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงแต่สิ่งเหล่านั้นเป็นผลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลด้วยเช่นกัน ส่วน ประทีป สยามชัย (2526, หน้า 93) ได้อธิบายไว้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองขึ้นมา ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนในวิชาสังคมศึกษาจากข่าว และเหตุการณ์ปัจจุบันไปจนถึงการรับเอาทัศนคติทางการเมืองจากครอบครัวกลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่นๆ รวมถึงพรรคักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์ (2526, หน้า 19-20) ได้อธิบายไว้อย่างสอดคล้องกันว่า กระบวนการกล่อมเกลาในการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ อันได้แก่ ความรู้ หรือความเชื่อ ทศนคติ และความรู้สึก ค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาในการเรียนรู้ทางการเมืองนี้อาจเป็นการรักษา และส่งผ่านหรือแปลงรูป หรือสร้างความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านั้น นอกจากนี้ วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2544, หน้า 158) ได้กล่าวถึงกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองว่าเป็นกระบวนการที่มีจุดประสงค์เพื่อจะเพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้นรับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองหนึ่งๆ ไปใช้ โดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกล่อมเกลา

ทางสังคมที่เป็นการอบรมสั่งสอนสืบต่อ ถ่ายทอดการศึกษา เรียนรู้ และพฤติกรรมต่างๆ ของสมาชิกในสังคม อันหมายถึง การสั่งสอนสมาชิกในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านครอบครัว เศรษฐกิจ อนามัย ศาสนา นันทนาการ ภาษาและการสื่อสาร การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภูมิปัญญา รวมถึงเรื่องการเมืองของ สัญญาสัญญาวิวัฒน์ (2532, หน้า 204) แสดงในชื่ออื่นเรียกว่า การขัดเกลาทางการเมือง โดยให้ความหมายไว้ว่า กระบวนการที่บุคคลได้มีความรู้หรือความคุ้นเคยกับระบบการเมือง และกระบวนการที่กำหนดลักษณะทางการเมือง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของบุคคล ตลอดจนลักษณะที่บุคคลมีปฏิกริยาหรือความรู้สึกรับต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ ดังนี้

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2549, หน้า 670-671) ได้สรุปว่า กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดสืบต่อแนวคิดการกระทำพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ที่ส่งไปยังสมาชิกที่อยู่ในสังคมเพื่อให้เกิดการรักษาเรียนรู้และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วน ประจิตร์ มหาหิง (2529, หน้า 201) ให้ความหมายว่าสังคมกรรมหรือการเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลหรือมวลชนได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง อันได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ โลกทัศน์ หรืออุดมการณ์ ความเชื่อ และความรู้สึคนึกคิดของบุคคลที่มีต่อการเมืองระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง จากคนยุคหนึ่งไปยังคนอีกยุคหนึ่ง โดยอาศัยสื่อกลางต่างๆ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ศาสนา พรรคการเมือง รัฐบาล สถาบันการศึกษา สมาคม และสื่อสารมวลชนต่างๆ สังคมทางการเมือง เป็นกระบวนการช่วยสร้างเสริม และพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมือง คือ ลักษณะประจำชาติ หรือเอกลักษณ์ทางการเมืองที่พึงประสงค์ให้แก่พลเมืองของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บรรจง กลิ่นสงวน (2547, หน้า 10) ได้สรุปการกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทศนคติ บุคลิกภาพ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่างๆ ทางการเมืองจากกลุ่มบุคคลหนึ่งๆ หรือบุคคลหนึ่งๆ ไปสู่อีกบุคคลหนึ่งที่มีฐานะเป็นผู้รับการถ่ายทอดโดยมีผลให้ผู้รับการถ่ายทอด มีความโน้มเอียงความรู้ ทศนคติ บุคลิกภาพ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่างๆ ทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกับผู้ถ่ายทอด

นักวิชาการต่างประเทศหลายท่านได้ให้นิยามแนวคิดไว้เช่นกัน คือ กาเบรียล เอ. อัลมอนด์ และ จี. บิงแฮม โปเวลล์ (Gabriel A. Almond & G. Bingham Powell, 1980, p. 36) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ว่า กระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง ช่วยส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยยังคงเดิมไว้หรืออาจทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง จากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็ว และฉับพลัน กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองก็อาจเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนได้ รวมถึงอีสตัน และเดนนีส (Easton & Dennis, 1969, pp. 7-8) ได้อธิบายว่าการกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งของสังคม หากไม่มีการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้สมาชิกใหม่แสวงหาวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อความมีเสถียรภาพหรือการคงอยู่ของระบบการเมือง ดังนั้นการกล่อมเกลาทางการเมือง จึงเป็นตัวช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้

และไมเคิล รัช และฟิลลิป อัทซอфф (Michael Rush & Phillip Athoff, 1971, p. 16) ได้ให้ความหมายของกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลรู้ว่าตนอยู่ในระบบการเมือง และมีความเข้าใจ (perception) หรือมีปฏิกิริยาต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง กระบวนการนี้เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และยังเกิดจากกระบวนการที่มีบทบาทต่อกันในระหว่างบุคลิภาพ และประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลนั้นอีกด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นเป็นกระบวนการส่งผ่านการเรียนรู้แนวคิด ค่านิยม การกระทำพฤติกรรมทางการเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคล และกลุ่มบุคคลหรือจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งไปยังสมาชิกในสังคมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติกันอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องและดำรงอยู่ได้

2.4.2 องค์ประกอบของการกล่อมเกลาทางการเมือง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2532, หน้า 205-207) ได้แบ่งองค์ประกอบของการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ดังนี้

1) ความรู้และประสบการณ์ทางการเมือง เช่น ความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง ค่านิยม อุดมการณ์ ความเชื่อ บรรทัดฐานทางการเมือง องค์การทางการเมือง เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดฝึกฝนให้กับผู้รับการขัดเกลา

2) การกระทำระหว่างกันทางสังคม (social interaction) หมายถึง บุคคลผู้ให้การขัดเกลากับผู้รับการขัดเกลาจะต้องมีการติดต่อกันก่อนเพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ สั่งสอน อบรม ทางด้านการเมือง

3) ภาษา (language) เป็นเครื่องมือสำหรับการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ภาษานี้ หมายถึง ภาษาของสังคม และภาษาเฉพาะ หรือศัพท์เทคนิคทางการเมืองด้วยการถ่ายทอดจะได้ผลก็ต่อเมื่อรู้ภาษาถิ่น เมื่อรู้ภาษาถิ่นแล้วก็จะช่วยทำให้ผู้รับการขัดเกลาสามารถรู้ และเข้าใจความจริงอย่างเป็นระบบได้รู้และเข้าใจแนวคิดที่สลับซับซ้อน เช่น อุดมการณ์ทางการเมืองได้ และสามารถแลกเปลี่ยนความรู้สึกันคิด และค่านิยมของตนกับผู้อื่นได้

4) ความรักความชอบพอ (affection) หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้ให้การขัดเกลา โดยเฉพาะผู้ให้การขัดเกลาจะต้องรัก และชอบผู้รับการขัดเกลาอย่างแท้จริงความเจริญเติบโตทางร่างกาย และจิตใจ จึงจะเกิดขึ้นในผู้รับการขัดเกลา ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญให้ผู้รับการขัดเกลายินดีที่จะประสานงานร่วมมือกับผู้อื่นพยายามเข้าใจผู้อื่นช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

5) สภาพแวดล้อมการขัดเกลาทางการเมืองจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมต่างๆ กัน สภาพแวดล้อมนี้ ประกอบด้วย สิ่งมีชีวิต เช่น บุคคลแวดล้อม มีพ่อแม่ ญาติ เพื่อน หรือสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ดิน น้ำ อากาศ บรรยากาศ ช่วงเวลาที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เป็นต้น

2.4.3 ตัวกลางในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง

ตัวกลางหน่วยหรือองค์การที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่สมาชิกที่อยู่ในสังคมนั้นๆ บางตัวมีบทบาทต่อการสร้างการกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียน แต่บางตัวกลางมีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองทางอ้อม เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ กลุ่มศาสนา เป็นต้น (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2544, หน้า 162) ได้จำแนกไว้ดังนี้

1) ครอบครัวเป็นกระบวนการกลุ่มกล่อมเกลาเรียนรู้ขั้นปฐมภูมิของบุคคลโดยในวัยเด็กบุคคลจะเริ่มเรียนรู้มาในเบื้องต้น ซึ่งจะส่งผลต่อบทบาทและความคิดทางการเมืองของบุคคลต่อไป อิทธิพลที่สำคัญของครอบครัว คือ การสร้างทัศนคติต่ออำนาจ กล่าวคือ ถ้าภายในครอบครัวมีลักษณะการตัดสินใจร่วมกัน จะส่งผลต่อความรู้สึก มีความสามารถทางการเมือง และนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต

2) สถาบันการศึกษาโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาระดับใหม่ที่เด็กทุกคนต้องเข้าโรงเรียน รัฐบาลจะใช้โรงเรียนเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลาทางการเมือง

ปทาน วิถีวัฒนา (2541, หน้า 69-78) ได้กล่าวถึงองค์กรที่มีบทบาทให้การขัดเกลาทางสังคมไว้หลายประการ ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อนโรงเรียน กลุ่มอาชีพสื่อมวลชน และองค์กรศาสนา ซึ่งสามารถกล่าวสรุปในแต่ละประเด็นได้ว่า

1) ครอบครัวใช้วิธีการอบรมแก่เด็ก ทั้งโดยตั้งใจหรือทางตรงและทางอ้อม การอบรมทางตรงนี้ ได้แก่ การอบรมสั่งสอนด้วยวาจา หรือการกระทำที่เด็กได้รู้ว่าสิ่งใดถูกต้องเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ใหญ่ที่ดูว่าธรรมชาติของเด็กควรเป็นอย่างไร อาจทำอย่างกวัดข้นเข้มงวดหรือให้เสรีภาพแก่เด็ก โดยผู้ใหญ่คอยแนะนำทางเท่านั้น ครอบครัวซึ่งมีพ่อแม่เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดที่สำคัญนี้ แม้ว่าเด็กจะติดต่อกับกลุ่มอื่นๆ ครอบครัวก็ยังสามารถมีอิทธิพลเหนือเด็กอย่างมาก การอบรมเด็กทางอ้อม ได้แก่ แบบอย่างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งแสดงออกทางด้านอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ของชีวิตที่เด็กเห็นได้จากพ่อแม่ พี่น้อง การพยายามรู้และแก้ปัญหาของชีวิต หรือการพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาที่ควรแก้ เป็นต้น จะเป็นตัวอย่างที่ฝังใจของเด็กต่อไป ดังนั้น ครอบครัวจึงนับว่าเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีหน้าที่ถ่ายทอดให้การเรียนรู้ วัฒนธรรม และค่านิยมแก่สมาชิกของครอบครัว รวมทั้งกล่อมเกลาพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาท และความคาดหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมหรือกล่าวได้ว่า บำบัดเป็นศูนย์กลางของการขัดเกลาทางสังคม โดยมีบิดามารดาเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ ส่วน Almond & Powell (1980, p. 28) เห็นว่า ครอบครัวเป็นตัวการในการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงต่อเนื่อง เป็นระยะยาวทั้งโดยตรงและทางอ้อม อิทธิพลที่สำคัญของครอบครัว คือ การสร้างทัศนคติต่ออำนาจ คือ ภายในครอบครัวจะมีลักษณะการตัดสินใจร่วม (collective decision) ซึ่งเป็นลักษณะการใช้อำนาจหน้าที่ (authoritative) ในทัศนคติของเด็ก เนื่องจากการปฏิบัติตามหรือไม่เชื่อฟังจะนำไปสู่การลงโทษหรือไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการ ดังนั้น ประสบการณ์ของเด็กเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในครอบครัว จะส่งผลต่อความรู้สึกมีความสามารถทางการเมือง (political competence) สร้างทักษะเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางการเมือง และนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคตถ้าเด็กถูกอบรมสั่งสอนให้มีพฤติกรรมแบบยอมรับ เชื่อฟัง อาจทำให้เด็กนั้นมีพฤติกรรมทางการเมืองแบบนั้นในอนาคตได้

2) กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญทางอ้อมในการขัดเกลาทางสังคมของบุคคล กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับบางอย่างบุคคลจำต้องทำเพื่อให้กลุ่มเพื่อนยอมรับ เช่น การเล่นเกม กลุ่มเพื่อนสอนให้บุคคลรู้จักอะลุ่มอล่วย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอนให้รู้จักรับผิดชอบร่วมมือในกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนยังมีสภาพเหมือนดาบสองคม กล่าวคือ มีผลในการช่วยถ่ายทอดคุณค่า และวิธีการ ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่ต้องการให้ได้ ปัจจุบันชีวิตในเมืองใหญ่ มีผลทำให้กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากขึ้น เพราะประการที่หนึ่งครอบครัวสมัยใหม่มีขนาดเล็ก เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่เล่นกับเพื่อนประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดช่องว่างระหว่าง

รุ่นอายุได้ พ่อแม่หรือผู้ปกครองกลายเป็นคนสมัยหัวโบราณ ขณะที่เพื่อนๆ ทันสมัยกว่า และประการที่สาม โอกาสที่บุคคลจะทำการเคลื่อนย้ายทางสังคม โดยอาศัยการศึกษาในปัจจุบันมีมากกว่าสมัยก่อนทำให้เด็กมีความมุ่งมั่นในการศึกษา ซึ่งพ่อแม่ไม่สามารถให้คำแนะนำพึ่งพาได้ ขณะที่กลุ่มเพื่อนช่วยเหลือได้

3) โรงเรียนเป็นสถานศึกษาอย่างเป็นทางการเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คุณค่า และแนวความคิด ความเชื่อของบุคคล กล่าวได้ว่า ประสบการณ์ทางการศึกษาช่วยพัฒนาความสามารถ ทัศนคติ และรูปแบบพฤติกรรมอื่นๆ ซึ่งมีคุณค่าทางบวกต่อสังคม ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากโรงเรียน อันเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการคัดเลือก และควบคุมจะช่วยให้บุคคลมีความรู้ความสามารถที่จะศึกษา และพิจารณาเพื่อรับคุณค่าใหม่ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม

พลฤทธิสา ณ ชุมพล (2540, หน้า 77-88) ได้อธิบายสรุปถึงบทบาทของโรงเรียนในการทำหน้าที่กลุ่มกลาทางการเมืองไว้ 3 ประการ คือ

1) โดยการจำลองรูปแบบสังคมเมือง อำนาจที่ได้พบในโรงเรียนมีความเป็นส่วนบุคคลน้อยกว่าอำนาจของพ่อแม่ในครอบครัว เช่น ในรูปแบบของครู หัวหน้าชั้น หัวหน้าทีมฟุตบอล บทบาทที่แต่ละคนได้รับนั้น แสดงโดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางด้านความสามารถแทนที่จะเป็นโดยธรรมชาติ และสังคมยังประกอบไปด้วย บทบาทเฉพาะหลายบทบาท เห็นได้จากการจัดระบบของโรงเรียนได้จำลองสภาพของสังคมการเมืองออกมาให้เด็กได้เรียนมากกว่าครอบครัว

2) ในทางตรงเด็กจะได้รับการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยผ่านหลักสูตรการเรียน ซึ่งมีการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ซึ่งผลการศึกษาวิจัยของ กิตติ อมตะชีวิต พบว่า หลังการสอนทดลองความรู้ในลัทธิประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกันโดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้ในลัทธิประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม จากผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้การเมืองโดยตรงได้ โดยเฉพาะทางด้านการเรียนรู้กับความรู้ในลัทธิประชาธิปไตย

3) ในทางอ้อมการกล่อมเกลาทางการเมืองไม่ได้เกิดขึ้นในการเรียนการสอน เช่น การเล่นเกม กีฬา เป็นการปลูกฝังใจเด็กเอารภพภวเกณฑ์ และกติกาก ซึ่งเป็นพื้นฐานในการที่จะเคารพกฎหมายในอนาคต การมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ ย่อมเป็นการกล่อมเกลาที่เหมาะสมแก่การดำรงชีวิตการเมืองแบบประชาธิปไตยในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่มีการรู้จักแพ้ รู้จักชนะ ก็จะเป็นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตในระบอบอำนาจนิยมหรือเผด็จการได้ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ เช่น การมีส่วนร่วมในชมรม การเข้าเป็นสมาชิกสมาคมเหล่านี้ล้วนเป็นการฝึกฝนให้เด็กได้เรียนรู้กระบวนการทางสังคม และกระบวนการบริหารโดยได้สัมผัส และปฏิบัติจริงๆ

นอกจากนั้น สถาบันการศึกษายังมีบทบาทในการส่งผ่านค่านิยม และทัศนคติของสังคมอีกด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างทัศนคติเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางการเมืองที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และความผูกพันกับสัญลักษณ์ต่างๆ ของระบบการเมือง เช่น ธงชาติ เพลงชาติ เป็นต้น (วัลลภ ลำพาย, 2534, หน้า 20-21) ได้กล่าวถึงเด็กจะได้รับการถ่ายทอดความเชื่อ และทัศนคติทางการเมืองจากโรงเรียน อาจจะอยู่ในลักษณะและวิธีการในการให้ความรู้ คือ ถ้าเป็นโรงเรียนที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นมากๆ แล้วเด็กจะไม่มีความคิดที่แสดงความคิดเห็น และอาจเกิดจากการสอนโดยตรง เช่น วิชาที่สอนเกี่ยวกับการเมืองก็จะช่วยสร้างความเชื่อ และค่านิยมบางอย่างให้แก่เด็ก เช่น อาจจะสอนความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย ลำดับขั้นของความเป็นมา หรือวิวัฒนาการระบบการเมือง เป็นต้น

4) กลุ่มอาชีพเมื่อบุคคลผ่านพ้นการศึกษาจากโรงเรียน จะเริ่มประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง บุคคลจะพบเพื่อนร่วมงานตามแต่อาชีพของตน ซึ่งมีระเบียบวิธีการแตกต่างกันออกไปบุคคล จำต้องเรียนรู้ และรับไว้ หากต้องการอยู่ในกลุ่มนั้นความเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นเวลานานๆ อาจทำให้ บุคคลผู้นั้นมีอุปนิสัยใจคอ ทักษะคติ ความต้องการของชีวิตแตกต่างไปจากที่เคยได้รับการฝึกฝนอบรม มาในระยะต้นของชีวิตก็ได้

5) สื่อมวลชนเป็นที่ยอมรับร่วมกันโดยทั่วไปว่าหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม มีอยู่ 5 ประการ คือ

ประการแรก สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่ให้แหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ประการที่สอง สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อ ประเด็นปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ในสังคม

ประการที่สาม สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ประชาชนเท่ากับเป็นแหล่งเพิ่มพูน ปัญญาอันจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าของตนเองและสังคม

ประการที่สี่ สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่ให้ความบันเทิงเพื่อการพักผ่อนทางด้านจิตใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด และให้ความสนุกสนาน

ประการสุดท้าย สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่ให้บริการทางธุรกิจเพื่อประโยชน์แก่ การค้าขาย และเศรษฐกิจของสังคม

ทั้งนี้สื่อที่ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ และ ภาพถ่าย เป็นต้นสื่อทั้งหลายเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของบุคคลมาก โดยเฉพาะในสังคม ที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม สื่อมวลชน จึงเป็นแหล่งที่ให้การศึกษาทางสังคมทั้งทางตรง และทางอ้อมอย่างมีคุณค่าและมีโทษด้วย โดยทั่วไปแล้วสื่อมวลชนเป็นแหล่งที่ให้สาระและข่าวสาร เพื่อประโยชน์แก่การดำรงชีวิตการตัดสินใจการคาดหวังต่อชีวิตของบุคคล

6) องค์การศาสนานักสังคมวิทยา และนักจิตวิทยา อธิบายถึงหน้าที่หลักของศาสนากว้างๆ ไว้สองประการ คือ หน้าที่ต่อบุคคล และหน้าที่ต่อสังคม โดยหน้าที่ต่อบุคคลคือ ศาสนาสนองความต้องการ ส่วนตัวของบุคคลในด้านการอยากรู้อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออก ทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคมมีหลายประการในส่วนของการขัดเกลาทางสังคม สถาบันทางศาสนา จะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานและค่านิยมในสังคม และช่วยให้บุคคล มีอุดมคติในการดำรงชีวิต การขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านองค์กรทางศาสนา ในสังคมไทยมีมาช้านานแล้ว ในประวัติศาสตร์โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะมีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ทั้งในลักษณะเป็นครั้งคราวหรือ อาศัยอยู่ในวัดที่เรียกกันว่า เด็กวัดโดยคอยปรนนิบัติพระ และศึกษาเล่าเรียนอ่านเขียนทั้งภาษาบาลี ภาษาไทยตามสติปัญญา และความสามารถของแต่ละคน อีกทั้งยังฝึกฝนวิชาชีพที่สามารถเป็นความรู้ ติดตัวต่อไป เช่น ยุทธวิธีป้องกันตัว กระบี่กระบอง วิชาอาคม เมตตามหานิยม ช่างฝีมือ หมอโบราณ เป็นต้น ขณะที่ใช้ชีวิตในวัดก็จะได้รับการขัดเกลาทางสังคม ทั้งวิชาความรู้ ศีลธรรม จรรยา มารยาท ควบคู่กันไป

นอกจากนี้ ดิน แจโรส ยังได้เพิ่มเติมไว้ว่า นอกจากตัวกลางในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ต้องมีสถาบันทางการเมืองเป็นตัวกลางที่ทำให้ประชาชนได้มีความรอบรู้เกี่ยวกับการเมือง มีความสนใจทางการเมืองและที่สำคัญ คือ บทบาทในการสร้างความโน้มเอียงที่จะเป็นผู้เข้ามีส่วนร่วม

ทางการเมือง (participant orientation) ในสถาบันการเมืองต่างๆ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น (Dean Jaros, 1973, p. 182)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ตัวกลางในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง มีตั้งแต่หน่วยชั้นปฐมภูมิ คือ ครอบครัว เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เป็นต้น ชั้นทุติยภูมิ คือ โรงเรียนกลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ องค์กร ศาสนา สื่อมวลชน รวมถึงสถาบันทางการเมือง ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะเป็นตัวกลางในการกล่อมเกลาความรู้ แนวคิดค่านิยมพฤติกรรมทางการเมืองให้แก่สมาชิกในสังคมอย่างต่อเนื่อง

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

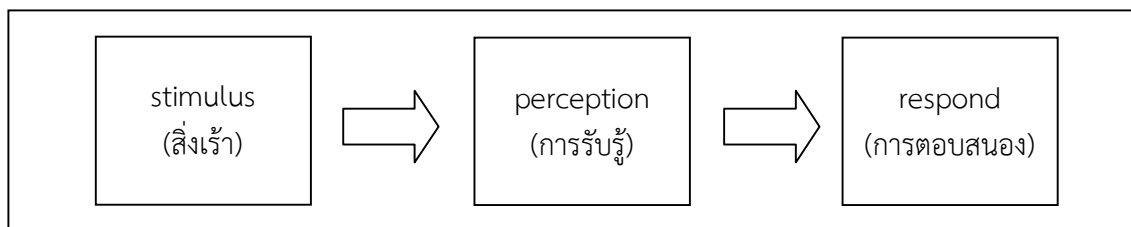
การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการมีบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เช่นกัน เนื่องจากอีกแนวทางการอบรมด้านการเมืองให้กับผู้รับเป็นอย่างดี หากการรับรู้ข่าวสารมากก็จะทำให้คนๆ นั้น มีความรู้ด้านการเมืองได้มากเพิ่มขึ้นด้วยการจะตัดสินใจทางการเมืองก็อาจเกิดขึ้นได้บนฐานข้อมูลที่ได้รับนั้นๆ

2.5.1 ความหมายของการรับรู้

การรับรู้ (perception) มีผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายสอดคล้องกัน ดังนี้ ว่าการรับรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เรารู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยการเลือกการจัดระบบระเบียบและการแปลความหมายสิ่งต่างๆ จากความรู้สึกสัมผัส กากัน และเซ็กัลป์ (Kagan & Segal, 1992, p. 130) ซึ่งใกล้เคียงกับแนวคิดของเสรี ชงภัย (2541, หน้า 9) ที่อธิบายว่า การรับรู้เป็นกระบวนการรับทราบต่อสิ่งเร้าต่างๆ ที่เข้ามากระทบ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งแวดล้อม ความรู้ ความคิด หรืออารมณ์ความรู้สึก ดังนั้น การรับรู้จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดประสบการณ์เกิดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือนำเองความรู้ ข้อมูลข่าวสารเข้าสู่สมอง ซึ่งจะมีการตีความหรือแปลความหมายแล้วเก็บรวบรวมสิ่งต่างๆ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยประสบการณ์และความรู้เดิมเป็นเครื่องช่วย นอกจากนี้การรับรู้เป็นกระบวนการตีความ สิ่งที่เห็น สิ่งที่ได้ยิน และสิ่งที่รู้สึกด้วยประสาทสัมผัสอื่นๆ เพื่อให้รู้ว่าคือ อะไรสิ่งที่มีทั้งที่เป็นวัตถุนุญชต์ด้วยกัน ความเป็นไปภายในจิตใจของเราเอง ชัยพร วิษาเวช (2525, หน้า 188) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย ไตรสารศรี (2539, หน้า 11-12) ที่กล่าวว่า ร่างกายของมนุษย์มีทางรับรู้ หรือรู้สึกสัมผัสอยู่หลายทาง และจากการที่ร่างกายถูกปลุกให้ตื่นตัวจากการเร้าของสิ่งแวดล้อมทั้งปวง โดยผ่านทางประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่งหรือรวมกันหลายทาง และเกิดเป็นการรับรู้ขึ้น นอกจากการรับรู้ในเฉพาะสิ่งร่างกายจะก่อเป็นรูปแบบของสิ่งนั้นขึ้นมาจากประสบการณ์ในสิ่งนั้นหลายแง่มุม กลายเป็นความคิดความเข้าใจในสิ่งนั้นขึ้นมาจากประสบการณ์ในสิ่งนั้นหลายแง่มุมด้วยจนกลายเป็นความคิดความเข้าใจในสิ่งนั้นกว้างขวางขึ้น จนเกิดภาพในสิ่งนั้นชัดเจน เรียกว่า ความคิดรวบยอด (concept) ทั้งนี้ สุชา จันทรธอม (2541, หน้า 128) กล่าวว่าว่าการรับรู้ นั้นเป็นกระบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายที่สุดถึงซับซ้อนที่สุดจนยากแก่ความเข้าใจ ซึ่งนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายการรับรู้แตกต่างกันออกไป เช่น

1) การรับรู้ คือ การตีความหมายจากการรับสัมผัส (sensation) ในการรับรู้ นั้นเราไม่เพียงแต่มองเห็นได้ยินหรือได้กลิ่นเท่านั้น แต่เราต้องรับรู้ได้ว่าวัตถุหรือสิ่งที่เรารับรู้ นั้น คือ อะไร มีรูปร่างอย่างไรอยู่ที่ใด ไกลกว่าเรามากน้อยแค่ไหน เป็นต้น ทั้งหมดที่เราบอกได้นี้เป็นการใส่ความหมายให้กับสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในการรับสัมผัส

2) ในแง่ของพฤติกรรมกรรมการรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนองต่อสิ่งเร้าดังภาพข้างล่างนี้

ภาพ 2 แผนภูมิแสดงการรับรู้

ที่มา: (สุชา จันท์ธอม, 2541, หน้า 128)

ทินกร เงินอ่อน (2547, หน้า 22) ได้สรุปความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลแปลความหมายจากสิ่งเร้า จากการสัมผัส โดยอาศัยความจำ ความรู้ ประสบการณ์เดิม ช่วยในการแปลความหมายสิ่งเร้านั้นออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ (2541, หน้า 88) การรับรู้ (perception) เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลจัดระเบียบและตีความรู้สึที่ประทับใจของตนเอง เพื่อให้ความหมายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการรับรู้ที่แตกต่างกันของบุคคลเกิดจาก 1) ผู้รับรู้ (perceiver) 2) ความมุ่งหมายหรือเป้าหมาย (target) ที่รับรู้ 3) ลักษณะสถานการณ์ (situation) รวมถึงของวาสนา สุวรรณศรี (2548, หน้า 17) ได้สรุปความหมายของการรับรู้ไว้ว่าการรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคล เข้าใจความหมายสิ่งต่างๆ โดยอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องช่วยในการตีความหรือแปลความ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการรับรู้ หมายถึง การแปลความหมาย ที่เป็นระบบของสิ่งเร้าที่มากจากการสัมผัสทั้ง 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดยการรู้ มีตั้งแต่ระดับ ที่ง่ายไม่ซับซ้อนถึงระดับที่ยากซับซ้อนหลายเรื่องไป โดยการรับรู้จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ รวมถึงความจำเป็นหมายรู้ด้วยแล้วทำการสะท้อนพฤติกรรมออกมาอาจจะนิ่งเฉยหรือกระทำการบางสิ่ง บางอย่างก็ได้

2.5.2 กระบวนการและองค์ประกอบของการรับรู้

มานะ อ่อนท้วม (2542, หน้า 30) อธิบายว่า การรับรู้เป็นกระบวนการประกอบด้วย หลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของสิ่งเร้า ซึ่งไปกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสให้เกิด การทำงานขึ้น และส่งรายละเอียดไปยังประสาทสัมผัสเพื่อส่งต่อไปยังสมองกระบวนการนี้เรียกว่า การสัมผัส

ประการที่สอง การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและ นำมาประสมกับข้อมูลอื่นๆ กระบวนการนี้เรียกว่าการรับรู้ (perception)

ประการที่สาม การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ และคุณสมบัติของผู้รับรู้ อันหมายถึง ประสบการณ์เดิม แรงขับ ทักษะคิด บุคลิกภาพ และอื่นๆ ของผู้รับรู้ เช่น การเอาใจใส่ (attention)

กัญญา สุวรรณแสง (2532, หน้า 129) ได้อธิบายถึงกระบวนการของการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการ ที่คาบเกี่ยวระหว่างความเข้าใจ (understand) การคิด (thinking) การรู้สึก (sensing) ความจำ (memory)

การเรียนรู้ (learning) การตัดสินใจ (decision making) การแสดงพฤติกรรม (behavior) ซึ่งเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพ 3 แผนภูมิแสดงกระบวนการรับรู้
ที่มา: (กันยา สุวรรณแสง, 2532, หน้า 129)

วาสนา สุวรรณศรี (2548, หน้า 18) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลทำให้การเรียนรู้ของบุคคลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ถูกรับรู้สภาวะแวดล้อมต่างๆ และประสบการณ์ของผู้รับรู้อำนาจทำให้คนเรามีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และพรรณราย ทรรศนะประภา (2532, หน้า 23) อธิบายไว้ว่า การที่คนเรามีการเรียนรู้ต่างกันเป็นเพราะคนมีเครื่องกรองการเรียนรู้ คือ การรับรู้ของเรามีอคติหรือถูกกรองด้วยการปรับที่จะเลือกรับรู้จากสภาพแวดล้อมของเรานั้นคือ เราเลือกรับรู้ในบางสิ่งบางอย่างที่เราพอใจตามองค์ประกอบทางด้านประสบการณ์เดิม และความต้องการของเรา รวมทั้งองค์ประกอบทางด้านแรงจูงใจ อารมณ์ และทัศนคติของเรา ซึ่ง วานิดา เสนีเศรษฐ์ และชออินทร์ ประเสริฐกุล (2530, หน้า 5-6) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล มี 3 ประการ ได้แก่ คุณลักษณะของวัตถุ คือ ระดับความเข้ม หรือความหนักเบาของสิ่งเร้า การเคลื่อนไหว และขนาดของสิ่งเร้านั้นประการต่อมา ได้แก่ ลักษณะของสภาพการณ์ของการทำงาน หรือสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น แสง สี เสียง ระยะเวลา เป็นต้น และประการสุดท้าย ได้แก่ คุณลักษณะของบุคคลซึ่งเป็นแหล่งอิทธิพลที่สำคัญที่สุด แบ่งออกเป็นแรงจูงใจการเรียนรู้ที่มีมาแต่เดิม อารมณ์ความหวังจากงาน และบุคลิกภาพ

ลักขณา สิริวัฒน์ (2544, หน้า 50-51) ได้แบ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) ความตั้งใจ หมายถึง การเอาใจใส่ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในขณะนั้นเพียงสิ่งเดียว ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของคนเราอาจแยกได้ดังนี้
  - (1) สิ่งเร้าภายนอก เช่น สิ่งของที่มีขนาดใหญ่ย่อมดึงดูดความสนใจได้มากกว่าสิ่งที่มีขนาดเล็ก ระดับความเข้มหรือความหนักเบาของสิ่งเร้า เช่น เสียงดังย่อมได้รับความสนใจมากกว่าเสียงเบา สิ่งเร้าที่เคลื่อนไหวไปมา ย่อมดึงดูดความสนใจได้มากกว่าสิ่งเร้าที่อยู่กับที่หรือสีเข้มย่อมดึงดูดความสนใจได้มากกว่าสีอ่อน
  - (2) สิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความสนใจความต้องการหรือความหวัง เช่น เราเกิดความต้องการและความหวังที่จะรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะเมื่อสิ่งนั้นเป็นที่สนใจ

2) การเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ หมายถึง สภาพจิตใจที่สงบและแน่วแน่ในสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพียงสิ่งเดียวการรับรู้ก็พร้อมที่จะเกิดขึ้นได้

3) ความต้องการ หมายถึง สภาวะของจิตใจที่อยากได้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเมื่อเป็นความอยากได้ การรับรู้ที่เกิดขึ้นก็จะมีประสิทธิผล

ซูซา จันท์ธอม (2540, หน้า 122-125) ได้กล่าวว่า คนเรามักจะรับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวเราไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระบบประสาทสัมผัสและสภาวะของจิตใจของแต่ละบุคคล ตลอดจนลักษณะของวัตถุที่เราจะรับรู้องค์ประกอบของการรับรู้สามารถแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

1) การจัดหมวดหมู่ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้า

(1) ความใกล้ (nearness or proximity) คือ คนเรามีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งที่ใกล้กัน ให้เป็นภาพเดียวกันหรือหมวดหมู่เดียวกัน

(2) ความเหมือน (similarity) คือ ภาพของเส้นหรือจุดที่เหมือนกันเราจะรับรู้มันเป็นภาพเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน

(3) ความต่อเนื่อง (continuity) การรวมกลุ่มเกิดจากสิ่งเร้ามีทิศทางไปทางเดียวกัน

(4) closure คือ ภาพที่ใกล้จะสมบูรณ์หรือขาดความสมบูรณ์ไปเพียงเล็กน้อยเรามีแนวโน้มที่จะต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปของภาพให้เป็นภาพที่สมบูรณ์ได้

(5) ภาพและพื้น (figure & ground) การที่มองเห็นสิ่งต่างๆ เป็นรูปได้เพราะเส้นต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นรูปร่างนั้นตัดกับพื้นสรุป figure ก็คือ วัตถุที่เด่นขึ้นมาและทำให้เราได้รับรู้ก่อน เช่น กระดานดำ ตัวหนังสือที่เด่นขึ้นมาเป็น figure ในขณะที่กระดานดำเป็น ground

2) คุณลักษณะของผู้รับรู้

(1) ประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลจะทำให้บุคคลรับรู้ภาพหรือเหตุการณ์ต่างๆ หรือรูปที่มีการรับรู้ได้เป็น 2 แบบ

(2) ความต้องการทางร่างกายถ้าสภาวะทางร่างกายของบุคคลใดต้องการสิ่งใดมาก ก็จะรับรู้สิ่งๆ นั้นได้ดี อย่างเช่น บุคคลที่กำลังหิวจะรับรู้ป้ายร้านอาหาร

(3) อิทธิพลของสังคม สภาพความเป็นอยู่ของวัฒนธรรมและสังคมก็ทำให้คนแต่ละคนรับรู้ในสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดดังกล่าวมาข้างต้นไว้ว่า กระบวนการและองค์ประกอบของการรับรู้จำเป็นต้องประกอบด้วยสภาวะแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้าเกิดความรู้สึกแปลความหมายจากประสบการณ์ ความรู้ที่สันทัดความเชื่อความจำ เกิดการตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำบางสิ่งบางอย่างออกมาโดยคนๆ หนึ่งเกิดกรรับรู้สิ่งต่างๆ และแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามระดับการรับรู้และองค์ความรู้ที่อยู่ภายในตัวเอง

2.5.3 การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

การศึกษาเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง สามารถนำแนวความคิดเรื่องการใช้และความพึงพอใจ ที่ผู้รับสารมีต่อสื่อมวลชน (uses & gratifications model) เพื่อเป็นดัชนีชี้ถึงการเปิดรับข่าวสารตามความพอใจของผู้รับสาร โดยแนวความคิดนี้เน้นที่ผู้รับสารว่ามีกระบวนการอย่างไรในการเปิดรับสื่อหนึ่งๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างสรรค์ความพอใจให้กับตนเองโดยอาศัยสื่อ ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิหลังด้านตัวแปรทางประชากรศาสตร์ จิตวิทยา และประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้รับสารของ สุรพงษ์ โสธนเสถียร (2533, หน้า 113-117) ในกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารในสังคมนั้น

จำเป็นต้องมีองค์ประกอบของการสื่อสารครบ 3 ประการ คือ มีแหล่งกำเนิด (source) ข่าวสาร (message) และจุดหมายปลายทาง (destination) แหล่งกำเนิดของข่าวสารมีลักษณะเป็นนามธรรม คือ ที่มาของข่าวสารที่มีสื่อมวลชนทำหน้าที่บันทึกหรือรหัส (encode) หรือเป็นผู้นำเอาวัตถุดิบมาเปลี่ยนเป็นรูปของข่าวสารไปสู่จุดหมายปลายทางคือผู้รับสาร เนื่องจากการสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการจึงสามารถพิจารณาได้เสมือนระบบหนึ่ง ดังนี้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2526, หน้า 13-14)

1) แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร (source) เป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสาร หมายถึง แหล่งกำเนิดของสารหรือผู้ที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วส่งต่อไปยังผู้รับสาร บทบาทของผู้ส่งสารมี 3 ประการ คือ เลือกสรรความหมายที่ใช้ในการสื่อสารสร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ในรูปของสารและส่งรหัสของสารนั้นออกไป

2) สาร (message) หมายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่กระตุ้นความหมายให้กับผู้รับเป็นเรื่องราวสาระที่ส่งออกไปจากผู้สื่อสารถึงตัวผู้รับสารในการวิเคราะห์ที่องค์ประกอบของสาร มีข้อพิจารณา 3 ประการ คือ รหัสหรือสัญลักษณ์ของสาร (message code หรือ symbol of signal) เนื้อหาของสาร (message content) และการทำข่าวสาร (message treatment) แต่ในความหมายทั่วไปที่ใช้มักหมายถึง “เนื้อหาของสาร” ซึ่งหมายถึงข้อความที่ผู้ส่งสารใช้สื่อความหมายที่ต้องการ

3) ช่องทางสำหรับส่งสารหรือสื่อ (channel or medium) เป็นสิ่งที่พาสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับสาร

4) ผู้รับสาร (receiver) หมายถึง ผู้รับข่าวสารจากแหล่งสารบทบาทของผู้รับสารมี 3 ประการ คือ รับสารถอดรหัสจากสารเพื่อให้ได้ความหมายและตอบโต้ความหมาย

จากกระบวนการข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสาร ซึ่งได้แก่ สื่อมวลชนต่างๆ เนื้อหาข่าวสารคือ “ข่าว” (news) ที่เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่น่าสนใจและผู้รับสารคือ ผู้บริโภคข่าวสารจากสื่อตนเอง นอกจากนี้ยังข้อมูลที่เป็นการศึกษาด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองไว้ ดังนี้

สคราม วิลเบอร์ (Schramm Wilbur, 1969, pp. 197-200) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสนใจข่าวสารทางการเมืองมาพบว่ามีคนที่มีการศึกษาสูงไม่ว่าจะมีอาชีพหรือฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไรจะมีความสนใจในข่าวสารทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกันสำหรับบุคคลที่มีการศึกษาต่ำ การมีอาชีพที่ได้รับการยกย่องหรือมีเกียรติ หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจะทำให้บุคคลนั้นเพิ่มความสนใจในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากขึ้นด้วย ซึ่งพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526, หน้า 71-79) ได้อธิบายในการวิจัยมีผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ข่าวสารทางการเมือง ได้แก่ ระดับการศึกษารายได้ และอายุ โดยระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจข่าวสารทางการเมืองสูงสุดจากสื่อต่างๆ ทั้งการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ รวมทั้งการสนทนาในประเด็นปัญหาทางการเมืองผู้ที่มียุวัยได้สูงจะติดตามข่าวสารทางการเมืองในเวลาที่สูงกว่าผู้ที่มียุวัยได้ต่ำ ส่วนผู้ที่มียุวัยระหว่าง 26-30 ปี และ 31-40 ปี จะเป็นกลุ่มที่มีความสนใจข่าวสารทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มียุวัยระดับอื่นๆ

นอกจากนี้ ศุภวัธ มีบุญธรรม (2547, หน้า 73-74) ได้อธิบายไว้ว่า นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในระดับต่ำ โดยที่การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการชมรายการข่าวทางโทรทัศน์มีมากที่สุด และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จากการรับชมการถ่ายทอดรายการนายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชนทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ในวันเสาร์ เวลา 8.00 น. มีน้อยที่สุด และยังพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของนิสิต สาขาวิชาที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับการรับรู้

ข่าวสารทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมถึงผลการวิจัยของเสรี ชังภัย (2541, หน้า 84) ได้สรุปไว้ว่า ครูผู้สอนติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านทางโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา เป็นหนังสือพิมพ์ และวิทยุส่วนใหญ่มีการติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ เป็นประจำทุกวัน ครูผู้สอนรู้จักนักการเมืองในระดับท้องถิ่นผ่านทางสื่อมวลชน ผ่านการสนทนากับบุคคลอื่น และผ่านทางเอกสารในประกาศตามลำดับ ครูผู้สอนเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องติดตามรับรู้ข่าวสารทางการเมืองทุกระดับ และมีความรู้สึกต่อการเมืองว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองช่วยให้ครูผู้สอนรับรู้ทันต่อเหตุการณ์ และเข้าใจสถานการณ์ทางการเมือง และผลการวิจัยของ สรณะ อรุณรัตน์ (2534, หน้า 102) ยังพบว่า การเปิดรับข่าวสารโดยทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร จากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยส่วนใหญ่จะอ่านทุกวันหรืออ่านเกือบจะทุกวัน แต่เมื่อเจาะจงลงไปที่ข่าวการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับพบว่า มีความสนใจในระดับปานกลาง โดยการติดตามอ่านเป็นบางวันเป็นส่วนใหญ่ ตามความเป็นจริงแล้วผู้ที่เปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์ทุกวัน ก็จะได้รับข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ปรากฏอยู่ในข่าวหน้าแรกอยู่แล้ว แต่อาจจะไม่เป็นข่าวทุกวันเท่านั้นเพราะตามหลักการจัดระเบียบวาระสาร (agenda setting) ข่าวที่ถูกจัดอยู่ในหน้าแรกจะเป็นข่าวที่มีความสำคัญหรือเป็นข่าวที่สนใจของผู้อ่าน ในขณะที่ข่าวที่มีความสำคัญรองลงไปจะถูกจัดให้ไปอยู่ในหน้าถัดไป เช่น หน้าพิเศษที่จัดขึ้นเฉพาะการเสนอข่าวการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รวมทั้งบทความต่างๆ ซึ่งอาจจะไม่เป็นที่สนใจของผู้อ่านเท่าที่ควรในการจะติดตามอ่านทุกวัน นอกจากนี้จะเป็นผู้ที่สนใจจริงๆ เท่านั้นจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองขึ้นอยู่กับบริบทเข้าถึงข่าวสารในช่องทางใดมากที่สุด และเป็นไปตามสถานการณ์ที่น่าสนใจทางการเมือง หากในช่วงเวลานั้นสถานการณ์ทางการเมืองมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนก็จะทำให้ประชาชน เกิดความสนใจและรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นและสิ่งสำคัญที่สุดขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้รับสารเป็นสิ่งสำคัญด้วย

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง

ความสนใจนั้นเป็นแนวคิดทางจิตวิทยาที่นักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญในการค้นหาความหมาย และแสดงแนวคิดต่างๆ ต่อความสนใจไว้ดังนี้ สวัสดิ์ เรื่องฉาย (2518, หน้า 16) คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2521, หน้า 104) และสำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2524, หน้า 2) ได้อธิบายไว้ว่า ความสนใจความรู้สึกของบุคคล ซึ่งบ่งลักษณะออกมาเป็นความเอาใจใส่ไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นแรงผลักดันอันหนึ่งที่กระตุ้นให้ทำการหรือมีความโน้มเอียงที่จะทำสิ่งที่ตนเองรู้สึกชอบมากกว่าสิ่งอื่น การที่ตนได้มีโอกาสทำงานที่ตนชอบหรือมีความสนใจย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจและรักงานอาชีพนั้นความสนใจ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จไปด้วยดีโดยความสนใจนั้นอยู่ในระดับความรู้สึก สอดคล้องกับแนวคิดของวัชร ทรัพย์มี (2523, หน้า 8) วิไลพร ดำสะอาด (2542, หน้า 25) และอดิศร เหลาแถว (2547, หน้า 27) ที่ให้ความหมายไว้ว่า ความสนใจเป็นความรู้สึกจดจ่ออยากรู้อยากเห็นอยากกระทำสิ่งที่ตนสนใจนั้น ความสนใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือการทำงาน และเป็นความรู้สึกที่โน้มเอียงในการที่จะเลือกทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจะเสาะหาสิ่งสนใจด้วยความตั้งใจและยอมรับในคุณค่าของสิ่งนั้นๆ

ความหมายต่อความสนใจทางการเมืองนั้น ฌรงค์ ลินส์วู้ดส์ (2518, หน้า 14) ได้กล่าวไว้ว่า ความสนใจทางการเมืองนั้นเป็นพื้นฐานของความโน้มเอียงพื้นฐานทางการเมืองประเภทอื่นๆ เช่น ความไว้วางใจทางการเมือง ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง ฯลฯ และพบว่า บุคคลที่มีความสนใจทางการเมืองสูงมักจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสนใจทางการเมืองดังนี้ (ฌรงค์ ลินส์วู้ดส์, 2522, หน้า 111)

1) ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมากมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง

2) ผู้ที่มีความเลื่อมใสในพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้อื่น

3) ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมักจะสนใจทางการเมืองและมีความปรารถนาทางการเมืองคืออยากจะทำให้การเมืองเป็นไปในรูปร่างนี้ด้วย

4) คนที่มีการศึกษาสูงมักจะรู้ความเป็นไปหรือข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางการเมืองดีกว่าคนที่มีการศึกษาน้อยกว่า

5) เด็กอาจเปลี่ยนความนิยมพรรคการเมืองที่เคยนิยมได้

6) ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นโดยเฉพาะผู้เข้ามหาวิทยาลัยจะมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ไปเลือกตั้งช่วยผู้สมัคร บางคนหาเสียงหรือเข้าร่วมโดยวิธีอื่นๆ

ทั้งนี้ วัลลภ ลำพาย (2534, หน้า 59-60) ได้สรุปความหมายของความสนใจทางการเมืองหมายถึง การให้ความสนใจต่อเหตุการณ์บ้านเมือง การเปิดรับข่าวสารการเมือง ข่าวราชการข่าวอื่นๆ การสนทนาพูดคุยในประเด็นทางเศรษฐกิจและการเมือง ความรู้เกี่ยวกับการเมือง ตลอดจนการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การชุมนุมทางการเมือง การฟังอภิปราย หรือชมนิทรรศการทางการเมือง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การสมัครรับเลือกตั้ง การช่วยหาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น เซอเดียวอับ คันธรส แสนวงค์ (2539, หน้า 20) ที่ได้สรุปความสนใจทางการเมือง (political interest) ไว้ว่าเป็นการสื่อความหมายหนึ่ง ซึ่งหมายถึง ความสนใจที่บุคคลมีต่อเหตุการณ์บ้านเมือง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมทั้งหลาย นักรัฐศาสตร์โดยทั่วไปมักจะนำไปโยงเข้ากับความรู้สึกทางจิตวิทยาในด้านตัวบุคคล คือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองดังกล่าวแล้ว เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง คือ ระดับความสนใจทางการเมืองจะมีความเกี่ยวพันกับระดับความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง นอกจากนี้แล้ว อติสร เหลาแตร (2547, หน้า 29-30) ได้อธิบายถึงความสนใจทางการเมืองของแต่ละบุคคลไว้ว่า บุคคลที่มีความสนใจทางการเมืองนั้นจะเป็นผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงมีความตื่นตัวและจะพยายามแสวงหาอำนาจทางการเมืองหรือไม่ก็เข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในรูปแบบหนึ่งซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มของบุคคลที่มีความสนใจทางการเมืองได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มที่แสวงหาอำนาจ (power seekers) กลุ่มนี้ประกอบไปด้วย บุคคลที่พยายามใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีคุณค่าที่มีอยู่ทุกชนิดเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ โดยสรุปแล้วพวกนี้จะใช้ข้ออ้างของการแสวงหาอำนาจของตนเอง ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม

(2) เพื่อประโยชน์ส่วนตน

(3) เป็นการตอบสนองต่อแรงกระตุ้นจากจิตใต้สำนึก เช่น ต้องการให้ได้มาซึ่งอำนาจเพื่อใช้อำนาจนั้นเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองถูกกีดกันในตอนวัยเยาว์

2) กลุ่มผู้นำที่มีอำนาจ (powerful elites) ในที่นี้หมายถึง กลุ่มบุคคลที่สามารถนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และชำนาญกว่าในการให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง ส่วนบุคคลที่ไม่มีความสนใจทางการเมืองนั้นจะมีลักษณะไม่ยินดียินร้าย ไม่มีความตื่นตัวกระตือรือร้นทางการเมือง ซึ่งสาเหตุที่ทำให้บุคคลไม่สนใจทางการเมืองนั้นพอจะสรุปได้ 6 ประการ ได้แก่

(1) พวกนี้มีความคิดว่าในเชิงเปรียบเทียบแล้วถ้าเขาดำเนินกิจกรรมอื่นที่มีใช้กิจกรรมทางการเมืองจะได้ผลประโยชน์หรือได้รับการตอบแทนที่มีคุณค่าสูงกว่ากิจกรรมทางการเมือง

(2) พวกนี้คิดว่าข้อเลือกหรือทางเลือกที่นำไปให้พวกเขาเลือกนั้นไม่มีความแตกต่างอะไรมากถึงไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งก็ไม่เป็นไร

(3) พวกนี้คิดว่าแม้พวกเขาจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองใดๆ ก็ไม่ได้ช่วยให้ผลที่ออกมาผิดแผกไปจากเดิมเลย

(4) พวกนี้เชื่อว่าผลที่จะออกมาจากการเลือกตั้งหรือจากกิจกรรมทางการเมืองใดๆ จะเป็นไปตามที่คนปรารถนา สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับคนซื่อซางแน่นแม้ว่าตนจะเข้าไปใช้สิทธิหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ตาม

(5) พวกนี้มองว่าการเมืองเป็นเรื่องสลับซับซ้อน ต้องมีความเชี่ยวชาญชำนาญในทางนี้หรือไม่ก็ต้องมีการศึกษามีความรู้ ส่วนพวกตนที่มีความรู้เล็กน้อยเกินไปที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

(6) กระบวนการทางการเมืองตลอดจนวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมที่ซับซ้อน หยุ่มหิยเกินความจำเป็นกั้นเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้บุคคลเพิกเฉย ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเสียเลย ความสนใจทางการเมืองนั้นมีความสำคัญมากต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะว่าถ้าประชาชนมีความสนใจทางการเมืองมากก็จะส่งผลให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า ความรู้สึกของบุคคลต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในเรื่องความรับรู้ข่าวสารบ้านเมือง การรับฟังการอภิปราย การหาเสียง การไปลงคะแนนเสียง การติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการตัดสินใจสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกของประชาชนนั้นจะมากน้อยต่างกันออกไปด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งความสนใจนั้นนักรัฐศาสตร์จัดเป็นพฤติกรรมทางจิตวิทยาส่วนบุคคล

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 งานวิจัยในประเทศ

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตอีสานชนบท: ศึกษาประชาชนในเขตหมู่บ้านคำบง และหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับประชาธิปไตย คือ วัฒนธรรมแบบพลเมือง วัฒนธรรมแบบพลเมือง ที่จำเป็นต้องสร้างขึ้นเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย มี 6 ประการ คือ สำนักแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำนักแห่งการรักษากฎหมายและเคารพกฎกติกาของสังคมอย่างเคร่งครัด การมีจิตสาธารณะ การยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม การรู้จักการใช้สิทธิ์ตนเอง และรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และการมองโลกในแง่ดี ส่วนวัฒนธรรม

ที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย คือ การไม่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง ขาดสำนักแห่งการรักษากฎหมายและการเคารพกติกาของสังคม ความคิด เรื่องจิตสาธารณะที่คับแคบหลักสันติและการประนีประนอม ยังไม่นำไปใช้ไปสู่การปฏิบัติ และความเข้าใจในการใช้สิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่นยังมีน้อย งานวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมแบบพลเมืองให้เกิดขึ้น ในระดับชุมชนและหมู่บ้าน ทั้ง 5 ด้าน คือ การสร้างสำนักแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง การสร้างสำนักแห่งการรักษากฎหมายและเคารพกติกาของสังคม การมีจิตสาธารณะ การยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม การรู้จักใช้สิทธิของตน และเคารพสิทธิของผู้อื่น

วิวรรณ ธาราฤดี (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกไปใช้สิทธิของนักศึกษา โดยไม่เฉพาะเจาะจงศึกษาการเลือกตั้งเป็นครั้งคราว แต่จะเน้นศึกษาโดยภาพรวมของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีกทั้งยังศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการออกไปใช้สิทธิของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยทำการเก็บตัวอย่าง จำนวน 155 คน ซึ่งทำการสุ่มแบบบังเอิญจากกลุ่มประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเขตพื้นที่ที่เคยออกไปใช้สิทธิอยู่ในภาคเหนือ ส่วนเพศ ชั้นปี และระดับรายได้ ไม่ค่อยมีผลต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยให้ค่าที่ใกล้เคียง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการย้ายทะเบียนบ้านของนักศึกษา ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกไปใช้สิทธิมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา ส่วนในด้านปัจจัยส่วนตัวและปัจจัยทางด้านการเมืองและกฎหมาย อยู่ในระดับปานกลาง และในส่วนใหญ่ของปัญหาและอุปสรรคนั้นที่มีค่ามากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ผู้ลงสมัครไม่มีความรู้ความสามารถตามที่คาดหวังความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเมืองและมีการจัดการเลือกตั้งบ่อยครั้ง จนเบื่อหน่ายและเพิกเฉยต่อการออกไปใช้สิทธิ

จตุพร จันทร์เพชร (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายนอก และภายในของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกิจกรรมทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ทุกคณะของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 340 ราย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ถดถอยโลจิก (logic regression) ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลที่มีต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทั้งภายนอกและภายในของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอายุ 19 ปี ศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อยู่หอพักนอกมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร และมีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ช่วงเวลาที่นักศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมช่วงเวลาชั่วโมงกิจกรรมความถี่ที่นักศึกษาต้องการมีส่วนร่วม กิจกรรมต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมสัปดาห์ละครั้ง สถานที่ที่นักศึกษาต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรม ต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมเป็นบุคคลที่เป็นเพื่อน ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายนอก และภายในของนักศึกษามหาวิทยาลัย

ราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เหตุผลโดยโลกวิสัย พบว่า ปัจจัยด้านเหตุผลที่นักศึกษาต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอก ภายใต้มหาวิทยาลัย พบว่า ต้องการสร้างสรรค์ความเจริญในท้องถิ่น เพื่อเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของมหาวิทยาลัยฯ ได้เสริมสร้างบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น เจตคติในด้านต่างๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอก ภายใต้มหาวิทยาลัย โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก แสดงว่าต้องการสร้างสรรค์ความเจริญในท้องถิ่น เพื่อเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของมหาวิทยาลัยฯ ได้เสริมสร้างบุคลิกภาพความเป็นผู้นำได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น เจตคติ ในด้านต่างๆ จะทำให้โอกาสหรือความน่าจะเป็นในการมีส่วนร่วม กิจกรรมมีมากขึ้น ส่วนปัจจัยใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์จะได้รับประสบการณ์โดยตรงจากกิจกรรมที่เข้าร่วม เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษากับหน่วยงานอื่นๆ มีความสัมพันธ์เชิงลบจะทำให้โอกาสหรือความน่าจะเป็นในการมีส่วนร่วมกิจกรรมลดลง นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านกีฬา กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมด้านนันทนาการของมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก มหาวิทยาลัยควรมีการจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมทั้งด้านการจัดการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ด้านบุคลากร/เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และด้านสถานที่/อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของมหาวิทยาลัยโดยใช้การประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านต่างๆ ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในอดีต

อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมที่มีระดับความคิดเห็นสูงมากมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านกฎ กติกาของการเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชน 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมกิจกรรม/การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล 3) ด้านสถาบันทางการเมืองนักการเมืองต้องยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล (ด้านทัศนคติและด้านบุคลิกภาพ) ปัจจัยการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม (ด้านการพัฒนาค่านิยม ทัศนคติและความเชื่อ และด้านการพัฒนาวัฒนธรรมที่เหมาะสม) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (ด้านกฎหมาย กติกาของการเลือกตั้ง) และปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมือง (ด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและเชิงลบต่อระดับต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี ปัจจัยที่เหลือประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล (ด้านความเชื่อ การสืบลักษณะนิสัย และด้านความต้องการในเชิงจิตวิทยา) ปัจจัยการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม (ด้านการจัดระเบียบสังคม (วิถีชาวบ้าน/จารีต/กฎหมาย)) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (ด้านสถาบันทางการเมือง และด้านลักษณะการรณรงค์หาเสียง) ปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมือง (ด้านการได้รับข่าวสารทางการเมือง และด้านการอยู่ในองค์การที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง) เป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี หมายถึง ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น จะไม่ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงตาม ไม่ว่าจะเชิงบวกหรือลบ โดยที่องค์ประกอบอื่นคงที่ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผู้วิจัยพบเพื่อเสนอเป็นแนวทางนั้นความสำเร็จของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ ขึ้นอยู่กับการได้รับความร่วมมือ

จากทุกส่วนงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่สำคัญคือ ความร่วมมือของภาคประชาชน จึงจะประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

สำราญ ทองสิงห์คลี (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย ของพนักงานส่วนตำบล อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า 1) พนักงานส่วนตำบล มีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ยึดมั่น และเชื่อถือในความสำคัญและศักดิ์สิทธิ์ ของบุคคล เคารพในกติกาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การปกครองเป็นผู้มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน และมีความเชื่อมั่นของตนเอง มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจในเพื่อนมนุษย์ วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ไม่มีจิตใจ เป็นเผด็จการ 2) พนักงานส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะหญิงหรือชายควรมีสติธิ์ในทางการเมือง สามารถที่จะพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า มีความสำนึก ในหน้าที่พลเมือง มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลต่อผู้บริหารประเทศ แต่ก็ยังมีแนวคิดที่ว่า ในระบอบ ประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบันไม่ควรจะมีการเมือง ภาคประชาชน เช่น กลุ่มเสื้อเหลือง สีแดงเข้ามาเกี่ยวข้อง ทหารควรจะมีอำนาจจับความวุ่นวายจากกลุ่มการเมืองภาคประชาชน

พระศักดา กิติญาโน (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษา บทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน ตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์สำหรับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ส่วนงานปลัดกระทรวงมหาดไทย 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช แนวทางแก้ไขเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed research method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เป็นประชาชน ในการศึกษา โดยเลือกประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 360 คน จากจำนวนประชากร 3,629 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการใส่สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอ พระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ค่าความถี่ (frequencies) ร้อยละค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยเพื่อบรรยายข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคล การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) เพื่อทดสอบ ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (least significant difference: LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) และใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

กัญญารินทร์ อินทร์ทรัพย์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า 1) บทบาททางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ปานกลาง 1 ด้าน และระดับน้อย 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ด้านการวิพากษ์วิจารณ์การเมือง และด้านการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ตามลำดับ 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ระดับปานกลาง 2 ด้าน และระดับน้อย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการเป็นผู้ประท้วง และด้านการเป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชนตามลำดับ 3) บทบาทสตรีทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามด้านแรกที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มทางการเมือง รองลงมาการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชนและด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งตามลำดับ 4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางทางการเมืองสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้: กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสนใจ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกท้องถิ่น

ดวงส่องแสง แต่เฮง (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษา เขตป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากภาคอีสาน อยู่รวมกลุ่มกันแบบเครือญาติ มีเอกลักษณ์โดดเด่นด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ 2) สภาพปัญหาป่าไม้เขตป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลทุ่งพระยา มีการตัดไม้ทำลายป่าเกิดจากความต้องการพื้นที่ทางการเกษตร การเผาป่าเพื่อล่าสัตว์และไฟป่าเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า ท้องถิ่นและภาครัฐขาดงบประมาณสนับสนุน 3) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย 5 มิติได้แก่ มิติที่ 1 การทำงานแบบ 3 ประสาน (นักวิชาการ ชุมชนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐ) มิติที่ 2 การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มิติที่ 3 การเริ่มให้เกิดโครงการปฏิบัติจริง มิติที่ 4 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มิติที่ 5 การพัฒนาให้เกิดสถาบันในชุมชน และองค์ประกอบของรูปแบบ มีองค์ประกอบได้แก่ (1) การค้นหาบุคคล/กลุ่มที่สนใจ (2) การจัดตั้งภาควิชาการร่วมพัฒนา (3) การวางแผน (4) การดำเนินโครงการ (5) การตัดสินใจ (6) การประเมิน (7) การร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) แนวทางการส่งเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ คือ (1) การจัดตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้ (2) การพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์จากป่าไม้อย่างยั่งยืน (3) การสร้างภาคีกลุ่มเครือข่ายองค์กรชุมชน

เสมอ จุ่นเจริญ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีอายุระหว่าง 54-65 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.50 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 57.80 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 45.30 และมีรายได้ต่อเดือนสูงสุดระหว่าง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.00 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง อยู่ในระดับมาก และมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านความพอใจในนโยบายและ

การบริหารงานด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง และด้านสังคมและเศรษฐกิจ ตามลำดับ 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากัน ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ด้านความสนใจในกิจกรรมทางการเมือง และด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง ตามลำดับ 4) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง และเศรษฐกิจ และด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรีน้อยที่สุด และปัจจัยทั้ง 6 ด้านนี้ สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 79.30

มัทณี บุญประเสริฐ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมขององค์กร พฤติกรรม และคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัทเอกชน เขตห้วยขวาง ผลการศึกษาพบว่า ด้านพฤติกรรมและด้านคุณภาพชีวิตมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทเอกชน เขตห้วยขวาง ด้านพฤติกรรมมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .186 และด้านคุณภาพชีวิตมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .365 ส่วนด้าน 54 วัฒนธรรม ไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชน เขตห้วยขวาง มีค่า .218 และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .057 อิทธิพลของพฤติกรรมและคุณภาพชีวิตของพนักงาน ส่งผลต่อการความสำเร็จในการทำงานของพนักงานเอกชนในเขตห้วยขวาง จึงส่งผลให้พนักงานบริษัทเอกชนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ วัฒนธรรมองค์กรเป็นสภาวะแวดล้อมที่อาจเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้พนักงานในองค์กรมีกรทำงานได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับสภาวะของพฤติกรรมของพนักงานและคุณภาพชีวิตของพนักงานที่มีความแตกต่างกันออกไป ส่วนในเรื่องพฤติกรรมก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงาน เพราะฉะนั้นทั้งสามประการนี้ จึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานในองค์กร การจะบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยปัจจัยแรงจูงใจหลายอย่าง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและเกิดความเจริญก้าวหน้าและการเติบโตขึ้นเรื่องขององค์กร วัฒนธรรมองค์กร พฤติกรรม คุณภาพชีวิต จึงเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้พนักงานได้เรียนรู้งานหรือการเกิดความผูกพันกับองค์กร และเกิดความสัมพันธ์หรือความสามัคคีที่ดีกับคนในองค์กร เมื่อพนักงานเกิดความภักดีต่อองค์กรหรือเกิดใจรักกับงานที่รับผิดชอบ ก็จะทำให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและผลงานที่ออกมาก็มีคุณภาพในที่สุด ทั้งนี้องค์กรและพนักงานในองค์กรก็เกิดการพัฒนาศักยภาพในการทำงานอีกด้วย

ฐานิตา เณลิ้มช่วง (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการติดต่อเฉพาะการ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เรียงลำดับ

จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลและผู้นำท้องถิ่นส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าค่านิยมเก่า เรื่องทำตามคำสั่ง ยึดระเบียบ เคารพผู้อาวุโส มีความจงรักภักดี ถูกต้องอยู่แล้วไม่ควรเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด และประการสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด

สุวภัทร บุญปลูก (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรให้เป็นไปตามแผน/โครงการและกิจกรรม มีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยมีการติดตามประเมินผลกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการติดตามความคืบหน้าการดำเนินการโครงการพัฒนา ส่วนการมีส่วนร่วมให้ดูแลบริการสาธารณะที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้ เช่น ไฟฟ้า สาธารณะ กระจกดอกไม้/ไม้ดอกไม้ประดับ ถังขยะ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมงานหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีตำแหน่งกรรมการใดๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้ง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด คือ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านทัศนคติที่ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นหน้าที่ของประชาชน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านชุมชนประชาชนมีทัศนคติที่ว่าการเข้าร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพราะชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านองค์การที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานบริหารส่วนตำบล ความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบหรือทิศทางตรงกันข้าม โดยปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้านองค์การ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สายชล เมฆวานิชย์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ 2) ระดับการปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วม ตามลำดับ 3) ปัจจัยการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมา ด้านประสบการณ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม

สิทธิชัย อินทร์บุญ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอเชียงดาว ต่อการเลือกตั้งทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชน (1) ความขัดแย้งทางการเมืองทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชนยิ่งความขัดแย้งมีความรุนแรงมากกว่าการตื่นตัวของประชาชนก็กระจายออกไปมาก (2) ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับมากและทราบถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดก่อนการเลือกตั้งเป็นอย่างดี มีการตัดสินใจทางการเมือง โดยพิจารณาจากนโยบายพรรคมากขึ้น (3) ในด้านความมีอิสระในการเลือกตั้งของคนในครอบครัวและใช้กลุ่มเครือข่าย ในเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ให้อิสระในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (4) ความคาดหวังในพรรคการเมือง และ ส.ส. ที่ได้เลือกไป ต้องการรัฐบาลที่โปร่งใส มีการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สนใจปัญหาปากท้องประชาชน ตัวแทนที่เลือกมาต้องจริงใจ ไม่สองมาตรฐาน มีการปดองดองกัน

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (1) สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน (2) นโยบายพรรคเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชน (3) พรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคเป็นคนในพื้นที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชน (4) แกนนำหรือผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน 3) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มากขึ้น โดยควรขยายขอบเขตของการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากกว่าการเลือกตั้ง เช่น การมีส่วนร่วมตรวจสอบพฤติกรรมการทำงานของพรรคการเมือง และนักการเมือง ทั้งในเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น

พรทิพย์ อริยเดช (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลพังเทียม อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลพังเทียม อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา (1) การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีการติดตามจากวิทยุโทรทัศน์ ร้อยละ 81.3 จากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 53.0 ผ่านทางเสียงตามสาย ร้อยละ 47.8 จากการสนทนา ร้อยละ 44.2 จากวิทยุกระจายเสียง ร้อยละ 42.3 (2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองเลือกตั้งกลุ่มที่มีมากเนื่องจากประชาชนมีความเชื่อ มีความศรัทธาต่อตัวนักการเมืองท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเลือกตั้งกลุ่มที่น้อย เนื่องจากประชาชนถูกบีบบังคับให้ออกไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่สมัครใจ (3) การมีส่วนร่วมผ่านระบบห้วคະແນและซื้อสิทธิขายเสียง กล่าวคือ การแนะนำให้ทราบถึงผลดีผลเสียของการซื้อสิทธิขายเสียง และนักการเมืองต้องมีจริยธรรม มีความพร้อมที่จะเป็นตัวแทนของประชาชน ซึ่งอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 4.23 มากเท่ากัน และด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง มีระดับค่าเฉลี่ย 3.33 คือ เมื่อมีการเลือกตั้งนักการเมือง และประชาชนมีการซื้อสิทธิขายเสียง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลพังเทียม อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่อย่างใด

ศินนารัตน์ จินอนันต์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตต์ ทุกด้าน 3) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตต์ จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นสถานภาพทางอาชีพ และการศึกษา ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชีวิต ไพรวรรณ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ความสนใจทางการเมือง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความนิยมและชื่นชมข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่น 2) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย ด้านการจัดตั้งและการรวมกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับกลางและด้านการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

บิณา เอกการอล (Bina Agarwal, 2008, p. 2785) ได้ศึกษาเรื่อง เพศ และอายุ การอนุรักษ์ป่า: ผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในป่าชุมชนนบรีบาล เป็นการแสดงบทบาทของผู้หญิงในการเสริมสร้างสถาบันของป่าชุมชนช่วยปรับปรุงการกำกับดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูขึ้นอยู่ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนในท้องถิ่นในส่วนของอินเดีย และเนปาล ทางสถิติหลังจากการควบคุมจากสถาบันประชากรและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบกลุ่มที่มีสัดส่วนที่สูงเป็นผลงานสตรีในคณะกรรมการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับผลการอนุรักษ์ในการปกป้องกันป่าเพิ่มขึ้น แลกปฏิบัติตามกฎ ผู้หญิงสามารถให้ความรู้เรื่องพันธุ์พืช และวิธีการสกัดผลิตภัณฑ์ได้ดี และความร่วมมือในหมู่สตรีเป็นปัจจัยสนับสนุนการดูแลรักษาป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บುವาดอล โทมอนทีน, จีรากร จาทรสินี และจาเรท เอดราร์ด-จอห์น (Bhuvadol Gomontean, Jiagorn Gajasen & Gareth Edrards-Jones, 2088, p. 614) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาของเกณฑ์ที่เหมาะสมและระบบนิเวศตัวชี้วัดในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยใช้วิธีการมีส่วนร่วม กรณีศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รายงานการพัฒนาและการประเมินผลเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศในท้องถิ่นและตัวชี้วัดสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมของป่าชุมชนหนองเม็ก-หนองจี่ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกณฑ์แบบ multi-criteria decision making (MCDM) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจและการคัดกรองการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เกณฑ์และตัวชี้วัด ประกอบไปด้วย 3 หลักการ 7 หลักเกณฑ์ และ 41 ตัวชี้วัด ที่ครอบคลุมสมบัติหลักการอนุรักษ์ระบบนิเวศป่าไม้ ข้อมูลถูกนำไปประมวลผลตามลำดับขั้น และใช้เป็นแม่แบบสำหรับการประเมิน ผลการชี้วัดพบว่า การวิเคราะห์ 3 หลักการ 6 เกณฑ์ และ 25 ตัวชี้วัดถูกนำไปใช้ในพื้นที่การศึกษาและเป็นการป้อนข้อมูลเพื่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

มิลบราธ และโกเอล (Milbrath & Goel, 1977) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี

แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองที่ลดลงเมื่ออายุเกือบ 60 ปี อนึ่ง ในช่วงคนหนุ่มสาวที่ยังโสดมักจะปลีกตัวออกจากการเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนของตน และไม่ค่อยเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ แต่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การเดินขบวนประท้วงและก่อการจลาจล นอกจากนี้บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นด้วย ซึ่งการศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบกิจกรรมรณรงค์หาเสียง การสื่อสารกับชุมชน ส่วนรายได้นั้นหากบุคคลมีรายได้ สูงขึ้นเพียงใด ยังมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจและเข้ามีส่วนร่วมการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายหรือวางแผนในการวางยุทธศาสตร์ขององค์กรนั้นๆ เพื่อที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมร่วมเดินทางกิจกรรมขององค์กรนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนกิจกรรมนั้นๆ เป็นที่ยอมรับของประชาชนเพราะประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในการมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นเอกสารประกอบในการอ้างอิงนั้น ทำให้งานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาและทำการวิจัยอยู่นั้นเกิดความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่ได้ผ่านการทำวิจัยได้ข้อมูลที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่และแต่ละปี ผู้ที่ให้ข้อมูลมีมิติทางความคิดในการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไปในแต่ละนโยบายของรัฐบาลทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเพียงใด จึงมาเป็นข้อมูลในการทำงานวิจัยต่อไป

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี และรายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดตัวแปร และสร้างความเข้าใจตามกรอบแนวคิดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา รวม 18 องค์การบริหารส่วนตำบล มีประชากรทั้งสิ้น 116,292 คน (กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, ออนไลน์, 2559)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 125) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยถือว่าทุกๆ กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกเท่าๆ กัน

$$n = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

โดย n = จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (sampling error)

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 หรือ 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แทนค่าสูตร

$$\text{กลุ่มตัวอย่าง} = \frac{116,292}{1 + 116,292 (0.05^2)} = 398.47 \text{ คน}$$

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลำดับที่	องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
1.	คลองนครเนื่องเขต	5,633	19
2.	คลองอุดมชลจร	7,879	27
3.	บางไผ่	4,953	17
4.	วังตะเคียน	6,066	20
5.	คลองนา	4,438	15
6.	คลองเปรง	9,919	36
7.	คลองหลวงแพ่ง	10,231	35
8.	ท่าไข่	10,080	34
9.	บางแก้ว	6,202	21
10.	บางขวัญ	6,642	22
11.	บางตีนเป็ด	8,524	29
12.	บางเตย	5,949	20
13.	บางพระ	5,284	18
14.	บางกะไห	4,117	14
15.	หนองแดง	3,055	10
16.	โสธร	5,479	18
17.	บ้านใหม่	2,656	9
18.	คลองจุกกระเซอ	2,883	9
	รวม	116,292	400

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การสร้างเครื่องมือ

- 1) สร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี และรายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม
- 2) นำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบสำนวนภาษา และความสมบูรณ์ของเนื้อหาแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจความสอดคล้องของความตรงเชิงเนื้อหา (index of Item objective congruence: *IOC*) โดยผู้วิจัยเลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามที่ระดับ 0.5 ขึ้นไป

(1) อาจารย์ ดร.กานต์ เสกขุนทด ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

(2) อาจารย์ ดร.ธนบดี ฐานะชลา อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

(3) อาจารย์ ดร.ภูริวัจน์ รักษาธนอนันต์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

(4) อาจารย์วิลาวัลย์ เอกประเสริฐกุล (อาจารย์พิเศษ) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

(5) อาจารย์ ดร.ธเนศพล อินทร์จันทร์ (อาจารย์พิเศษ) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

4) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปทดลองใช้ (try out) กับประชาชนที่มีได้อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา และที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำผลจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient, 1984, p. 126) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 แล้วนำไปคำนวณโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดที่ระดับ 0.956 ซึ่งถือว่าเชื่อถือได้

5) นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขแล้วทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

3.2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้งานการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษาทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มีชนิดคำถามแบบปลายปิด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ อายุ รายได้ และศาสนา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check list) จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ส่วนที่ 2-3 เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามรูปแบบของลิเคอร์ท (likert's scale, 1961, p. 114) ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	ใช้คะแนนเท่ากับ	5
มาก	ใช้คะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	ใช้คะแนนเท่ากับ	3
น้อย	ใช้คะแนนเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	ใช้คะแนนเท่ากับ	1

วิธีการแปลผลโดยแบ่งช่วงระดับคะแนนด้วยวิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

มีเกณฑ์ในการแปลความหมายของ ชูตรี วงศ์รัตนะ (2550, หน้า 33) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา สถิติที่ใช้ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis: MRA)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.3.2 เก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยการเก็บแบบสอบถามในพื้นที่ใกล้ๆ ผู้วิจัย จะแจกแบบสอบถามพร้อมด้วยซองเปล่าติดแสตมป์ระบุชื่อและที่อยู่ในการนำส่งบรรจุแบบสอบถามที่ตอบเรียบร้อยแล้วส่งกลับคืนมาทางไปรษณีย์

3.3.3 กำหนดระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามคืน ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ระยะเวลาในการตอบ 60 วัน โดยเขียนใบนำส่งขอความร่วมมือการส่งคืนไว้อย่างชัดเจน

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยคาดว่าจะมีจำนวนแบบสอบถามที่ถูกส่งกลับและถูกต้องครบถ้วน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด

3.4.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและตรวจการให้คะแนนตามน้ำหนักที่ได้กำหนดไว้มาลงรหัสเลข (code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือ

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณทางสถิติด้วยโปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง นำผลการศึกษาวิจัยที่วิเคราะห์ได้มาสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และเขียนข้อเสนอแนะ

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าความถี่ (frequency) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมการบรรยายใช้สำหรับอธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง

3.5.2 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean- $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation-S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมการบรรยาย

3.5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis: MRA) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมการบรรยาย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสังเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง มีขั้นตอนดังนี้

- 4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ การศึกษา สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ รายได้ และศาสนา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์หาค่าถ้อยพหุคูณเพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เข้าใจถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวแปรต่างๆ และค่าสถิติ กำหนดให้มีสัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้แทนตัวแปรดังกล่าวในการนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

$\bar{X}$ แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D. แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n	แทน	จำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบเอฟ
$S.E._b$	แทน	ความคลาดเคลื่อนของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R^2	แทน	ประสิทธิภาพในการพยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
$beta$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$S.E._{est}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า
a	แทน	ค่าคงที่
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
x_1	แทน	ปัจจัยด้านความไม่เอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง
x_2	แทน	ปัจจัยด้านความไม่เอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง
x_3	แทน	ปัจจัยด้านความไม่เอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง
x_4	แทน	ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์
y'	แทน	สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Z'	แทน	สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ การศึกษา สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ รายได้ และศาสนา

ตาราง 3 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ การศึกษา สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อายุ รายได้ และศาสนา

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	245	61.30
หญิง	155	38.70
รวม	400	100.00
การศึกษา		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับอนุปริญญา/ปวส.	233	58.20
ปริญญาตรี	144	36.00
ปริญญาโท	23	5.80
รวม	400	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	122	28.00
รับจ้างทั่วไป	142	35.50
เกษตรกร	62	15.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	60	15.00
พนักงานบริษัท	24	6.00
รวม	400	100.00
สถานภาพ		
โสด	91	22.80
สมรส	292	73.00
หย่า/หม้าย	17	4.20
รวม	400	100.00
สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	179	44.80
คู่สมรสหัวหน้าครอบครัว	118	29.50
สมาชิกครอบครัว	103	25.70
รวม	400	100.00
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี	20	5.00
ระหว่าง 3-5 ปี	38	9.50
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	342	85.50
รวม	400	100.00
อายุ		
ระหว่าง 18-20 ปี	17	4.20
ระหว่าง 21-30 ปี	68	17.00
ระหว่าง 31-40 ปี	131	32.80
ระหว่าง 41-50 ปี	91	22.80
ระหว่าง 51-60 ปี	57	14.20
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	36	9.00
รวม	400	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	163	40.80
10,001-20,000 บาท	141	35.20
20,001-30,000 บาท	59	14.80
มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป	37	9.20
รวม	400	100.00
ศาสนา		
พุทธ	373	93.20
อิสลาม	16	4.00
ศาสนาคริสต์	11	2.80
รวม	400	100.00

จากตาราง 3 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.30 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 38.70 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเท่ากับอนุปริญญาหรือ ปวส. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.20 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.00 และมีการศึกษาระดับปริญญาโทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.80 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมาประกอบอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 28.00 และประกอบอาชีพพนักงานบริษัทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.00 ด้านสถานภาพสมรสแล้ว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.00 รองลงมา มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 22.80 และมีสถานภาพหย่าหรือหม้าย คิดเป็นร้อยละ 4.20 โดยมีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.80 รองลงมา มีสถานภาพเป็นคู่สมรสหัวหน้าครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 29.50 และมีสถานภาพเป็นสมาชิกครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 25.70 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่มากที่สุด คือ มากกว่า 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 85.50 รองลงมา มีระยะเวลาอาศัยอยู่ระหว่าง 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.20 และมีระยะเวลาอาศัยอยู่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.00 มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.80 รองลงมา มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.80 และมีช่วงอายุระหว่าง 18-20 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.20 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.80 รองลงมา มีรายได้ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.20 และมีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.20 นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.20 รองลงมานับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 4.00 และนับถือศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 2.80 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัย ในระบบการเมือง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง และปัจจัย ด้านการได้รับผลประโยชน์

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการ ปกครอง	3.21	0.707	ปานกลาง	3
2. ด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง	3.43	0.582	มาก	1
3. ด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง	3.34	0.639	ปานกลาง	2
4. ด้านการได้รับผลประโยชน์	3.07	0.717	ปานกลาง	4
โดยรวม	3.26	0.589	ปานกลาง	

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.34$) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.21$) และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.07$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง

ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านมีความรู้เรื่องโครงสร้างภายในองค์การบริหารส่วนตำบล	3.31	0.848	ปานกลาง	1
2. ท่านมีความโน้มเอียงต่อผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.19	0.864	ปานกลาง	4

ตาราง 5 (ต่อ)

ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อ โครงสร้างทางการปกครอง	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
3. ท่านมีความโน้มเอียงต่อโครงสร้างทางการปกครอง ขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.04	0.889	ปานกลาง	5
4. บุคคลรอบข้างของท่านมีความโน้มเอียงต่อ การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.27	0.906	ปานกลาง	3
5. ท่านต้องการมีบทบาทในการปรับโครงสร้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.28	0.974	ปานกลาง	2
โดยรวม	3.21	0.707	ปานกลาง	

จากตาราง 5 พบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีความรู้เรื่องโครงสร้างภายใน องค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.31$) รองลงมา คือ ท่านต้องการมีบทบาท ในการปรับโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.28$) บุคคลรอบข้างของท่าน มีความโน้มเอียงต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.27$) ท่านมี ความโน้มเอียงต่อผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.19$) และท่านมีความโน้มเอียง ต่อโครงสร้างทางการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.04$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง

ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อ ปัจจัยในระบบการเมือง	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความโน้มเอียง ต่อระบบการเมือง	3.71	.830	มาก	1
2. องค์การบริหารส่วนตำบล ของท่านมีความโน้มเอียง ต่อระบบการเมือง	3.44	.799	มาก	3
3. ท่านเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีความตรงไปตรงมาไม่โน้มเอียงต่อระบบการเมือง	3.28	.944	ปานกลาง	4
4. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความลำเอียง ต่อการบริหารงานที่มีผลต่อประชาชน	3.57	.861	มาก	2
5. ท่านคิดว่าท่านต้องการการบริหารงานแบบโน้มเอียง เพื่อประโยชน์กับตัวท่าน	3.19	.879	ปานกลาง	5
โดยรวม	3.43	0.582	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความโน้มเอียงต่อระบบการเมือง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.71$) รองลงมา คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความลำเอียงต่อการบริหารงานที่มีผลต่อประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.57$) องค์การบริหารส่วนตำบลของท่านมีความโน้มเอียงต่อระบบการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.44$) ท่านเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความตรงไปตรงมาไม่โน้มเอียงต่อระบบการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.28$) และท่านคิดว่าท่านต้องการ การบริหารงานแบบโน้มเอียงเพื่อประโยชน์กับตัวท่าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.19$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง

ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อ กิจกรรมทางการเมือง	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านต้องการให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นพวกของท่านเข้ามาบริหาร	3.38	.926	ปานกลาง	2
2. องค์การบริหารส่วนตำบลจัดกิจกรรมและได้มี ความโน้มเอียงกับตัวท่าน	3.35	.917	ปานกลาง	3
3. ท่านมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีความโน้มเอียงกับตัวท่าน	3.53	.905	มาก	1
4. ท่านคิดว่าท่านชื่นชมความโน้มเอียงของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลต่อตัวท่าน	3.31	.866	ปานกลาง	4
5. ท่านไม่ต้องการให้ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่โน้มเอียงต่อประชาชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง	3.13	.914	ปานกลาง	5
โดยรวม	3.34	0.639	ปานกลาง	

จากตาราง 7 พบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความโน้มเอียงกับตัวท่าน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมา คือ ท่านต้องการให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นพวกของท่านเข้ามาบริหาร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.38$) องค์การบริหารส่วนตำบลจัดกิจกรรมและได้มีความโน้มเอียงกับตัวท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.35$) ท่านคิดว่าท่านชื่นชมความโน้มเอียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อตัวท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.31$) และท่านไม่ต้องการให้ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลไม่โน้มเอียงต่อประชาชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.13$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านได้รับการจ่ายแจกข้าวของเครื่องใช้จากองค์การบริหารส่วนตำบล	3.33	.926	ปานกลาง	2
2. ท่านได้รับการแจกสิ่งของจากองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าๆ กันทุกครัวเรือน	3.26	.878	ปานกลาง	3
3. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	3.67	.876	มาก	1
4. องค์การบริหารส่วนตำบล จัดแบ่งผลประโยชน์จากรัฐบาลกลาง ถึงมือประชาชน	2.56	.899	น้อย	4
5. องค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม	2.54	.917	น้อย	5
โดยรวม	3.07	0.717	ปานกลาง	

จากตาราง 8 พบว่า ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.67$) รองลงมา คือ ท่านได้รับการจ่ายแจกข้าวของเครื่องใช้จากองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.33$) ท่านได้รับการแจกสิ่งของจากองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าๆ กันทุกครัวเรือน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.26$) องค์การบริหารส่วนตำบล จัดแบ่งผลประโยชน์จากรัฐบาลกลางถึงมือประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.56$) และองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.54$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.53	0.614	มาก	1
2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.11	0.555	ปานกลาง	2
3. ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน	2.82	0.686	ปานกลาง	4
4. ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ	3.06	0.736	ปานกลาง	3
โดยรวม	3.12	0.459	ปานกลาง	

จากตาราง 9 พบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมา คือ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.11$) ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.06$) และ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.82$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล	3.79	.917	มาก	2
2. ท่านเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ และผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	3.26	.834	ปานกลาง	4
3. ท่านรู้และเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น	3.41	.848	มาก	3
4. ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง	3.94	.957	มาก	1
5. ท่านใช้สิทธิในการเลือกตั้งบุคคลที่ให้ผลประโยชน์กับท่าน	3.11	1.073	ปานกลาง	5
โดยรวม	3.53	0.614	มาก	

จากตาราง 10 พบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งองค์การ

บริหารส่วนตำบลทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมา ท่านไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.79$) ท่านรู้และเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.41$) ท่านเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถและผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.26$) และท่านใช้สิทธิในการเลือกตั้งบุคคลที่ให้ผลประโยชน์กับท่าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.11$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการรณรงค์หาเสียง

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง บริจาคสิ่งของ เงินทอง หรือการเดินรณรงค์หาเสียงตามสถานที่ ต่างๆ	2.78	1.031	ปานกลาง	5
2. ท่านชักชวนประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในระดับท้องถิ่น	3.09	1.011	ปานกลาง	3
3. ท่านมีความต้องการที่จะเข้าไปเป็นเจ้าหน้าที่หรือ คณะทำงานของกลุ่มการเมือง	2.85	.883	ปานกลาง	4
4. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง ในองค์การบริหารส่วนตำบล	3.52	1.011	มาก	1
5. ท่านได้รับความรู้ข้อมูลในการใช้สิทธิเลือกตั้งจาก องค์การบริหารส่วนตำบล	3.35	.929	ปานกลาง	2
โดยรวม	3.11	0.555	ปานกลาง	

จากตาราง 11 พบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการรณรงค์หาเสียง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้ให้ความร่วมมือกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมา คือ ท่านได้รับความรู้ข้อมูลในการใช้สิทธิเลือกตั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.35$) ท่านชักชวนประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.09$) ท่านมีความต้องการที่จะเข้าไปเป็นเจ้าหน้าที่หรือคณะทำงานของกลุ่มการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.85$) และท่านช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง บริจาคสิ่งของ เงินทอง หรือการเดินรณรงค์หาเสียงตามสถานที่ต่างๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.78$)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็น สมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น	3.10	1.011	ปานกลาง	1
2. ท่านร้องเรียน ร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์การ บริหารส่วนตำบล เมื่อท่านพบว่ามีกรกระทำใดๆ ไม่ถูกต้องหรือมีแนวโน้มทางการเมืองทุจริต	2.70	.961	ปานกลาง	3
3. ท่านเคยเข้าชื่อร่วมถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่น ที่ประพฤติมิชอบ	2.68	.938	ปานกลาง	4
4. ท่านจะรวมกลุ่มกับผู้อื่นที่มีอุดมการณ์ ปัญหาและ ความต้องการที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน	2.96	1.002	ปานกลาง	2
5. ท่านได้ทำการประท้วงด้วยการชุมนุม เดินขบวน รวมกลุ่ม เพื่อเป็นการกดดันให้ องค์การบริหาร ส่วนตำบล รับรู้รับทราบปัญหาความต้องการของ ท้องถิ่นท่าน	2.70	.939	ปานกลาง	3
โดยรวม	2.82	0.686	ปานกลาง	

จากตาราง 12 พบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.10$) รองลงมา คือ ท่านจะรวมกลุ่มกับผู้อื่นที่มีอุดมการณ์ ปัญหาและความต้องการที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.96$) ท่านร้องเรียน ร้องทุกข์เรื่องต่างๆ กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อท่านพบว่ามีกรกระทำใดๆ ไม่ถูกต้องหรือมีแนวโน้มทางการเมืองทุจริต และท่านได้ทำการประท้วงด้วยการชุมนุม เดินขบวน รวมกลุ่ม เพื่อเป็นการกดดันให้องค์การบริหารส่วนตำบล รับรู้รับทราบปัญหาความต้องการของท้องถิ่นท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 2.70$) และท่านเคยเข้าชื่อร่วมถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นที่ประพฤติมิชอบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.68$)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ	n = 400			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ท่านเสนอปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้าน ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน หรือสถานที่ราชการต่างๆ	3.01	1.031	ปานกลาง	4
2. ท่านช่วยเหลือผู้อื่นหรือเป็นตัวแทนในการติดต่อ สอบถามกับหน่วยงานราชการ	2.90	.913	ปานกลาง	5
3. ท่านสามารถติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการ ในพื้นที่ เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ	3.13	.961	ปานกลาง	2
4. ท่านได้ให้ความร่วมมือในการเสนอปัญหาต่างๆ กับส่วนราชการ	3.09	.925	ปานกลาง	3
5. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการติดต่อประสานงาน กับส่วนราชการ	3.21	1.048	ปานกลาง	1
โดยรวม	3.06	0.736	ปานกลาง	

จากตาราง 13 พบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.21$) รองลงมา คือ ท่านสามารถ ติดต่อบริษัทหรือหน่วยงานราชการในพื้นที่ เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.13$) ท่านได้ให้ความร่วมมือในการเสนอปัญหาต่างๆ กับส่วนราชการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.09$) ท่านเสนอปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้านผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน หรือสถานที่ราชการต่างๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.01$) และท่านช่วยเหลือผู้อื่นหรือเป็นตัวแทนในการติดต่อสอบถามกับหน่วยงาน ราชการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.90$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตาราง 14 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุโดยใช้ปัจจัยเป็นตัวพยากรณ์วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

modal	ss	df	MS	F	sig
regression	33.662	3	11.221	87.791	.000*
residual	50.613	396	.128		
total	84.276	399			

* $p < .05$

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ พบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับปัจจัยที่ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ จึงคำนวณหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ คำนวณน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ รวมทั้งสร้างสมการพยากรณ์เชิงพหุ ดังแสดงในตาราง 15-16

ตาราง 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุของปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวแปรพยากรณ์	ค่าสหสัมพันธ์	ค่าสัมประสิทธิ์แห่ง	ค่าความ	sig
	เชิงพหุ (R)	การกำหนดค่า (R ²)	แปรปรวน (F)	
X ₁	.568	.322	189.269*	.000
X ₁ , X ₃	.621	.385	124.499*	.000
X ₁ , X ₃ , X ₄	.632	.399	87.791*	.000

* $p < .05$

จากตาราง 15 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ถูกเลือก คือ ปัจจัยด้านความโน้มน้าวใจที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองการปกครอง (X₁) ปัจจัยด้านความโน้มน้าวใจของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง (X₃) และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X₄) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ตาราง 16 ผลการทดสอบตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวแปรพยากรณ์	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (b)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.b)	ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยมาตรฐาน (beta)	ค่าสถิติ (t)
1. ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง (X_1)	.213	.034	.327	6.338
2. ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง (X_3)	.190	.039	.265	4.852
3. ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4)	.094	.031	.146	3.036

$R = .632, R^2 = .399, F = 87.791^*$
 $a = 1.521, S.E._{est} = .102$

* $p < .05$

จากตาราง 16 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง (X_1) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง (X_3) และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4) ส่งผลทางบวกต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าเท่ากับ .213, .190, .094 ตามลำดับ

ค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุของวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา กับปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง (X_1) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง (X_3) และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4) เท่ากับ .632 โดยที่ตัวแปรพยากรณ์ สามารถพยากรณ์วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 39.90 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ .102

โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

1) สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$y' = 1.521 + .213X_1 + .190X_3 + .094X_4$$

2) สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Z' = .327X_1 + .265X_3 + .146X_4$$

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1) สมมติฐาน ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง (X_1) ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครองส่งผลทางบวกต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญ .213

2) สมมติฐาน ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง (X_2) ส่งผลกระทบต่อในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมืองไม่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

3) สมมติฐาน ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง (X_3) ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองส่งผลทางบวกต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญ .190

4) สมมติฐาน ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ (X_4) ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ส่งผลทางบวกต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ระดับนัยสำคัญ .094

ดำเนินการวิจัยทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏฉะเชิงเทรา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

2) เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

3) เพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 125) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยถือว่าทุกๆ กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกเท่าๆ กัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดปลายปิด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ อายุ รายได้ และศาสนา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check list) จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ส่วนที่ 2-3 เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามรูปแบบของลิเคอร์ท (likert's scale, 1961, p. 114) รวมมีข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าความถี่ (frequency) การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean- $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation-S.D.) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis: MRA) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมการบรรยาย

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.30 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 38.70 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเท่ากับอนุปริญญาหรือ ปวส. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.20 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.00 และมีการศึกษาระดับปริญญาโทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.80 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมาประกอบอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 28.00 และประกอบอาชีพพนักงานบริษัทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.00 ด้านสถานภาพสมรสแล้ว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.00 รองลงมาไม่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 22.80 และมีสถานภาพหย่าหรือหม้าย คิดเป็นร้อยละ 4.20 โดยมีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.80 รองลงมาไม่มีสถานภาพเป็นคู่สมรสหัวหน้าครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 29.50 และมีสถานภาพเป็นสมาชิกครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 25.70 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่มากที่สุด คือ มากกว่า 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 85.50 รองลงมา มีระยะเวลาอาศัยอยู่ระหว่าง 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.20 และมีระยะเวลาอาศัยอยู่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.00 มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.80 รองลงมา มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.80 และมีช่วงอายุระหว่าง 18-20 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.20 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.80 รองลงมา มีรายได้ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.20 และมีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.20 นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.20 รองลงมานับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 4.00 และนับถือศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 2.80 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีความรู้เรื่องโครงสร้างภายในองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.31$) รองลงมา คือ ท่านต้องการมีบทบาทในการปรับโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.28$) บุคคลรอบข้างของท่านมีความโน้มเอียงต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.27$) ท่านมีความโน้มเอียงต่อผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.19$) และท่านมีความโน้มเอียงต่อโครงสร้างทางการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.04$)

2) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความโน้มเอียงต่อระบบการเมือง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.71$) รองลงมา คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความลำเอียงต่อการบริหารงานที่มีผลต่อประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.57$) องค์การบริหารส่วนตำบลของท่านมีความโน้มเอียงต่อระบบการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.44$) ท่านเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความตรงไปตรงมาไม่โน้มเอียงต่อระบบการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.28$) และท่านคิดว่าท่านต้องการ การบริหารงานแบบโน้มเอียงเพื่อประโยชน์ตัวท่าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.19$)

3) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความโน้มเอียงกับตัวท่าน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมา คือ ท่านต้องการให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นพวกของท่านเข้ามาบริหาร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.38$) องค์การบริหารส่วนตำบลจัดกิจกรรมและได้มีความโน้มเอียงกับตัวท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.35$) ท่านคิดว่าท่านชื่นชมความโน้มเอียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อตัวท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.31$) และท่านไม่ต้องการให้ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลไม่โน้มเอียงต่อประชาชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.13$)

4) ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.67$) รองลงมา คือ ท่านได้รับการแจกจ่ายของเครื่องใช้จากองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.33$) ท่านได้รับการแจกสิ่งของจากองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าๆ กันทุกครั้งเร็ว มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.26$) องค์การบริหารส่วนตำบล จัดแบ่ง

ผลประโยชน์จากรัฐบาลกลางถึงมือประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.56$) และองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.54$)

สรุปผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.34$) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองปกครอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.21$) และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.07$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านไปใช้สิทธิออกเสียง เลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมา ท่านไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.79$) ท่านรู้และเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.41$) ท่านเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถและผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัครเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.26$) และท่านใช้สิทธิในการเลือกตั้งบุคคลที่ให้ผลประโยชน์กับท่าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.11$)

2) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการรณรงค์หาเสียง

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการรณรงค์หาเสียง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้ให้ความร่วมมือกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมา คือ ท่านได้รับความรู้ข้อมูลในการใช้สิทธิเลือกตั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.35$) ท่านชักชวนประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.09$) ท่านมีความต้องการที่จะเข้าไปเป็นเจ้าหน้าที่หรือคณะทำงานของกลุ่มการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.85$) และท่านช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง บริจาคสิ่งของ เงินทอง หรือการเดินทางรณรงค์หาเสียงตามสถานที่ต่างๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.78$)

3) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.10$) รองลงมา คือ ท่านจะรวมกลุ่มกับผู้อื่นที่มีอุดมการณ์ ปัญหาและความต้องการที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.96$) ท่านร้องเรียนร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อท่านพบว่ามีการกระทำใดๆ ไม่ถูกต้องหรือมีแนวโน้มทางการเมืองทุจริต และท่านได้ทำการประท้วงด้วยการชุมนุม เดินขบวน รวมกลุ่ม

เพื่อเป็นการกดดันให้องค์การบริหารส่วนตำบล รับรู้รับทราบปัญหาความต้องการของท้องถิ่นท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 2.70$) และท่านเคยเข้าซื้อร่วมถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นที่ประพฤติมิชอบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.68$)

4) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.21$) รองลงมา คือ ท่านสามารถ ติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.13$) ท่านได้ให้ความร่วมมือในการเสนอปัญหาต่างๆ กับส่วนราชการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.09$) ท่านเสนอปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้านผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน หรือสถานที่ราชการต่างๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.01$) และท่านช่วยเหลือผู้อื่นหรือเป็นตัวแทนในการติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.90$)

สรุปผลการวิจัย พบว่า วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมา คือ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.11$) ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.06$) และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.82$)

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบ ไม่ยอมรับสมมติฐาน

2) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบ ไม่ยอมรับสมมติฐาน

3) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบ ไม่ยอมรับสมมติฐาน

4) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบ ไม่ยอมรับสมมติฐาน

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองปกครอง และปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่คิดว่า ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลมีความโน้มเอียงด้านการบริหารงานไปตามระบบการเมือง จึงส่งผลให้ ประชาชนเกิดความไม่มั่นใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากเท่าใดนัก สอดคล้องกับแนวคิดของ อัลมอนด์ และเวอร์บา (Almond & Verba, 1965, pp. 17-23) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร์ท เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมายหรือ มีอิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้จะยอมรับอำนาจรัฐ เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมาย บุคคลเหล่านี้จะไม่เรียกร้อง ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีความเชื่อที่ว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจบารมี โดยถือว่าตนเองอยู่คนละโลกกับการเมืองเป็นเพียงประชาชนซึ่งอยู่ใต้การบังคับบัญชา และมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายเท่านั้น

ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แยกเป็น รายปัจจัย

1) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่คิดว่า ความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการเมืองนั้นเป็นการเรียกร้องให้ได้รับการตอบสนองต่อ ความต้องการ ต่อข้อเรียกร้องต่างๆ ที่มุ่งหวังต่อการได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะ เพื่อประโยชน์สูงสุด ของตนเอง หากแต่ปัจจุบันประชาชนยังขาดความเชื่อถือในตัวผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ จึงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523, หน้า 23-24) ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมต่างๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมืองที่จะกระทำโดยมีจุดมุ่งหมาย ทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือการทำงานของรัฐบาล ไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ และแนวคิดของ สิทธิพันธ์ พุทธหุน (2541, หน้า 156-157) ได้สรุปความหมายของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า กิจกรรมของประชาชนที่มุ่งจะเข้าไปมีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในระดับต่างๆ ซึ่งรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ในแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันไปด้วย

2) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่คิดว่า ตนเองมีความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานการปกครอง (ชาติ รัฐ เมือง ชุมชน) และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องมีความจงรักภักดีผูกพัน หรือมีภาระหน้าที่ต่อหน่วยปกครอง และการที่ตนเองเข้าไปมี ส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะเกิดประโยชน์กับตนเองมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ สีนสวัสดิ์

(2518, หน้า 117) ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า บุคคลที่สนใจทางการเมือง มีความเข้าใจ การเมือง เชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง ตัวนักการเมือง และคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตนซึ่งเป็นคนที่มีความสามารถ ในการเข้าสังคมและเป็นคนที่มีความหวังในชีวิต รวมถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นพฤติกรรมในการกำหนด ตัวผู้ปกครอง การถอดถอนผู้ปกครอง การตัดสินใจในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐโดยการร่วมทำ ประชาพิจารณ์ การร่วมผลักดันการกำหนดนโยบายของรัฐ การวิพากษ์วิจารณ์และการเคลื่อนไหว ชุมชนทางการเมือง

3) ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่คิดว่าต้องการให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นพวกของท่านเข้ามาบริหารงาน และเอื้อประโยชน์แก่ตัวท่าน แต่อย่างไรก็ตาม ท่านก็ไม่ต้องการให้ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล โนมเอียงต่อประชาชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียทีเดียว ในกรณีที่พวกพ้องของตนไม่ได้เป็นผู้นำนั่นเอง ประชาชนจึงยังขาดความมั่นใจและลังเลต่อตัวผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ จึงเข้ามีส่วนร่วม ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ บาร์เบอร์ เจ. เดวิด (Barber J. David, 1972, p. 3) ที่ว่าการมีส่วนร่วมโดยทางอ้อมเป็นลักษณะที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม แต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง แต่เป็นการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ด้วยวิธีการ เลือกตั้งโดยประชาชนอย่างเสรี ซึ่งกลไกนี้ต้องการให้ประชาชนเข้ามาควบคุมการบริหารงานฝ่ายปกครอง ให้เป็นไปตามความต้องการ

4) ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่คิดว่า ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ทำยังคงปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอยู่บ้าง แต่การจ่ายแจกข้าวของเครื่องใช้และจัดแบ่งผลประโยชน์จากรัฐบาลกลางให้มาถึงมือประชาชน ให้เท่าๆ กันทุกคนเร็วเรื่อนั้น อาจยังไม่ยุติธรรมมากนัก ประชาชนจึงยังขาดความมั่นใจต่อตัวผู้บริหาร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ จึงเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุวภัทร บุญปลุก (2558) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรให้เป็นไปตามแผน/โครงการ และกิจกรรม มีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยมีการติดตามประเมินผลกับทางองค์การบริหารส่วนตำบล มีการติดตามความคืบหน้าการดำเนินการโครงการพัฒนา ส่วนการมีส่วนร่วมให้ดูแลบริการสาธารณะ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้ เช่น ไฟฟ้า สาธารณะ กระจายดอกไม้/ไม้ดอกไม้ประดับ ถึงขยะ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมงานหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีตำแหน่งกรรมการใดๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้ง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด คือ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านทัศนคติที่ว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เป็นหน้าที่ของประชาชน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด คือ ปัจจัย ด้านชุมชนประชาชนมีทัศนคติที่ว่า การเข้าร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

เพราะชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านองค์การที่ส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานบริหารส่วนตำบล ความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบหรือทิศทางตรงกันข้าม โดยปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้านองค์การ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.2.2 วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังขาดความเชื่อมั่นในการเข้าถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น แต่ทั้งนี้ก็ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีวดี ไพรวรรณ (2550) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล บางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการแสดงความความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย ด้านการจัดตั้งและการรวมกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับกลาง และด้านการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย

ผลการวิจัยวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แยกเป็นรายด้าน

1) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมีพฤติกรรมออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง เข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น อีกทั้งยังเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถและผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิชัย อินทร์บุญ (2554) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเชียงดาวต่อการเลือกตั้งทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชน พบว่าประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับมาก และทราบถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดก่อนการเลือกตั้งเป็นอย่างดี มีการตัดสินใจทางการเมืองโดยพิจารณาจากนโยบายพรรคมากขึ้น ในด้านความมีอิสระในการเลือกตั้งของคนในครอบครัวและใช้กลุ่มเครือข่าย ในเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ให้อิสระในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และความคาดหวังในพรรคการเมือง ส.ส. ที่ได้เลือกไปต้องการรัฐบาลที่โปร่งใส มีการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สนใจปัญหาปากท้องประชาชน ตัวแทนที่เลือกมาต้องจริงจัง ไม่สองมาตรฐาน มีการปรองดองกัน

2) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการรณรงค์หาเสียง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ส่วนใหญ่คิดว่า ตนเองจะไม่เข้าไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง บริจาคสิ่งของ เงินทอง หรือการเดินทาง รณรงค์หาเสียงตามสถานที่ต่างๆ และจะไม่เข้าไปเป็นเจ้าหน้าที่หรือคณะทำงานของกลุ่มการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชน เกิดความกังวลกับกลุ่มอิทธิพลที่แฝงมาในรูปแบบของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และคิดว่าควรมีส่วนร่วมทางการเมืองในช่องทางอื่นๆ น่าจะเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ง่ายกว่า จึงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานิตา เฉลิมช่วง (2558) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการติดต่อเฉพาะการ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งรบกวนทางการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อมูลข่าวสารจากเทศบาล และผู้นำท้องถิ่นส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่ากฎหมายเก่า เรื่องทำตามคำสั่ง ยึดระเบียบ เคารพผู้อาวุโส มีความจงรักภักดี ถูกต้องอยู่แล้วไม่ควรเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด และประการสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถาม อยู่ในระดับมากที่สุด

3) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะประชาชนในองค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่คิดว่า การประหว่งด้วยการชุมนุม เดินขบวน รวมกลุ่มเพื่อร้องเรียน ร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์กรบริหารส่วนตำบล เมื่อพบว่ามีกรกระทำใดๆ ไม่ถูกต้องเกิดการทุจริต หรือเพื่อเป็นการกดดันให้องค์การบริหารส่วนตำบล รับรู้ รับทราบปัญหาความต้องการของท้องถิ่น เป็นวิธีที่รุนแรงและต้องมีผู้นำที่ชัดเจนเป็นอย่างดี จึงไม่ก่อให้เกิดแรงผลักดันในการร่วมทำกิจกรรมด้านนี้ หากแต่ถ้าเป็นการรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มีอุดมการณ์ ปัญหา และความต้องการที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกันนั้นจะเป็นกิจกรรมที่ประชาชนทุกคนต่างต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะก่อให้เกิดผลดี และได้รับประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนุวรรณ จินอนันต์ (2552) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ทุกด้าน 3) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม

ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นสถานภาพทางอาชีพและการศึกษาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่คิดว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการนั้นเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายมีความคุ้นเคย และได้รับบริการด้วยดีมาเสมอ ประชาชนสามารถติดต่อสอบถามเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ แต่การเสนอปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้านผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านหรือสถานที่ราชการอื่นๆ และการช่วยเหลือผู้อื่นหรือเป็นตัวแทนในการติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการนั้นเกิดความล่าช้าและไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ประชาชนจึงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิลบราธ และโกเอล (Milbrath & Goel, 1977) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงขึ้นไปตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองลดลงเมื่ออายุเกือบ 60 ปี อนึ่ง ในช่วงคนหนุ่มสาวที่ยังโสดมักจะปลีกตัวออกจากการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนของตนและไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ แต่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การเดินขบวนประท้วงและก่อการจลาจล นอกจากนี้บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นด้วย ซึ่งการศึกษาที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบกิจกรรมรณรงค์หาเสียง การสื่อสารกับชุมชน ส่วนรายได้นั้น หากบุคคลมีรายได้สูงขึ้นเพียงใด ยังมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

5.2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มากที่สุดคือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ และปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง ตามลำดับ เพราะประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่คิดว่าความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการปกครองนั้น เป็นการเรียกร้องให้ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการ ต่อข้อเรียกร้องต่างๆ ที่มุ่งหวังต่อการได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะเพื่อประโยชน์สูงสุดของตนเอง ชัดแจ้งกับงานวิจัยของ พรทิพย์ อริยเดช (2554) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลพังเทียม อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลพังเทียม อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่อย่างใด

5.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนา เพื่อปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จากปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์ จะเห็นได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น้อยที่สุด เพราะประชาชนคิดว่าผลประโยชน์ต่างๆ ที่ตนเองควรจะได้รับ การจ่ายแจกข้าวของเครื่องใช้ และจัดแบ่งผลประโยชน์จากรัฐบาลกลางให้มาถึงมือประชาชนในท้องถิ่นอาจยังไม่ยุติธรรมมากนัก จึงทำให้ประชาชนไม่คิดจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านนี้ เพราะยังขาดความเชื่อมั่นต่อตัวผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา รวดเร็ว โปร่งใส เข้าถึงประชาชนทุกครัวเรือน มีการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านทางช่องทางต่างๆ เช่น สมาชิกสภา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชนในองค์กรต่างๆ และปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง

2) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จากด้านกิจกรรมของชุมชน จะเห็นได้ว่าเป็นวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น้อยที่สุด เพราะประชาชนคิดว่าการประท้วงด้วยการชุมนุม เดินขบวน รวมกลุ่มเพื่อร้องเรียน ร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อพบว่ามีกรกระทำใดๆ ไม่ถูกต้องเกิดการทุจริต หรือเพื่อเป็นการกดดันให้องค์การบริหารส่วนตำบล รับรู้ รับทราบปัญหาความต้องการของท้องถิ่น เป็นวิธีที่รุนแรงและต้องมีผู้นำที่ชัดเจนเป็นอย่างดี จึงไม่ก่อให้เกิดแรงผลักดันในการร่วมทำกิจกรรมด้านนี้ หากแต่ถ้าเป็นการรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มีอุดมการณ์ ปัญหา และความต้องการที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกันนั้นจะเป็นกิจกรรมที่ประชาชนทุกคนต่างต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะก่อให้เกิดผลดีและได้รับประโยชน์ ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมุ่งสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ ให้ความสำคัญด้านการสื่อสารที่ถูกต้องตรงกันเป็นหลัก ควรมุ่งปรับทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อที่ถูกต้องแก่ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทุกคน ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารทางการเมืองโดยไม่เอินเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จากปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง จะเห็นได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนน้อยที่สุด เพราะประชาชนจะต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็ต่อเมื่อตนเองมีความรู้สึกเป็นเจ้าของของหน่วยงานการปกครอง (ชาติ รัฐ เมือง ชุมชน) รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ที่ต้องมีความจงรักภักดีผูกพันหรือมีภาระหน้าที่ต่อหน่วยปกครอง และการที่ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะเกิดประโยชน์กับตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมุ่งพัฒนาปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองที่ดี การทำเพื่อส่วนรวม เสียสละ อดทน สร้างประชาธิปไตย สุจริต โปร่งใส เคารพประชาชน และมีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมืองหรือตัวนักการเมือง เพราะประชาชนจะเชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมืองและคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตน

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัย โดยกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น
- 2) ควรทำการศึกษาวิจัยหัวข้อในการวิจัยที่มีความน่าสนใจเพิ่มเติม คือ บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาได้ตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้นจริง
- 3) ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลล้มเหลวในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับต่างๆ ต่อไป

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายงานอ้างอิง

สำนักวิทยบริการฯ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี นครินทร์

รายการอ้างอิง

- กนก วงศ์ตระหง่าน. (2532). *วัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย* ในเอกสารการสอนชุดวิชาวิวัฒนาการการเมืองไทย. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.
- กันยา สุวรรณแสง. (2532). *วัฒนธรรมการเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กมล ทองธรรมชาติ. (2555). *การเมืองและการปกครอง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กันยารินทร์ อินทร์พย. (2557). *บทบาทสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา* มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- โกวิท พวงงาม. (2549). *องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ประสิทธิภาพ เพิ่มความสามารถ และพลังสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัตติยา วรรณสุต. (2535). *การเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2544). *สังคมและวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คะนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคนอื่นๆ. (2545). *แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. ปัญหา อุปสรรค และทางออก. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพลส.
- คันธรส แสนวงศ์. (2539). *การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- คมเพชร ฉัตรศุกกุล. (2521). *สังคมมนุษย์*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- จตุพร จันทรเพชร. (2555). *สังคมพลวัต*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- จิรัช บรพต และคนอื่นๆ. (2542). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____ (2543). *สังคมวิทยาการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จันทนา สุทธิจารี. (2544). *สังคมการเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จรูญ สุภาพ. (2514). *วัฒนธรรมการเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____ (2527). *หลักรัฐศาสตร์ฉบับพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: แพร์ทิยา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ชัยพร วิชาเวช. (2525). *การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ชิงชัย มงคลธรรม. (2549). *ภัยจากลัทธิรัฐธรรมนูญ ต่อประเทศไทย*. มติชนรายวัน.
- ชีวิต ไพรวรรณ. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฐานิตา เฉลิมช่วง. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.

- คณุนารถ จินอนันต์. (2552). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาประชาคมเมือง และชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2518). *สังคมอุดมการณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2522). *การเมืองเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2527). *จิตวิทยาการเมือง*. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคนอื่นๆ. (2546). *พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์ และการพิมพ์.
- _____. (2549). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์.
- ทิพาพร พิมพ์สุทธิ. (2521). *การเมืองกับการพัฒนา*. มติชน: กรุงเทพฯ.
- ทินกร เงินอ่อน. (2547). *ระบบการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทินพันธุ์ นาคตะ. (2517). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภาพรณ พิชฌน์. (2550). *เปิดโลกความสุข GMP*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2550). *การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- นันทนา วรธนะภูติ. (2539). *ความรู้เบื้องต้นระบบการเมือง*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- บรรจง กลิ่นสงวน. (2547). *การกล่อมเกลางานการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ และถวิลวดี. (2548). *วัฒนธรรมของประเทศไทยการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประทีป สยามชัย. (2526). *การปกครองของไทย*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- ปภาณี ฐิติวัฒนา. (2541). *วัฒนธรรมการเมืองของไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ. (2543). *สังคมและการเมืองไทยตามแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ประจิดร มหาหิง. (2529). *สังคมวิทยาการเมือง แนวคิดทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พรทิพย์ อริยเดช. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลพังเทียม อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2523). *วัฒนธรรมการเมืองแบบไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2526). *ระบบการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุกดีพันธ์. (2526). *การเมืองกับวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณราย ทรัพย์ประภา. (2532). *การเมืองสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พีระศักดิ์ หินเมืองเก่า. (2537). *แนวคิดการกระจายอำนาจมติชน*. กรุงเทพฯ.

- พฤทธิสาณ ชุมพล. (2540). *วิถีแห่งวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- พุทธทาสภิกขุ. (2546). *สังคมการเมือง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2555). *วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบทอีสาน: กรณีศึกษาประชาชนในเขตหมู่บ้านคำบง และหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. ทูลอดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2555. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พฤทธิสาณ ชุมพล. (2540). *ความรู้เบื้องต้น ระบบการเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชาย รัตนดิถ กณ ภูเก็ต. (2552). *องค์การและการบริหารจัดการ*. นนทบุรี: ธิงค์ปียอนด์บุ๊กส์.
- พระศักดา กิติญาโน. (2557). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาสาร อำเภอพระพรหมจังหวัดนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). *รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตคูสิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มานะ อ่อนท้วม. (2542). *การกล่อมเกลตาทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.
- รังสรรค์ ชนะพันธ์. (2551). *สังคมและการเมืองไทยตามแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วีรรรณ ธาราฤดี. (2555). *วัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). *แผนนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชน: ราชกิจจานุเบกษา*. กรุงเทพฯ.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2544). *การเรียนรู้ชีวิตทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิไลพร คำสะอาด. (2542). *พฤติกรรมทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วนิดา เสนีเศรษฐ์ และชอบ อินประเสริฐ. (2530). *พฤติกรรมทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วัลลภ ลำพาย. (2534). *การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.
- วาสนา สุวรรณศรี. (2548). *วัฒนธรรมทางการเมืองของมนุษย์*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. (2544). *อิทธิพลทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรทิพย์ มีมาก และคนอื่นๆ. (2547). *วัฒนธรรมของพรรคการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2548). *กระบวนการกล่อมเกลตาทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชัย ต้นศิริ. (2547). *วัฒนธรรมทางการเมืองและการปฏิรูป* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพโรจน์. (2540). *การมีส่วนร่วมทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- วัชร ทรัพย์มี. (2523). *การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- วิสุทธิ โพธิ์แทน. (2551). *แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ศุภวัช มีบุญธรรม. (2547). *การเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริชัย ไตรสารศรี. (2539). *พัฒนาการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. (2541). *วัฒนธรรมการเมือง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัทณี บุญประเสริฐ. (2558). *วัฒนธรรมขององค์กร พฤติกรรม และคุณภาพชีวิตการทำงาน ที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทเอกชน เขตห้วยขวาง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชาวิวัฒนาการการเมืองไทย หน่วยที่ 8-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*.
ราชกิจจานุเบกษา มาตรา 87
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. (2551). *วิถีแห่งวัฒนธรรมในสังคมไทย*. ใน *อนิจลักษณะของการเมืองไทย เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ว่าด้วยการเมือง*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- สุชา จันทรเฒ. (2540). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2541). *จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 11)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุจิต บุญบงการ. (2542). *การพัฒนาทางการเมืองของไทย: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2542). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เสรี วังชัย. (2541). *กระบวนการกล่อมเกลางานการเมือง*. ไทยวัฒนาพานิช: กรุงเทพฯ.
- สรณะ อรุณรัตน์. (2534). *วัฒนธรรมของการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สวัสดิ์ เรืองฉาย. (2518). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2532). *สังคมวิทยาหลักการและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2524). *พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.
- สำราญ ทองสิงห์คลี. (2555). *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของพนักงานส่วนตำบล อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2556). *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของพนักงานส่วนตำบล อำเภอท่าชนะ. บทความวิจัยเสนอในการประชุมมหาดไทยวิชาการครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556*. จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2548). *การเมืองการปกครองของไทย (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิชัย อินทร์บุญ. (2554). *พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเชียงดาว ต่อการเลือกตั้งทั่วไป*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สิทธิพันธ์ พุทธิพน. (2525). *การพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2541). *ทฤษฎีพัฒนาการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2549). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- _____. (2550). การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- _____. (2556). วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของคนไทย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมาศ ยอดเยี่ยมศิริ. (2552). วัฒนธรรมองค์การและความผูกพันของพนักงานตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ส่วนวิจัยและพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง. (2560). สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- ดวงส่องแสง แต่เฮง. (2557). การพัฒนารูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษา เขตป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
- เสมอ จุ่นเจริญ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี. ชลบุรี
- สุรพงษ์ โสธนเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภภัทร บุญปลูก. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านฉาง จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี
- สายชล เมฆวานิชย์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี
- สนั่น วงศ์พิวัฒน์. (2529). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล. ในเอกสารประกอบความรู้ทางวิชาการการประชุมใหญ่สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 27.
- อดิศร เหลาแตว. (2547). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชาตุนารายณ์วิทยาและนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคนิคสกลนครจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนุสรณ์ ลีมมณี. (2520). วัฒนธรรมการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- อัมรินทร์ นกคณัฐเศรษฐ์. (2556). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี.

Angus Campbell. (1968). *Political Efficacy. In measure of political attitudes.*
The Institute for Social Research. New York: Knopt.

- Almond, G.A. & Powell, B.G. (1976). *Comparative Political Today*. Boston: Little, Brown & Co.
- _____. (1980). *Comparative Political Today: A View*. Boston: Little Brown and Company.
- Barber J. David. (1972). *Citizen Politics*. Chicago: Markham
- Cronbach, Joseph Lee. (1984). *Essential of Psychological Testing* (3rd ed). New York: Haper and Row.
- Dean Jaros. (1973). *Socialization of politics*. New York: Praeger Publisher.
- Easton, David. (1965). *A Framework for Political Analysis*. New Jersey: Prentice-Hall
- Gabriel A. Almond & Sidney Verba. (1965). *The Civic Culture; political attitudes and democracy in five nations*. Boston and Toronto: Little Brown and Company.
- James R. Townsend. (1967). *Political Participation in Communist China*. Berkley and Los Angeles: University of California Press.
- Jarol B. Manheim. (1975). *The Politics Within*. New Jersey: Prentice Hall.
- Kagan, Jerome & Segal, Julius. (1992). *Psychology and Introduction* (7th). Ec. Florida: Harcourt Brace Jovanovich.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hall Book Company.
- McClosky, Herbert. (1968). *political Participation In International Encyclopedia Of the Social Science*. New York: McMillan and Free Press.
- Michael, Rush. (1992). *Politics and society: An introduction to political sociology*. New York: Prentice-Hall.
- Michael, Rush. & Phillip Athoff. (1971). *Introduction to Political Sociology*. London: Western Printing Service Press
- Milbrath, Lester W. (1971). *Political Participation*. New York: University of Buffalo.
- Milbrath, L. & Goel, M. (1977). *Political participation: How and why do people get involved in politics*. Boston: Rand McNally College.
- Mitchell Geoffrey Duncan. (1971). *A New Dictionary Sociology* (New ed.). London: Roulledge & Keygan Paul.
- Montagu. (1984). *Comparative Local Government*. Great Britain: William Brendon and Son Ltd.
- Norman H. Nie & Sidney Verba. (1975). *Political Participation: in Handbook Political Sciences: Non Government Politic Reading by Greentein, I. Fred and Polsby. W. Nelson*. Massachusetts Adison Wesley.

- Pye, Lucien W. (1966). *Aspects of Political Development*. Boston: Little, Brown and company.
- Walter, A. Rosenbaum. (1975). *Political Culture*. London: Praeger Publishers.
- Robert A. Dahl. (1966). *A Political opposition in Western Democracies*. New Haven: Yale University Press.
- Samuel Huntington. (1975). *Political Order in Changing Societies*. (Second edition) Connecticut: Yale University Press.
- Samuel Huntington & Joan Nelson. (1982). *Participation and Political Study*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schramm Wilbur. (1969). The Mass Media as Source of Public Affairs, Science and Health Knowledge. *Public Opinion Quarterly*, 33.
- Verba & Kim. (1978). *Participation and Political Equality: A seven*. Nation Comparison. Cambridge: Cambridge. University Press.
- Weiner, Myron. (1971). *Political Participation: Crisis of the Political Process*. In Leonard, Binder and others (eds.). *Crisis on Sequences in Political Development*. Princeton: Princeton University Press.
- World Health Organization. (1997). *Participation in World Health Organization, Technical Briefings*. Geneva, Switzerland, October 13-24, Arlington, Virginia, Partnership for Child Health Care, Basic Support for Institutionalizing Child Survival (BASICS).
- Yamane T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3 RD.). New York. Harper & Row.
- Yazdani, B.D.Q., Yaghoubi, N.M. & Hajiabadi, M. (2011). Critical success factors for knowledge management in organization: An empirical assessment. *European Journal of Humanities and Social Sciences*.
- Yinger, Milton. (1962). *Religion Society and The Individual*. New York: The Macnillan.
- Zvidzai Chidhakwa. (2003). *Managing Conflict Around Contested Natural Resources: A Case Study of Rusitu Valley Area, Chimanimani, Zimbabwe*. Intellectual Network for the South (10 November 2003).

สำนักวิทยบริการฯ
ภาคผนวก
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนครินทร์

ด้านวิศวกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
หนังสือราชการ

ที่ ศธ๐๕๔๘.๑๒/ว ๙๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.ธนบดี ฐานะชालา

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำาโครงการวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของนักศึกษาในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ จากท่านและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๓๘๕๓-๕๔๓๐

ที่ ศธ๐๕๔๘.๑๒/ว ๙๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน คุณธนศพล อินทร์จันทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำร้องขอวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของนักศึกษาในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ จากท่านและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๓๘๕๓-๕๔๓๐

ที่ ศธ๐๕๔๘.๑๒/ว ๙๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน นายชยุตม์ แข็งกสิกรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำร้องขอวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของนักศึกษาในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ จากท่านและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๓๘๕๓-๕๔๓๐

ที่ ศธ๐๕๔๘.๑๒/ว ๙๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน คุณวิรัตน์ ผาสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำร้องขอวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของนักศึกษาในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ จากท่านและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๓๘๕๓-๕๔๓๐

ที่ ศธ๐๕๔๘.๑๒/ว ๙๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน คุณกัณฑ์วรรณ ศิริประเสริฐ

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำร้องขอวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของนักศึกษาในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ จากท่านและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๓๘๕๓-๕๔๓๐

ที่ ศธ๐๕๔๘.๑๒/ ๑๐๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

๑ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการศึกษาและเก็บข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ปลัดอำเภอนครนายก (กลุ่มงานปกครอง)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล
จังหวัดฉะเชิงเทรา”

ด้วยนางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา”

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าหน่วยงานของท่าน เป็นหน่วยงานที่ควรศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์ในการศึกษาและเก็บข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ของนักศึกษาในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ท่านและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๓๘๕๓-๕๕๓๐

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามการวิจัย

สำนักวิทยบริการฯ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสอบถาม

เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

ด้วยผู้วิจัยกำลังอยู่ในระหว่างการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงขอความร่วมมือมายังท่านในการตอบแบบสอบถามชุดนี้ โดยผู้วิจัยขอชี้แจงรายละเอียดแบบสอบถามโดยสังเขปดังนี้

1. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมือง

2.2 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยในระบบการเมือง

2.3 ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง

2.4 ปัจจัยด้านกรรไกรได้ผลประโยชน์

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.1 ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

3.2 ด้านการรณรงค์หาเสียง

3.3 ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน

3.4 ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

2. โปรดตอบแบบสอบถามในแต่ละส่วน โดยใช้เครื่องหมาย ในช่องว่าง แต่ละหัวข้อ หรือกรอกข้อมูลลงในช่องว่างที่จัดเตรียมไว้ให้ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง หรือตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว

3. โปรดตอบคำถามทุกข้อ เพราะถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งจะทำให้แบบสอบถามนี้ไม่สมบูรณ์และไม่สามารถนำไปวัดผลได้

4. ข้อมูลที่ท่านได้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านทั้งสิ้น

5. โปรดตอบแบบสอบถามและส่งคืนภายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560

6. ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณที่ท่านได้สละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

นางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อมูลของท่านตามความเป็นจริง โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง

1. เพศ

☐ 1) ชาย	☐ 2) หญิง
---------------------------------	----------------------------------
2. การศึกษา

☐ 1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับอนุปริญญา/ปวส.	☐ 2) ปริญญาตรี
☐ 3) ปริญญาโท	☐ 4) ปริญญาเอก
3. อาชีพ

☐ 1) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☒ 2) รับจ้างทั่วไป
☐ 3) เกษตรกร	☐ 4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
☐ 5) อื่น ๆ ระบุ.....	
4. สถานภาพ

☐ 1) โสด	☐ 2) สมรส
☐ 3) หย่า/หม้าย	
5. สถานภาพในครอบครัว

☐ 1) หัวหน้าครอบครัว	☐ 2) คู่สมรสหัวหน้าครอบครัว
☐ 3) สมาชิกครอบครัว	
☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....	
6. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่

☐ 1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี	☐ 2) ระหว่าง 3-5 ปี
☐ 3) มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	
7. อายุ

☐ 1) ระหว่าง 18-20 ปี	☐ 2) ระหว่าง 21-30 ปี
☐ 3) ระหว่าง 31-40 ปี	☐ 4) ระหว่าง 41-50 ปี
☐ 5) ระหว่าง 51-60 ปี	
☐ 6) มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	
8. รายได้

☐ 1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	☐ 2) 10,001-20,000 บาท
☐ 3) 20,001-30,000 บาท	
☐ 4) มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	
9. ศาสนา

☐ 1) พุทธ	☐ 2) อิสลาม	☐ 3) อื่นๆ ระบุ.....
----------------------------------	------------------------------------	---

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
คำชี้แจงโปรดเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
เพียงข้อเดียว

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมือง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมือง มาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมือง ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมือง น้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมือง น้อยที่สุด

ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อ โครงสร้างทางการปกครอง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านมีความรู้เรื่องโครงสร้างภายในองค์การบริหาร ส่วนตำบล					
2. ท่านมีความโน้มเอียงต่อผู้บริหารขององค์การบริหาร ส่วนตำบล					
3. ท่านมีความโน้มเอียงต่อโครงสร้างทางการปกครอง ขององค์การบริหารส่วนตำบล					
4. บุคคลรอบข้างของท่านมีความโน้มเอียงต่อ การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล					
5. ท่านต้องการมีบทบาทในการปรับโครงสร้างของ องค์การบริหารส่วนตำบล					

ปัจจัยด้านความโน้มเอียงที่มีต่อ ปัจจัยในระบบการเมือง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความโน้มเอียง ต่อระบบการเมือง					
2. องค์การบริหารส่วนตำบลของท่านมีความโน้มเอียง ต่อระบบการเมือง					
3. ท่านเชื่อถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีความตรงไปตรงมาไม่โน้มเอียงต่อระบบการเมือง					
4. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความลำเอียงต่อ การบริหารงานที่มีผลต่อประชาชน					
5. ท่านคิดว่าท่านต้องการการบริหารงานแบบโน้มเอียง เพื่อประโยชน์กับตัวท่าน					

ปัจจัยด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อ กิจกรรมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านต้องการให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นพวกของท่านเข้ามาบริหาร					
2. องค์การบริหารส่วนตำบลจัดกิจกรรมและได้มี ความโน้มเอียงกับตัวท่าน					
3. ท่านมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีความโน้มเอียงกับตัวท่าน					
4. ท่านคิดว่าท่านชื่นชมความโน้มเอียงของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลต่อตัวท่าน					
4. ท่านคิดว่าท่านชื่นชมความโน้มเอียงของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลต่อตัวท่าน					

ปัจจัยด้านการได้รับผลประโยชน์	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านได้รับการแจกข้าวของเครื่องใช้จากองค์การ บริหารส่วนตำบล					
2. ท่านได้รับการแจกสิ่งของจากองค์การบริหาร ส่วนตำบลเท่าๆ กันทุกคน					
3. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม					
4. องค์การบริหารส่วนตำบล จัดแบ่งผลประโยชน์ จากรัฐบาลกลาง ถึงมือประชาชน					
5. องค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ในการจัดสรร ผลประโยชน์อย่างยุติธรรม					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล					
2. ท่านเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ และผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
3. ท่านรู้และเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอน การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น					
4. ท่านไปใช้สิทธิ์ออกเสียง เลือกตั้ง องค์การบริหาร ส่วนตำบลทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง					
5. ท่านใช้สิทธิในการเลือกตั้งบุคคลที่ให้ผลประโยชน์ กับท่าน					

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง บริจาคสิ่งของ เงินทอง หรือการเดินทางรณรงค์หาเสียงตามสถานที่ต่างๆ					
2. ท่านชักชวนประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในระดับท้องถิ่น					
3. ท่านมีความต้องการที่จะเข้าไปเป็นเจ้าหน้าที่หรือ คณะทำงานของกลุ่มการเมือง					
4. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง ในองค์การบริหารส่วนตำบล					
5. ท่านได้รับความรู้ข้อมูลในการใช้สิทธิ เลือกตั้ง จากองค์การบริหารส่วนตำบล					

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมหรือเป็นสมาชิกองค์กรต่างๆ เช่น อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น					
2. ท่านร้องเรียน ร้องทุกข์ เรื่องต่างๆ กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อท่านพบว่ามีการกระทำใดๆ ไม่ถูกต้องหรือมีแนวโน้มทางการทุจริต					
3. ท่านเคยเข้าซื้อร่วมถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นที่ประพฤติมิชอบ					
4. ท่านจะรวมกลุ่มกับผู้อื่นที่มีอุดมการณ์ ปัญหาและความต้องการที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน					
5. ท่านได้ทำการประท้วงด้วยการชุมนุม เดินขบวน รวมกลุ่ม เพื่อเป็นการกดดันให้ องค์การบริหารส่วนตำบล รับรู้รับทราบปัญหาความต้องการของท้องถิ่นท่าน					

ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านเสนอปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้าน ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน หรือสถานที่ราชการต่างๆ					
2. ท่านช่วยเหลือผู้อื่นหรือเป็นตัวแทนในการติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการ					
3. ท่านสามารถติดต่อสอบถามกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเรื่องต่างๆ					
4. ท่านได้ให้ความร่วมมือในการเสนอปัญหาต่างๆ กับส่วนราชการ					
5. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ					

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะวัฒนธรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

ตอบ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

สำนักวิทยบริการฯ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางสาววิลาวัลย์ ศรีสว่าง
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2526
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
ที่อยู่	426 ม.2 ต.ลาดกระทิง อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา 24160
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ธุรกิจส่วนตัวด้านอสังหาริมทรัพย์
สถานที่ทำงาน	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
ประวัติการศึกษา	นิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2548

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี